

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

DIPLOMOVÁ PRÁCE

„Církevní památky na Strakonicku“

(využití tématu v hodinách občanské výchovy na základní škole,
didakticko-metodická práce)

“Church monuments in the area of Strakonicko”

(this topic can be used in the lessons of civics at elementary schools, or as a
didactic-methodological work)

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Helena Pavličíková, CSc.

Autorka diplomové práce:

Jaroslava Šmídová

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma „ Církevní památky na Strakonicku“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne

Šmídová Jaroslava

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla upřímně poděkovat vedoucí mé diplomové práce paní PhDr. Heleně Pavličíkové, CSc. za cenné rady a připomínky, ochotu, trpělivost a vstřícnost.

Můj velký dík patří také mým rodičům, kteří při mně po celou dobu stáli a byli mi oporou.

Obsah

ANOTACE	s. 7
ANNOTATION	s. 8
1. ÚVOD	s. 9
2. ÚVOD DO PROBLEMATIKY CÍRKEVNÍCH (SAKRÁLNÍCH) PAMÁTEK.....	s. 10-40
2.1. Vymezení pojmu památka - památka jako hodnota.....	s. 10-12
2.2. Památkový fond	s. 13-26
2.2.1. Zájem státu na péči o památkový fond	s. 13-14
2.2.2. Ochrana a užívání památkového fondu	s. 14-16
2.2.3. Památková péče	s. 16-17
2.2.4. Kategorizace objektů a ploch z hlediska památkové péče	s. 17-20
2.2.5. Ústřední seznam nemovitých a movitých kulturních památek, Plány zásad památkové ochrany	s. 21-22
2.2.6. Zachování památkového fondu pro další generace	s. 22-26
2.3. Nazírání na církevní památky v minulosti a dnes	s. 26-28
2.4. Aktuální problémy církevních památek	s. 28-40
2.4.1. Problémy spojené s evidencí sakrálních památek	s. 29-30
2.4.2. Problémy spojené s vlastnictvím sakrálních památek a financováním případných oprav	s. 30-31
2.4.3. Úmyslné poškozování sakrálních památek	s. 31-33
2.4.4. Znehodnocování sakrálních památek nekvalitními restaurátorskými pracemi	s. 33
2.4.5. Značně omezená přístupnost a kulturní využití sakrálních památek	s. 34-36
2.4.6. Malá propagace sakrálních památek	s. 36-38
2.4.7. Odsouvání estetické výchovy na školách do pozadí	s. 38-40
3. VYBRANÉ CÍRKEVNÍ PAMÁTKY NA STRAKONICKU	s. 41-84
3.1. Vymezení řešeného území a přehled sakrálních památek na Strakonicku (umístění na mapě)	s. 41-45
3.2. Kostely na Strakonicku	s. 46-63
3.2.1. Kostel sv. Prokopa (Strakonice)	s. 46-51
3.2.2. Kostel sv. Markéty (Strakonice)	s. 52-55

3.2.3. Kostel sv. Václava (Strakonice)	s. 56-59
3.2.4. Kostel Panny Marie Bolestné (Strakonice)	s. 60-63
3.3 Drobná sakrální architektura na Strakonicku (kaple a kapličky)	s. 64-81
3.3.1 Kaple sv. Martina (Strakonice)	s. 64-65
3.3.2 Kaple sv. Vojtěcha a kaple Nejsvětější Trojice (Strakonice)	s. 65-67
3.3.3 Kaple sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Rennerovy sady)	s. 67-68
3.3.4 Kaple sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Radomyšlská ulice)	s. 69
3.3.5 Kaple sv. Jana Nepomuckého (Dražejov)	s. 70
3.3.6 Kaple sv. Jana Křtitele a zámecká kaple sv. Jana Křtitele (Střela)	s. 71-72
3.3.7 Kaple sv. Václava (Virt)	s. 72-73
3.3.8 Kaple sv. Václava (Přední Ptákovice)	s. 73-74
3.3.9 Kaple Panny Marie Podsrpenské (Hajská)	s. 74
3.3.10 Bezejmenná kaple, resp. zvonice (Modlešovice)	s. 75
3.3.11 Kaplička sv. Jana Nepomuckého a kaplička Nejsvětější Trojice (Strakonice, Hradeckého ulice)	s. 75-76
3.3.12 Kaplička sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Písecká ulice)	s. 77
3.3.13 Kaplička sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Podsrp)	s. 77-78
3.3.14 Kaplička Nejsvětější Trojice (Strakonice, u Blatského rybníka)	s. 78-79
3.3.15 Kaplička sv. Petra (Strakonice)	s. 79-80
3.3.16 Kaplička Panny Marie (Strakonice)	s. 80-81
3.4 Další objekty na Strakonicku (Boží muka)	s. 82-83
3.4.1 Boží muka (Strakonice-letišť)	s. 82
3.4.2 Boží muka na trase Strakonice-Dražejov	s. 82-83
3.4.3 Boží muka na trase Strakonice-Radomyšl	s. 83
3.5 Shrnutí	s. 84
4. PRAKTICKÁ ČÁST	s. 85-117
4.1. Možnosti zařazení tématu „Církevní památky na Strakonicku“ do výuky v hodinách občanské výchovy	s. 85

4.2. Návrh realizace tématu „Církevní památky na Strakonicku“ v hodinách občanské výchovy	s. 86
4.3. Didakticko-metodické zpracování výukových jednotek	s. 87-117
4.3.1. vzorová hodina č.1	s. 87-92
4.3.2. vzorová hodina č.2	s. 93-96
4.3.3. vzorová hodina č.3	s. 97-99
4.3.4. vzorová hodina č.4	s. 100-102
4.3.5. vzorová hodina č.5	s. 103-106
4.3.6. vzorová hodina č.6	s. 107-113
4.3.7. vzorová hodina č.7	s. 114-117
4.4. Evaluace	s. 117
5. ZÁVĚR	s. 118-120
6. SUMMARY	s. 121-124
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	s. 125-127
8. SEZNAM PŘÍLOH	s. 128-170

A N O T A C E

Tato diplomová práce na téma „Církevní památky na Strakonicku“ (využití tématu v hodinách občanské výchovy na základní škole, didakticko-metodická práce) je rozdělena do několika základních částí.

V první teoretické části je hlavní pozornost věnována úvodu do rozsáhlé problematiky církevních památek, a to prostřednictvím vymezení každého z dílčích klíčových podtémat.

Druhá část je zaměřena na analýzu vybraných sakrálních památek na Strakonicku, a to z několika úhlů pohledu.

V další, praktické (resp. metodické) části je zpracován tematický blok několika vzorových výukových jednotek pro hodiny občanské výchovy na druhém stupni základní školy se zaměřením na konkrétní církevní památky Strakonice.

Pro ilustraci a doplnění je závěrečná část této diplomové práce opatřena přílohami, jedná se zejména o slovníček užitých odborných výrazů a další tištěné a obrazové materiály potřebné pro koncept navrhovaných výukových jednotek.

Podkladem pro zpracování této diplomové práce bylo především studium celostátní a regionální literatury, vybraných materiálů Městského úřadu a Muzea Středního Pootaví ve Strakonících a učebnic občanské výchovy pro druhý stupeň ZŠ.

ANNOTATION

This diploma thesis with the topic of “Church monuments in the area of Strakonicko” (this topic can be used in the lessons of civics at elementary schools, or as a didactic-methodological work) is divided into several basic parts.

The first theoretical part is focused on the introduction of an extensive issue of church monuments, by means of defining each of the partial key subtopics.

The second part deals with the analysis of selected sacral monuments in the area of Strakonicko, namely from several points of view.

The other, practical (or methodological) part includes an elaboration of the thematic block of several sample teaching units for lessons of civics at the second stage of elementary education with the focus on particular church monuments of the Strakonice area.

For illustration and complementation, the conclusive part of this diploma thesis includes annexes, especially vocabulary of the used professional expressions and other printed and picture materials necessary for the concept of the proposed teaching units.

The basis for elaboration of this diploma thesis was above all an exploration of national and regional literature, selected materials of the Municipal Office and of the Museum of Střední Pootaví in Strakonice and of textbooks of civics for the second stage of elementary education.

1. ÚVOD

Na soutoku řek Otavy a Volyňky leží město Strakonice. Toto město a jeho okolí je známé a obdivuhodné nejen pro svou bohatou historii, ale především pro množství církevních památek. Právě tento (poslední zmíněný) fakt se stal hlavním motivem pro napsání této diplomové práce, protože jako rodilou Strakoňačku mě již delší dobu lákala myšlenka vydat se po stopách těchto pozůstatků křesťanské tradice na Strakonicku a zároveň, jako studentku občanské výchovy, mě přitahovala možnost následně se zamyslet nad tím, jak by se toto regionálně zaměřené téma dalo zprostředkovat žákům na druhém stupni základní školy.

Úvodní kapitola této diplomové práce představuje pouze stručný úvod do rozsáhlé a v mnoha ohledech složité problematiky církevních památek a nemá aspirace na úplnost. Je zde zahrnuta řada dílčích podtémat, přičemž každému z nich je, dle mého názoru, potřeba věnovat pozornost ve snaze vymezit a přiblížit problematiku sakrálních pamětihodností. A to s cílem apelovat na společnost, aby si začala více uvědomovat význam těchto objektů, nemovitých kulturních památek, pro poznání historie regionu či jednotlivých míst.

Další část této diplomové práce se věnuje vybraným sakrálním objektům na Strakonicku, jejich historii spojené s popisem architektury, interiéru, mobiliáře, popř. s dalšími zajímavostmi. Nechybí ani exkurz do současnosti každé z popisovaných pamětihodností. To vše ve snaze přiblížit mnohdy a mnohými netušená fakta a tajemství těchto konkrétních „pokladů křesťanské tradice“ ve Strakonících a blízkém okolí.

V praktické (resp. metodické) části této diplomové práce je pozornost soustředěna na vytvoření konceptu sedmi výukových jednotek, orientovaných na možnosti využití regionálně zaměřeného tématu „Církevní památky na Strakonicku“ v hodinách občanské výchovy na druhém stupni základní školy, s cílem, aby zmíněný koncept následně našel své uplatnění jako didaktický materiál.

Pro mě osobně představuje svět sakrálních památek svět dosud neprobádaný a tudíž neustále překvapující. Protože se ale domnívám, že tento můj názor již v současnosti mnoho lidí nesdílí, jinak řečeno, je stále méně a méně těch, které křesťanské památky zajímají - chce tato práce rovněž přispět ke zlepšení tohoto stavu mimo jiné právě prostřednictvím seznamování mládeže s církevními pamětihodnostmi ve městě a v jeho okolí, jejich historií a současností.

2. ÚVOD DO PROBLEMATIKY CÍRKEVNÍCH (SAKRÁLNÍCH) PAMÁTEK

V úvodní kapitole této diplomové práce je pozornost zaměřena především na nastínění rozmanitosti a komplikovanosti problematiky sakrálních památek, a to prostřednictvím vymezení několika podtémat.

2.1. Vymezení pojmu památka – památka jako hodnota

„*Památka je věc nebo i myšlenka uchovávaná na paměť či upomínku někoho nebo něčeho.*“¹ Obecně si lze pod tímto pojmem představit mj. památky osobní či rodinné, které, jak již název napovídá, mají význam pro jedince samotného či užší rodinné příbuzenstvo. Mnozí z nás si tento pojem jistě spojují se zpřístupněnými hrady či zámky.² Nicméně obvykle, a rovněž i s ohledem na téma této diplomové práce, „*jsou tímto zkráceným názvem míněny kulturní památky, jejichž zachování je společenským zájmem a které jsou předmětem památkové péče.*“³

Se zřetelem na historii památkové péče se dá říci, že pojem památka je relativně mladý, navíc se v různých dobách rozšiřoval a dále upřesňoval. Na počátku 20.století Zdeněk Wirth, významný český historik umění, mnil památkou „*význačný předmět připomínající nám minulost, bez ohledu na to, zda dalekou či blízkou, zda minulost přírody či člověka, národa či jednotlivce a bez ohledu na to, je-li to produkt přírody nebo umělý výtvar ruky lidské. Památkou může tedy býti každá věc movitá i nemovitá, stará i nová, neživá i živá, jenom má-li ráz význačného dokladu minulosti, vyvolává-li v nás vzpomínku na minulou událost, činnost přírodní nebo lidskou, prostředí přírodní nebo historické, atd.*“⁴ Dnes za památky, dle památkového zákona, ministerstvo kultury České republiky prohlašuje movité a nemovité věci, které:

- a) „*jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické*

¹ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 30 [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW: http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf,%20s.30

² srov. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky.* 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 11

³ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. S.30 [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW: http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf,%20s.30

⁴ cit. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky.* 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 11

b) *které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.*“⁵

Dle výše uvedeného zákona se pojmem kulturní památka rozumí též soubory movitých a nemovitých věcí, i přestože některé části v tomto souboru památkami nejsou.⁶

Uvedený zákon též říká, že „*kulturní památky jsou nedílnou součástí kulturního dědictví lidu, jsou svědectvím jeho dějin, významným činitelem životního prostředí a nenahraditelným bohatstvím státu.*“⁷

V návaznosti na tato konstatování se dá říci, že v dnešním slova smyslu tedy všeobecně za kulturní památku považujeme památku s historickou, s uměleckou a též s estetickou hodnotou, přičemž se jednotlivé hodnoty těchto památek vzájemně prolínají. Zároveň platí, že hodnota každé jednotlivé památky je dána její jedinečností a neopakovatelností a proto i jejich význam je takový, že je zájmem celé společnosti potřeba jejich zachování pro další generace. Novodobé ústavní základy této problematiky jsou obsaženy též v Listině základních práv a svobod, která zdůrazňuje, že „*právo přístupu ke kulturnímu bohatství je zaručeno za podmínek stanovených zákonem*“⁸ a současně, že „*při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.*“⁹

Na tomto místě je proto potřeba znovu zdůraznit, že „*na kulturní památky je třeba nahlížet jako na lidský a společenský jev, produkt i faktor.*“¹⁰ A proto je důležité uvědomit si, že právě prostřednictvím uměleckých památek mají lidé možnost jednak poznat svou rodnou zem, její kulturu a historii [...], jednak se učit spatřovat perspektivy vývoje společnosti.¹¹

Z uvedených především zobecnujících formulací pojmu památka jsou dobře patrné široké nuance a zejména mnohotvárnost pojmu kulturní památka.

⁵ cit. §2 odst. 1a a §2 odst. 1b zákona č.20/1987 Sb., o státní památkové péči v platném znění [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

⁶ srov. §2 odst. 2 zákona č.20/1987 Sb., o státní památkové péči v platném znění [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

⁷ cit. §1 odst. 1 zákona č.20/1987 Sb., o státní památkové péči v platném znění [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

⁸ cit. čl. 34 odst. 2 ústavního zákona č.2/1993 Sb. [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW:

<http://www.sbirkazakonu.info/listina-zakladnich-prav-a-svobod/prava-k-vysledkum-tvurci-dusevni-cinnosti.html>

⁹ cit. čl. 35 odst. 3 ústavního zákona č.2/1993 Sb. [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW:

<http://www.sbirkazakonu.info/listina-zakladnich-prav-a-svobod/prava-k-vysledkum-tvurci-dusevni-cinnosti.html>

¹⁰ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa.* Praha:

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 31 [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW:

http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf.%20s.30

¹¹ srov. JÚVA, Vladimír. *Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti.* 1.vyd. Praha: Academia, 1987. s. 69

V návaznosti na téma této diplomové práce zaměřuji dále svou pozornost především na nemovité kulturní památky, které jsou historicky spjaté se životem církví, zkráceně církevní památky.

V obcích samotných, v jejich blízkém či vzdálenějším okolí jistě nalezneme rozličné nemovité objekty církevní povahy (nejčastěji kostely, kapličky a boží muka), které však mnohdy „*nesplňují kritéria na kulturní památky kladená, ale z různých důvodů mají pro tato místa nezastupitelnou cenu.*“¹² Ač se jedná především o drobnou architekturu, její „velikost“ se může odrážet na jedné straně v její ojedinělosti, na straně druhé v její typičnosti pro dané prostředí - obec či krajinu. Punc její výjimečnosti může spočívat též v zajímavém architektonickém a materiálním provedení.¹³

Dle mého názoru je velmi důležité uvědomit si, že význam těchto sakrálních pozůstatků a jejich přínos pro lidskou společnost spočívá zejména v jejich jedinečnosti a neopakovatelnosti, protože z mého pohledu každá z těchto nemovitostí nezaměnitelným způsobem dotváří a obohacuje okolní krajinu a pro mě osobně společně představují množinu pamětihodností spojených s křesťanskou tradicí a především s historií římskokatolické církve.

Právě v uvědomění si obsahu pojmu „památká“ z hlediska vlastního svěbytného citění je člověk schopen pochopit jeho nedozírnou hodnotu duchovní. Jinak řečeno, teprve v okamžiku, kdy člověk na kulturní (především sakrální) objekty a jejich mobiliář přestane nahlížet jako na předměty, věci či soubory věcí, ale stanou se pro něj vzácnými, nenahraditelnými a finančně nedoceníitelnými ikonami - teprve tehdy se dá hovořit o tom, že pochopil pravou podstatu samotného pojmu památka a že se s tímto pojmem naplno (vnitřně i navenek) ztotožnil.

Považovala jsem za účelné, aby na úvod této diplomové práce zaznělo vše výše řečené, a to z toho důvodu „*abychom hodnoty této skupiny památek nepřehlíželi, neboť jde o umělecká díla architektury, sochařství, malířství či uměleckých řemesel, a to jim vtiskuje hodnotu trvalou a nadčasovou.*“¹⁴

¹² srov. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 93 [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW: http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf,%20s.30

¹³srov. Tamtéž

¹⁴ cit. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky.* 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 20

2.2. Památkový fond

„Jednu z nejvýznamnějších součástí kulturního bohatství každého státu a národa tvoří památkový fond, jehož přínos pro společnost vyplývá z jeho nenahraditelných hodnot historických, uměleckých, estetických, památkových a užitkových.“¹⁵

Se zřetelem na toto vymezení památkový fond ČR obecně platí za značně rozsáhlý, rozmanitý a v mnoha výše popsaných ohledech též za velmi cenný. Mimo jiné představuje hmotné kulturní dědictví naší země a to v tom smyslu, že zahrnuje objekty movité¹⁶ i nemovité¹⁷ a též oblasti utvářené kulturní činností lidí.¹⁸

Výše zmíněný obsah památkového fondu ve svém souhrnu tedy představuje *„autentický doklad svěbytného projevu lidské existence, umu a tvořivosti“¹⁹* a jeho zachování pro budoucí lidská pokolení si proto žádá kvalitní památkovou péči, odpovídající jeho společenskému významu.²⁰

2.2.1. Zájem státu na péči o památkový fond

„Stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu.“²¹ Cílem *„státu při péči o kulturní památky a jejich zachování a vhodné užívání je, aby se podílely na rozvoji kultury, umění, vědy a vzdělávání, formování tradic a vlastenectví [...] a*

¹⁵ cit. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 11

¹⁶ Movité kulturní památky tvoří *„[...] umělecká výtvarná díla malířství, sochařství [...], díla uměleckého řemesla, liturgické předměty, hudební památky, ale i technická díla, architektonické články ze zaniklých staveb, archeologické nálezy apod.“* (cit. Webové stránky národního památkové ústavu. [online] [cit.2013-09-21] Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/movite-pamatky/>)

¹⁷ *„K nemovitým kulturním památkám patří vedle státních hradů, zámků a dalších státních památkových objektů, zejména mnoho církevních náboženských staveb [...], městských budov a vesnické architektury [...]. Významnou složkou nemovitých kulturních památek jsou tzv.drobné stavby, zejména kapličky, boží muka, ale také exteriérové sochy, sousoší a jiná sochařská díla.“* (cit. Webové stránky národního památkové ústavu. [online] [cit.2013-09-21] Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/nemovite-pamatky/>)

¹⁸ srov. Webové stránky národního památkové ústavu. [online] [cit.2013-09-21] Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/>

¹⁹ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 25 [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: http://mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf

²⁰ srov. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 25

²¹ cit. § 1, odst. 1 zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

tím přispívaly k dalšímu rozvoji společnosti.“²² Institucionálně výkon státní památkové péče a naplňování výše poznamenaných cílů zabezpečují následující orgány – „*Ministerstvo kultury ČR, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.*“²³ S odstupem času se ukazuje, že systematická kooperace těchto institucí s dalšími rezorty, konkrétně s Ministerstvem životního prostředí ČR a Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, má ve výsledku celkově příznivý dopad na péči o památkový fond.²⁴

2.2.2. Ochrana a užívání památkového fondu

Úsilí o zachování památkového fondu je vyvíjeno s úmyslem jej obnovit, ochránit a zajistit jeho správu na odpovídající odborné úrovni. Takto vytyčeného cíle je možné dosáhnout za pomoci konkrétních odborných restauračních metod uplatňovaných v oboru památkové péče a především plněním povinností vlastníků kulturních památek plynoucích z památkového zákona.^{25,26}

Uvedený zákon v aktuálně platném znění stanovuje několik základních zásad péče o kulturní památky, jež musí každý, kdo takovéto památky vlastní, užívá, obnovuje či o ně pečuje, dodržovat.

*Za prvé, tento zákon říká, že „vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Kulturní památku je povinen užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu. Je-li kulturní památka ve státním vlastnictví, je povinností organizace, která kulturní památku spravuje nebo ji užívá nebo ji má ve vlastnictví, a jejího nadřízeného orgánu vytvářet pro plnění uvedených povinností všechny potřebné předpoklady.“*²⁷

²² cit. § 1, odst. 1 zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

²³ cit. Ministerstvo kultury České republiky. *Památkový zákon (úplné znění ke dni 6.ledna 2005 doplněné výběrem judikatury: úplné znění prováděcí vyhlášky)*. Praha: Jalna, 2005. s. 43

²⁴ srov. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 28

²⁵srov. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa.*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 16 [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: http://mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf

²⁶ srov. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 25

²⁷ cit. § 9, odst. 1 zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

Za druhé, zmíněný zákon dále uvádí, že „*povinnost pečovat o zachování kulturní památky, udržovat kulturní památku v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením má také ten, kdo kulturní památku užívá nebo ji má u sebe; povinnost nést náklady spojené s touto péčí o kulturní památku má však jen tehdy, jestliže to vyplývá z právního vztahu mezi ním a vlastníkem kulturní památky.*“²⁸

Za třetí, zmíněný zákon zdůrazňuje, že i „*organizace a občané, i když nejsou vlastníky kulturních památek, jsou povinni si počínat tak, aby nezpůsobili nepříznivé změny stavu kulturních památek nebo jejich prostředí a neohrožovali zachování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.*“²⁹

Za čtvrté, v uvedeném zákoně je zahrnuta i následující klauzule - „*vlastník, který kulturní památku převádí na jiného, někomu přenechá k dočasnému užívání nebo předá k provedení její obnovy (§ 14), nebo k jinému účelu, je povinen toho, na koho věc převádí nebo komu ji přenechává nebo předá, uvědomit, že věc je kulturní památkou.*“³⁰

Dále je potřeba dodat, že každý vlastník kulturní památky, který má v úmyslu provést jakoukoli její úpravu, je ze zákona vázán povinností „*předem si vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností a jde-li o národní kulturní památku, závazné stanovisko krajského úřadu.*“³¹ Zároveň platí, že při restaurování památkového objektu „*je nutno klást důraz na ochranu originálních materiálů, používání tradičních technologií a materiálů, kvalitu řemeslné práce v rámci celé struktury památky,*“³² protože smyslem ochrany památek je zachování určitého stádia jejich vývoje za současného provedení co nejmenších změn.³³ Odborníci z oblasti památkové péče se mimo jiné shodují také na tom, že při provádění takovýchto renovací je ideální kombinovat konzervační přístup s restauračním, jelikož oba respektují hodnotu stáří daného objektu.³⁴ Mezi nejvyužívanější způsoby péče o

²⁸ cit. § 9, odst. 2 zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

²⁹ cit. § 9, odst. 3 zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

³⁰ cit. § 9, odst. 4 zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

³¹ cit. § 12, odst. 1 zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

³² cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 28 [online][cit. 2013-09-21] Dostupné z WWW: http://mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf

³³ srov. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 308

³⁴ srov. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 28 [online][cit. 2013-09-21] Dostupné z WWW:

památkový fond v současnosti patří i tzv. metoda preventivní ochrany. Jedná se o postup, který upřednostňuje efektivní ochranu a průběžnou péči o památkové objekty, čímž zároveň předchází vzniku možných škod na zmíněných objektech. Tato metoda obnovy památek je ekonomicky nenáročná a přitom zaručuje, že po její aplikaci památka neztratí na své hodnotě.³⁵ A právě díky uplatňování těchto principů v praxi se ukazuje, že konzervace a restaurování památek se v ČR pohybuje na značně vysoké úrovni.

Směrnice uvedené v tomto zákoně o státní památkové péči, týkající se komplexní péče o zachování kulturních památek, tak přímo apelují na jednotlivce, potažmo i na celou společnost, aby si uvědomila ojedinělou hodnotu historickou, estetickou a uměleckou, jež památkový fond představuje a pro níž především je třeba jej chránit a do budoucna uchovat pro další lidská pokolení jako nezastupitelný pramen poznání naší historie.³⁶ Neboť je důležité uvědomit si, že *„mezi památkami žijeme - památky spoluvytváří (v širším slova smyslu) životní prostředí a tím vzniká mezi námi a památkami vztah, který by neměl být památkám ke škodě a nám na obtíž.“*³⁷

2.2.3. Památková péče

*„Památkovou péčí rozumíme soustavu činností a opatření, která směřují k uchování kulturních památek a k jejich organickému začlenění do současného života společnosti.“*³⁸ V tomto ohledu k hlavním úkolům památkové péče patří především zabezpečení odborného soupisu kulturních památek a jejich následného hodnocení, dále realizace speciálních výzkumů souvisejících se zajištěním odpovídající péče o tyto památky a mimo jiné také provádění dalších odborných výzkumů zaměřených na historii památkové péče, ale též na její teoretické přístupy a jejich praktické uplatnění. Památková péče iniciuje rovněž vydávání různorodých publikací analyzujících problematiku památkové péče na úrovni jejích zásad a cílů. Kromě toho se orientuje také na propagandu této látky (prostřednictvím uskutečňování různých kampaní, seminářů s památkáři, apod.), čímž projevuje snahu o lepší informovanost laické veřejnosti a v neposlední řadě se stará též o vzdělávání nové generace památkářů.³⁹

http://mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf

³⁵ srov. Tamtéž, s. 25

³⁶ srov. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 25

³⁷ cit. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 291

³⁸ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 16 [online][cit. 2013-09-21] Dostupné z WWW:

http://mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf

³⁹ srov. Tamtéž, s. 8-9

Péče o památkový fond v ČR je zapojena do památkové péče na mezinárodní úrovni.⁴⁰ „*Je stálou součástí programu činnosti OSN pro výchovu, vědu a kulturu UNESCO a v jejím rámci zejména Mezinárodní rady pro památky a sídla ICOMOS, založené v roce 1965.*“⁴¹

Sakrální památky (tj. kostely, drobné kaple a kapličky, boží muka, aj.) náleží mezi objekty, na které soustředily svou pozornost nejprve památková ochrana a následně i památková péče jako na první z celé řady dalších pamětihodností.⁴² O tomto faktu svědčí „*vydání směrnic pro památkové opravy církevních budov, již v roce 1823, ale i nejstarší studie a články o památkách, místopisné publikace i obsah starých tištěných průvodců [...], jakož i první soupisy památek.*“⁴³

2.2.4. Kategorizace objektů a ploch z hlediska památkové péče

Památkový zákon dělí památky na movité a nemovité. „*Z hlediska důležitosti zákon rozlišuje dva stupně ochrany. Vyšší stupeň památkové ochrany vyjadřuje pojem národní kulturní památka, nižší stupeň památkové ochrany a důležitosti pojem kulturní památka.*“⁴⁴

Následný přístup k péči a ochraně jednotlivých památkových objektů se liší dle jejich funkčního využití, dále dle jejich významu pro životní prostředí či podle jejich historicko-umělecké hodnoty.⁴⁵

S cílem dostat výše zmíněného požadavku, tj. diferencovaného přístupu v péči o památky, byla nedávno nově vytvořena jejich kategorizace. To v praxi znamená, že jednotlivé objekty jsou zařazovány do několika kategorií, a to na základě své památkové hodnoty.⁴⁶ Kuča upřesňuje, že hlavním kritériem pro zařazení jednotlivých staveb do jedné z kategorií je nejen jejich památková a architektonická hodnota, ale i urbanistický kontext.⁴⁷

⁴⁰ srov. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 16 [online][cit. 2013-09-21] Dostupné z WWW: http://mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf

⁴¹ cit. Tamtéž, s. 16

⁴² srov. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 17

⁴³ cit. Tamtéž

⁴⁴ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 31 [online][cit. 2013-09-21] Dostupné z WWW: http://mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf

⁴⁵ srov. KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000. s. 61

⁴⁶ srov. HLOBIL, Ivo. *Teorie městských památkových rezervací (1900-1975)*. Praha: Ústav teorie a dějin umění ČSAV, 1985. s. 63-64

⁴⁷ srov. KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000. s. 63

Pro úplnost uvádím kategorizaci památkových objektů uvnitř památkově chráněných sídel z hlediska památkové péče v následujícím přehledu (resp. v poznámce pod čarou).⁴⁸

S ohledem na dílčí podtéma této diplomové práce (tj. potřebu zachování památkového fondu dalším generacím) se zaměřím pouze na charakteristiku prvních dvou uvedených kategorií (viz. poznámka pod čarou). Je to zároveň i z toho důvodu, že „*dochované historické objekty zmíněných kategorií jsou spolu s půdorysem sídla vždy nejdůležitější složkou památkové hodnoty sídla, jelikož jde o stavby, jejichž architektonický vývoj je ukončen a u nichž připadá v úvahu jen případná dílčí rehabilitace.*“⁴⁹

Kategorie A zahrnuje „*všechny objekty nebo části objektů zapsané v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek ČR a objekty navržené k prohlášení za kulturní památku.*“⁵⁰ Podle uvedených kritérií do této skupiny náleží památkově hodnotné objekty jako např. hrady, zámky, měšťanské či vesnické domy, kostely a jiné církevní objekty, které neztratily svou původní podobu. U objektů této kategorie musí být zachována jejich autenticita, nesmí docházet k jejich přestavbám ani demolicím.⁵¹

Do kategorie B náleží „*stavby doplňkového (urbanistického) památkového významu, které nejsou jmenovitě památkově chráněny, ani se k ochraně neuvažují, a které samy o sobě nepředstavují architektonicky výrazné stavby. Jejich případný zánik nebo necitlivá přestavba by však znamenala ochuzení historického obrazu sídla, neboť jejich vzhled spoluvytváří podstatu dochovaného historického prostředí.*“⁵² Do této skupiny lze zařadit objekty, u nichž nedošlo k novodobým rušivým zásahům. U staveb této kategorie se jeví jako klíčové úsilí o uchování, popřípadě šetrnou obnovu jejich dochovaného historického vzhledu.⁵³

⁴⁸ „*kategorie A - objekty individuálně památkově hodnotné - k ochraně; kategorie B - objekty doplňkového (urbanistického) památkového významu - k zachování; kategorie C- objekty s rušivou fasádou - k architektonické rehabilitaci; kategorie D - objekty rušivé - k celkové hmotové i architektonické úpravě či demolici (náhradě); kategorie E - objekty urbanisticky rušivé - k demolici bez náhrady; kategorie F - objekty novodobé, architektonicky i urbanisticky kvalitní; kategorie G - objekty ostatní, v daném kontextu nerušící; kategorie H - objekty zaniklé; kategorie X - dílčí rušivá hmotová charakteristika objektu či architektonické narušení střechy (doplňkový symbol)*“ (cit. KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000. s. 66-91)

⁴⁹ cit. Tamtéž, s. 26

⁵⁰ cit. Tamtéž, s. 66

⁵¹ srov. Tamtéž

⁵² cit. Tamtéž, s. 79

⁵³ srov. Tamtéž

Ale nejen památka sama o sobě si zaslouží ochranu. Je třeba pomyslet také na její okolí, s nímž „je srostlá.“ Protože v takovém ohledu platí i celkový obraz obce za památku, o níž je nutné s náležitou starostlivostí pečovat.⁵⁴ Z právě řečeného tedy vyplývá, že hlavním smyslem památkově chráněných sídel je fakt, že se tato ochrana nevztahuje jen na jednotlivé kulturní památky a jejich soubory, ale i na celé prostředí sídla.⁵⁵

I na tuto problematiku myslí památkový zákon, a to konkrétně při vymezení památkově chráněných územích. Obsahem kategorie památkově chráněných území jsou dle výše uvedeného zákona památkové rezervace, památkové zóny a památkově ochranná pásma.

▪ památková rezervace

Památková rezervace je „území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů.“⁵⁶ Prohlášení, podmínky ochrany a zajištění výkonu státní památkové péče v případě takto vymezeného území stanovuje Vláda ČR.⁵⁷

Jedná se o homogenní území, na které se vztahuje vyšší stupeň ochrany. „*Jednotlivé historické stavby v rezervaci mají dochován svůj původní objem včetně tvaru střechy a původní ztvárnění průčelí včetně architektonických detailů [...] a obvykle též vnitřní dispozici a prvky interiéru.*“⁵⁸

Podle sídelního typu rozeznáváme městské památkové rezervace (MPR) a vesnické památkové rezervace (VPR).⁵⁹

▪ památková zóna

Památková zóna je „území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné

⁵⁴ srov. Tamtéž, s. 6

⁵⁵ srov. Tamtéž, s. 26

⁵⁶ cit. § 5, odst. 1 zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

⁵⁷ srov. § 5, odst. 2 zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

⁵⁸ cit. KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000. s. 10

⁵⁹ srov. Tamtéž, s. 9

*kulturní hodnoty.*⁶⁰ Takto vymezené území prohlašuje Ministerstvo kultury, které zároveň stanovuje i podmínky jeho ochrany.⁶¹

Jedná se o heterogenní území s mírnějším stupněm ochrany. Součástí památkové zóny může být i část města či vesnice.

Památkové zóny jsou dvojího druhu. První typ, sídelní krajinná zóna (SKZ), zahrnuje vesnické a městské památkové zóny (VPZ, MPZ). Druhý typ, krajinná památková zóna (KPZ), chrání rozlehlější části kulturní krajiny.⁶²

*„Smyslem vyhlášení památkové rezervace nebo zóny je zajistit, aby bylo v rámci jejich hranic chráněno prostředí sídla jako celku, aby ostatní stavby na tomto území respektovaly historický charakter sídla a jejich případné úpravy směřovaly k potvrzení tohoto charakteru a nápravě případných dřívějších nevhodných úprav staveb a prostranství, nikoli k jeho narušení.“*⁶³

▪ památkové ochranné pásmo

*„Podle § 17 památkového zákona se vymezuje správním rozhodnutím pro ochranu vnějšího obrazu okolí chráněného území (případně jednotlivé kulturní památky či jejich soubory).“*⁶⁴

Památkové ochranné pásmo je příkladem nepřímé ochrany památky nebo sídla, přičemž se jedná se o nejmírnější stupeň této ochrany spočívající v „*regulaci určitých činností v okolí kulturní památky či památkové rezervace nebo zóny. Zabezpečuje nerušené působení historických urbanistických dominant a zachování významných průhledů.*“⁶⁵

V rámci obecného úvodu do památkové péče jsem považovala za vhodné zmínit se o systému této ochrany (s ohledem na význam kulturních památek) stanoveném v ČR zákonem o státní památkové péči. Mnou vybrané a analyzované sakrální památky Strakonicka jsou vesměs všechny ve své podstatě památkami kulturními (resp. objekty nechráněnými i chráněnými) s výjimkou jedné národní kulturní památky.

⁶⁰ cit. § 6, odst. 1 zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pecce/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

⁶¹ srov. Tamtéž

⁶² srov. KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000. s.10

⁶³ cit. Tamtéž

⁶⁴ cit. Tamtéž, s. 12

⁶⁵ cit. Tamtéž, s. 12

2.2.5. *Ústřední seznam nemovitých a movitých kulturních památek, Plány zásad památkové ochrany*

V ČR již 26. rokem funguje Ústřední seznam kulturních památek, který vstoupil v platnost současně se zákonem č.20/1987 Sb. o státní památkové péči. Tento rozsáhlý dokument vznikl za účelem „zavést jednotnou evidenci obsahující základní údaje důležité pro zajišťování péče o kulturní památky⁶⁶ a je zároveň strategickým dokumentem při stanovení priorit orgánů a organizací státní památkové péče při poskytování bezplatné odborné pomoci a finančních příspěvků vlastníkům památek [...].“⁶⁷ Odpovědnost za jeho správu a informace v něm obsažené nese Národní památkový ústav. Veřejnost má možnost nahlédnout do elektronické verze tohoto seznamu.⁶⁸ K dispozici zde jsou však jen údaje týkající se nemovitých památek, národních kulturních památek, chráněných území a světového dědictví. Údaje o movitých kulturních památkách jsou (pro odůvodněné obavy z případných krádeží) přístupné pouze vlastníkům památek, dále odborníkům z oblasti státní správy a dalším osobám jen s písemným souhlasem vlastníka.⁶⁹

Každému objektu na tomto seznamu je přiděleno registrační číslo, je opatřen stručným popisem a fotografickým snímkem.⁷⁰

Počet zaevidovaných kulturních památek na Ústředním seznamu má spíše orientační hodnotu, a to z toho důvodu, že kompletace tohoto seznamu dosud probíhá. V současnosti je na tomto seznamu registrováno 40 332 nemovitých kulturních památek (z nich 272 je prohlášeno za národní kulturní památky). Dle aktuálních statistik se také na území celé České republiky nachází 103 památkových rezervací a 483 památkových zón.

Statistiky aplikované na Jihočeský kraj a poté konkrétně na strakonický okres nám vygenerují následující numera. V Jihočeském kraji můžeme nalézt celkem 85 památkových zón (z nich 12 ve strakonickém okrese), 23 památkových rezervací (z nich jen jednu ve strakonickém okrese - jedná se o vesnickou památkovou rezervaci Nahořany), 33 národních kulturních památek (z nich dvě ve strakonickém okrese - první z nich je areál strakonického hradu včetně kostela sv. Prokopa, druhou je vodní mlýn v Hoslovicích).⁷¹

⁶⁶ cit. Webové stránky Ministerstva kultury ČR. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/kult.-dedictvi/pamatk.-fond/pam-fond/ustrzeni-seznam-kult.-pam.-er-775>

⁶⁷ cit. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 41

⁶⁸ dostupné na webové adrese <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>.

⁶⁹ srov. Webové stránky národního památkového ústavu. [online] [cit.2013-09-21] Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/movite-pamatky/>

⁷⁰ srov. KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000. s. 92

⁷¹ Dle údajů získaných z Ústředního seznamu nemovitých a movitých kulturních památek ČR. [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>

Na počátku 90.let minulého století, krátce poté, co byl do praxe uveden Ústřední seznam nemovitých a movitých kulturních památek, byly též nově vytvořeny tzv. Plány zásad památkové ochrany (zkráceně PZPO) vztahující se k chráněným sídlům. „*Jde o komplexně pojaté materiály, které mají za cíl zaznamenat mapovou, textovou i fotografickou a plánovou formou maximum údajů o každém chráněném sídle i o všech objektech v něm.*“⁷² Stejně jako výše zmíněný Ústřední seznam jsou průběžně aktualizovány s cílem vytvořit komplexní a přehlednou databázi za účelem archivace přibývajících údajů.⁷³

V současnosti se pracuje také na metodice tematicky podobně zaměřených plánů péče a plánů regenerace.

Na závěr si dovoluji ztotožnit se s Heroutovými slovy, která, podle mého názoru, nejlépe vystihují i základní smysl této části diplomové práce věnované péči o památky a jejímu významu.

*„Každá organizovaná společnost si dává zákony pro to, aby hájila a zajišťovala zájmy celku, i když tím do jisté míry některé jednotlivce či menší skupiny omezuje. Zákon o kulturních památkách byl vydán pro to, aby nebylo ponecháno na libovůli a volné úvaze každého z nás, zda chce či nechce tu či onu věc považovat za kulturní památku a pečovat o ni, neboť některé objekty i celky jsou tak cenné a pozoruhodné, že mohou mít význam celostátní a tento celospolečenský zájem musí být po právní stránce zabezpečen proti nezájmu nebo dokonce nevůli. Takto se proto dívejme na poslání zákona č.20/1987 Sb., řiďme se jím a jeho ustanovení propagujme ve prospěch památek, k uchování bohatství naší kultury a krásy naší vlasti.“*⁷⁴

2.2.6. Zachování památkového fondu pro další generace

*„Památkový fond - historická sídla, architektura, vybrané části krajiny, umělecká díla, movité předměty historické a umělecké hodnoty jsou historickými dokumenty, které spoluvytvářejí paměť národa[...],“*⁷⁵ a proto i „*cílem péče o památkový fond je ochrana,*

⁷² cit. KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000. s. 51

⁷³ srov. Tamtéž

⁷⁴ cit. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 305

⁷⁵ cit. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 57

*uchování a prezentace významných kulturních hodnot, vytvořených v minulosti, v jejich autentickém stavu, na původním místě a v dochovaném historickém prostředí [...].*⁷⁶

S ohledem na uvědomění si širší záběru pojmu památkový fond a též (a to zejména) se zřetelem na téma této diplomové práce, zúžím v určitých ohledech svou pozornost na památky sakrálního typu a především pak na jejich význam pro naše životy a životy našich potomků.

V tomto smyslu, na tomto místě bych znovu ráda zdůraznila, že i tento (mnohdy opomíjený) typ kulturních památek (mám na mysli církevní památky) je již po staletí neodmyslitelnou součástí nejen naší krajiny, které dodává neobyčejné kouzlo, ale i našich životů. Tyto pamětihodnosti a jejich mobiliář navíc představují i význačný doklad zručnosti a usilovného umu našich předků a proto by se jejich zachování pro další lidská pokolení mělo stát celospolečenským zájmem⁷⁷ - a to i z toho důvodu, že „*nemovitě i movitě kulturní památky (v tomto ohledu nejen církevní povahy) a jejich soubory, které se uchovávají v autentické hmotě a formě na místech svého vzniku, obohacují svým estetickým působením dochované životní prostředí sídel a krajiny a posilují u obyvatel vědomí patriotismu a sounáležitosti se zemí, která je jejich domovem, a přispívají k obecné vzdělanosti a kulturnímu rozvoji společnosti.*“⁷⁸

Lidé jsou po celý svůj život obklopeni těmito movitými a nemovitými pamětihodnostmi - v jejich společnosti nejenže žijí, ale také pracují, odpočívají, komunikují s ostatními lidmi a tímto způsobem se zároveň utváří jejich vědomí.⁷⁹ „*Památkový fond tak spoluvytváří kontinuitu mezi historickým vědomím národa, současným životem i budoucím vývojem dalších generací.*“⁸⁰ A proto nesmíme dovolit, aby tento i několik stovek let přetrvávající hmotný odkaz našich předků zanikl. Abychom tomuto „závazku“ dostáli je však zapotřebí si nejprve uvědomit význam tohoto dědictví, jež nám odkázala předchozí lidská pokolení a následně jej zprostředkovat široké veřejnosti. V tomto ohledu hrají zásadní roli především hromadné sdělovací prostředky, které informace o památkovém fondu jako celku, jakožto i o konkrétních památkách, šíří. V tomto směru nelze opomíjet ani úlohu samotné památkové péče, která upozorňuje na památky pořádáním nejrůznějších přednášek, výstav,

⁷⁶ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 10 [online][cit. 2013-09-21] Dostupné z WWW: http://mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf

⁷⁷ srov. KOLEKTIV AUTORŮ. *Památky strakonického okresu. Základní údaje ze státního seznamu nemovitých kulturních památek*. Strakonice: ONV-odbor kultury, 1969. s. 5

⁷⁸ cit. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 25

⁷⁹ srov. Tamtéž, s. 57

⁸⁰ cit. Tamtéž

celostátních soutěží a celou řadou doprovodných kulturních akcí⁸¹, ale především umožňuje bezprostřední styk občanů s (ponejvíce veřejně přístupnými) památkami.^{82,83} Cílem těchto iniciativ vyvíjených ze strany státní památkové péče a podpořených médii, je především snaha o zvýšení zájmu občanů na záchraně a uchování všech druhů kulturních památek.⁸⁴

Dle mého názoru, ovšem jeden z klíčových nástrojů, kterým se dá takto vytyčeného cíle (tj. vidět památku v souvislostech s dobou jejího vzniku, se současným životem a potřebou jejího uchování do budoucna)⁸⁵ dosáhnout (přínejmenším na regionální úrovni), představují i pedagogové různých stupňů škol. Protože učitelé také patří mezi ty, kteří mohou své svěřence učit dívat se kolem sebe.

Osobně si proto myslím, že žáky lze na kulturní památky (ve vztahu k tématu této diplomové práce především sakrálního typu) efektivně upozornit například v rámci zařazování regionálních prvků do výuky. Protože v takovém případě přibližujeme poznatky žákům nejen velmi blízké, ale navíc i prakticky aplikovatelné.⁸⁶ Počítám s tím, že takové „plus“ žáky jistě zaujme a oni jej snad ocení. Navíc jsem přesvědčena o tom, že pokud se nám takto podaří vzbudit u žáků zájem o památky (ve vztahu k tématu této diplomové práce především o sakrální), nejspíš tak zároveň přispějeme i k jejich zachování do budoucna.

A proto „při úvahách o dalším bytí nebo nebytí památek pomysleme na to, že památky trvají a přetrvaly staletí, a že nám jsou na dobu našeho života svěřeny jako kulturní a historické dědictví, které bychom měli v co nejlepším stavu a neztenčeném počtu předat dalším generacím.“⁸⁷ Toto poslání mějme na paměti a připomínejme ho i (naším) dětem...

Výzkum veřejného mínění, který se uskutečnil (na podnět Ministerstva kultury ČR) v rámci celé ČR v roce 1997, potvrdil „vysoký zájem veřejnosti na zachování a prezentaci památkového fondu.“⁸⁸ Pravdivost tohoto výroku dokládá následující graf⁸⁹, který zároveň uvádí podrobnější údaje o výsledku tohoto demoskopického šetření. „Podle jeho závěrů [...]

⁸¹ Jednou z nich je například Noc kostelů. Více informací o poslání a programu této doprovodné kulturní akce je uvedeno na stranách 34 -35 této diplomové práce.

⁸² srov. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 57

⁸³ srov. Webové stránky Ministerstva kultury ČR. s. 124 [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/kult.-dedictvi/pamatk.-fond/pam-fond/ustrceni-seznam-kult.-pam.-er-775>

⁸⁴ srov. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 33

⁸⁵ srov. HLOBIL, Ivo. *Teorie městských památkových rezervací (1900-1975)*. Praha: Ústav teorie a dějin umění ČSAV, 1985. s. 54-55

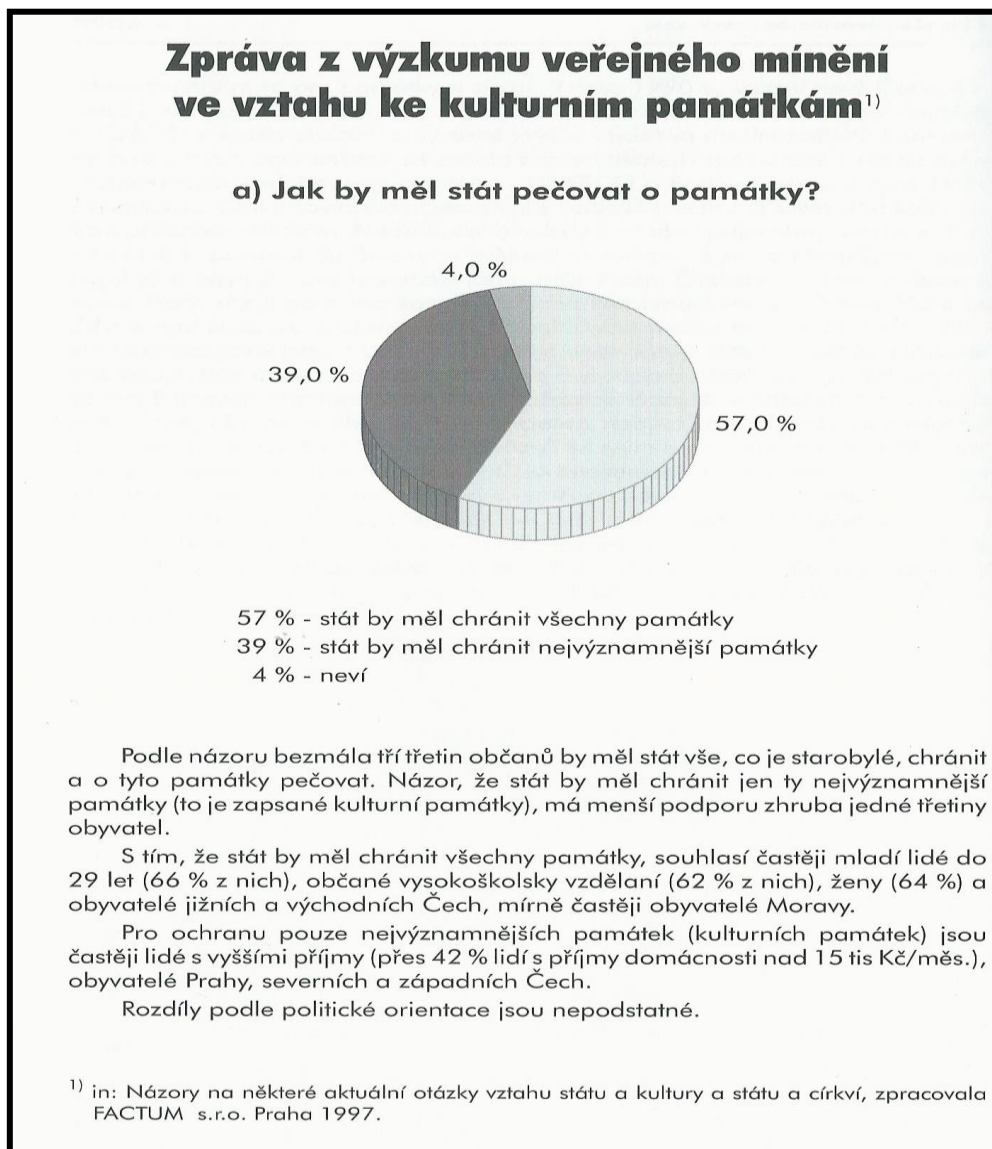
⁸⁶ srov. KOMRSKOVÁ, Jana. *Církevní architektura na Strakonicku*. [diplomová práce] Plzeň, Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1992. s. 137

⁸⁷ cit. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 239

⁸⁸ cit. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 58

⁸⁹ graf „Zpráva z výzkumu veřejného mínění ve vztahu ke kulturním památkám“ převzat z: KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 72

jednoznačně převažuje názor o povinné garanci státu při zachování památkového fondu. Toto je potvrzením správnosti názoru, že péče o kulturní památky je u nás opravdu předmětem celospolečenského zájmu.⁹⁰

Ukazuje se, že mezi zájmem veřejnosti na zachování památky a jejím osudem je přímá úměra. Platí totiž, že čím je větší zájem občanů na zachování památky, tím více stoupá šance na její budoucí existenci.⁹¹ „*Stupeň zachovalosti povyšuje hodnotu památky i šanci proto, aby se zájem na nejvyšším stupni ochrany stal věcí veřejnou.*“⁹² Přímá úměra platí i v případě, že posuzujeme historickou hodnotu památky a její věk. Také tady můžeme říci, že čím je

⁹⁰ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 10 [online][cit. 2013-09-21] Dostupné z WWW: http://mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf

⁹¹ srov. Tamtéž, s. 26

⁹² cit. Tamtéž

památky starší, tím je hodnotnější. Toto tvrzení však neplatí absolutně, v takových situacích vždy záleží na druhu kulturní památky a stupni její zachovalosti.

2.3 Nazírání na církevní památky v minulosti a dnes

Následující řádky představují stručný nástin některých aspektů problematiky týkající se proměn pohledů na památky sakrálního typu.

Na stavu sakrálních památek u nás se v minulosti, z pohledu těchto symbolů křesťanské tradice, podepsalo několik neslavných i o něco přívětivějších období.

Za prvé, v období husitství a následně za třicetileté války docházelo k ničení církevních objektů a obrovské množství z nich zaniklo.⁹³

V podobném duchu se nesl, co se sakrálních staveb týká, i konec 18. století. Tato doba, spojená především s josefínskými reformami, byla doprovázena dalšími demolicemi zmíněných objektů, zejména kostelů a kaplí. V následujících několika desetiletích tento trend pokračoval, nicméně v pozměněné podobě. K devastaci památek sakrálního typu docházelo z potřeby renovace či přestavby těchto staveb nebo z důvodu jejich nevyhovujícího technického stavu. Ve druhém případě byly zcela zničené objekty nahrazovány výstavbou nových.⁹⁴

Již v průběhu 19. století však postupně docházelo k proměnám pohledu na památky. A to v tom smyslu, že se objevily první ochranné tendence. V tomto ohledu lze za významný považovat především až konec 19. a počátek 20. století, kdy zájem podílet se na ochraně památek projevil zejména různé okrašlovací spolky, mezi nimi například Klub českých turistů či Klub za Starou Prahu.⁹⁵

V novodobých dějinách církevní památky asi nejvíce poznamenalo mezidobí 1948-1989. V těchto letech došlo k zpusošení velkých i menších, umělecky cenných i méně výrazných sakrálních památek v rozsahu srovnatelném s obdobím husitských válek, protože „v očích nového režimu představovaly kostely a kaple ztělesnění náboženského tmářství, jež bylo třeba vykořenit, [...]“⁹⁶ Tento ateistický přístup spočíval mimo jiné v „pronásledování

⁹³ srov. VALEŇČÍK, Michal. *Ohrožené památky*. 1.vyd. Praha: Baset, 2006. s. 5

⁹⁴ srov. Tamtéž

⁹⁵ srov. HLOBIL, Ivo. *Teorie městských památkových rezervací (1900-1975)*. Praha: Ústav teorie a dějin umění ČSAV, 1985. s. 9

⁹⁶ cit. VALEŇČÍK, Michal. *Ohrožené památky*. 1.vyd. Praha: Baset, 2006. s. 6

a šikanování těch, kteří se snažili sakrální stavby opravovat a udržovat.“⁹⁷ Řečeno Hlobilovými slovy, byly likvidovány veškeré snahy směřující k zamezení demolicím vybraných objektů a též pokusy o jejich asanaci a zajištění jejich údržby.⁹⁸ Jako záminka k „odstranění“ rozmanitých typů sakrálních objektů často postačil pouze jejich nevyhovující technický stav (a záměrné bránění úřadů v jeho nápravě) či upřednostňování rozšiřování komunikací. Následky takového přístupu se projeví ve vnitrozemí a pohraničí odlišně. V prvním případě se vždy alespoň několika lidem podařilo obhájit a uchránit kostelík nebo kapličku před krutostí čtyři desetiletí trvajících komunistického režimu (kterému však podlehl hlavně křížky a boží muka na okraji vsí, když musely ustoupit stmelování polí při kolektivizaci). V druhém případě byla situace o poznání komplikovanější. Po vysídlení pohraničních oblastí, resp. po odsunu původní a německy mluvící populace v polovině 50. let si „nově příchozí osídlenci, které do pohraničí přilákala vidina získání vlastní půdy, často v krátké době do roku 1948 nedokázali vytvořit vztah k německým kostelům a kaplím, navíc byla většina obcí dosídlena jen částečně a mnohdy nebylo v silách několika rodin udržet v dobrém stavu často rozsáhlé sakrální stavby.“⁹⁹ Navíc později - poté, co byla těmto lidem půda při nucené kolektivizaci zabrána, většina z nich odešla nazpět do vnitrozemí. V důsledku toho přibylo v pohraničí opuštěných a pozvolna chátrajících stavení a stejný osud postihl i místní kostely a kaple.¹⁰⁰

Ve druhé polovině 50. let reagovalo na tuto situaci „*Ministerstvo místního hospodářství ČSR vydáním výnosu (ze dne 30.1.1956) o demolicích opuštěného nemovitého majetku - jeho deklarovaným cílem bylo zlepšení vzhledu krajiny a odstranění nebezpečí, které rozpadající se budovy pro obyvatele představovaly.*“¹⁰¹ Při tomto zásahu, přetrvávajícím až do 60. let, byly zničeny desítky tisíc různých objektů, včetně stovek sakrálních.¹⁰²

V 70. a 80. letech 20. století postupně chátraly či byly (i když s menší razancí) likvidovány další církevní pamětihodnosti, a to především pro jejich často havarijní stav, z velké části zapříčiněný několikaletou absencí údržby. Přesto všechno byly některé sakrální objekty (příčiněním církevních představitelů a oblastních starousedlíků) zachráněny před výše uvedeným nepříznivým osudem.¹⁰³

⁹⁷ cit. Tamtéž

⁹⁸ srov. HLOBIL, Ivo. *Teorie městských památkových rezervací (1900-1975)*. Praha: Ústav teorie a dějin umění ČSAV, 1985. s. 6

⁹⁹ cit. VALENČÍK, Michal. *Ohrožené památky*. 1. vyd. Praha: Baset, 2006. s.6

¹⁰⁰ srov. Tamtéž, s. 5-6

¹⁰¹ cit. Tamtéž, s. 6

¹⁰² srov. Tamtéž

¹⁰³ srov. Tamtéž, s. 7

Po politických událostech v listopadu 1989 došlo k významným změnám i v přístupu k církevním památkám. Definitivně skončilo období pustošení objektů tohoto typu. Toto tvrzení demonstruje fakt, že v předešlých dvou desítkách let došlo k obnově tisíců větších i menších sakrálních objektů, z nichž některé byly před rokem 1989 odsouzeny k likvidaci.¹⁰⁴ Nicméně ani po uplynutí tolika let „*nebyly opraveny všechny poškozené stavby [...], zdaleka nejde jen o velké kostely ve vlastnictví církve, ale mnohem větší část představují poničené kaple a kapličky patřící většinou obcím či soukromníkům.*“¹⁰⁵

Mně osobně se v současnosti tendence přístupu veřejnosti k památkám sakrálního typu, oproti 50. létům minulého století, jeví jako zcela opačná. Svě tvrzení zakládám na skutečnosti, že v polovině 20. století pramenil zájem na obnově a zachování církevních památek ze strany prostých občanů (jimž nebyl osud těchto pozůstatků křesťanské tradice lhostejný) a zcela protichůdný záměr aktivně prosazoval stát. Zatímco dnes je to na jedné straně právě stát, který mimo jiné i prostřednictvím památkové péče a jejího dotování projevuje snahu o uchování památkového fondu a na straně druhé stále menší počet jedinců z řad veřejnosti, kteří sdílí stejné přesvědčení (tj. nezbytnost péče o sakrální památky a jejich zachování pro další generace) a také stále větší počet těch, kteří dávají najevo protikladný postoj (tj. cílené poškozování církevních památek a odcizování jejich mobiliářů). Naproti tomu však nelze opomenout fakt, že přesto všechno zůstává řada nadšenců i občanských sdružení, kteří nejsou k osudu tohoto typu památek neteční. A tak se dnes ukazuje, že záchrana sakrálních objektů všech typů „*je do velké míry závislá na tom, nakolik se podaří povzbudit zájem místních obyvatel o kulturní dědictví minulosti.*“¹⁰⁶

2.4 Aktuální problémy církevních památek

Je obecně známo, že stav nemovitých kulturních památek v ČR není uspokojivý. Dlouhodobě jsou jednou z nejohroženějších částí památkového fondu právě církevní památky.¹⁰⁷ Památky tohoto typu jsou ohrožovány nejen nepříznivými externími podmínkami, ale (paradoxně) především lidským faktorem. S jakými konkrétními problémy se tyto zástupci křesťanské tradice potýkají a jaká jsou možná východiska z této situace, objasním v obecném měřítku.

¹⁰⁴ srov. Tamtéž, s. 11

¹⁰⁵ cit. Tamtéž, s. 11

¹⁰⁶ cit. Tamtéž

¹⁰⁷ srov. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 76 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf,%20s.30

Pro úplnost uvádím výčet, z mého pohledu, nejzávažnějších problémů, kterým církevní památky v současnosti čelí. Dva z nich, uvedené na konci tohoto přehledu, se bezprostředně dotýkají školské praxe.

2.4.1 Problémy spojené s evidencí sakrálních památek

Jedním z klíčových problémů, jež se bezprostředně dotýká památek samotných, je jejich doposud nekompletní evidence, ve smyslu absentujících, neúplných či nepřesných informací ohledně vlastnictví a umístění konkrétních památek.¹⁰⁸

Za prvotní zdroj těchto potíží lze označit zákon č.22/1958 Sb., o kulturních památkách, na jehož základě se „*památková ochrana vztahovala na každou věc, která svou povahou odpovídala pojmovým znakům kulturní památky.*“¹⁰⁹

Kromě nedostatků zmíněného zákona se dalším úskalím v evidenci kulturních památek stal způsob vedení této evidence. V 60. letech 20. století zde existovaly téměř tři desítky státních seznamů kulturních památek, „*kteřé vedla v jednotlivých krajích tehdejší Krajská střediska státní památkové péče a ochrany přírody z pověření krajských národních výborů. To se projevilo v kvalitě zápisů, zejména nerovnoměrností výběru památek [...].*“¹¹⁰ Nejenže jednotlivé nemovité kulturní památky nebyly dostatečně územně specifikovány a údaje o nich průběžně aktualizovány, ale navíc v evidenci těchto seznamů výrazně absentovaly památky lidové architektury. Pro tento fakt hovoří i skutečnost, že některé pamětihodnosti byly deklarovány kulturními památkami naprosto náhodně, zatímco jiné hodnotné objekty památkami dodnes nejsou.¹¹¹

Nadějí na zlepšení situace v přístupu k evidenci památek, v tomto ohledu představoval zákon č.20/1987 Sb., který nahradil existující státní seznamy jediným, tzv. Ústředním seznamem kulturních památek ČR, čímž zároveň sjednotil dosavadní záznamy o těchto památkách. Nicméně „*rychlý a bezchybný převod starých zápisů ze státních seznamů (a s tím související náprava nedostatků takových zápisů) nebyl dodnes dokončen a tato skutečnost se stala znatelnou brzdou efektivního provádění státní památkové péče v praxi.*“¹¹²

¹⁰⁸ srov. MAGROT, Miroslav. *Ochrana kulturních památek*. Brno, 2006. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, katedra správního práva a finančního práva. diplomová práce] s. 75 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/61080/pravf_m/Ochrana_kulturnich_pamatek_-_dipl._prace.doc

¹⁰⁹ cit. Tamtéž, s. 75-76

¹¹⁰ cit. Tamtéž, s. 76

¹¹¹ srov. KOŽELUHOVÁ, Kateřina. *Dotace na obnovu drobné sakrální architektury*. Místní kultura – magazín pro kulturní život v místech a regionech.[online] [cit.2013-09-13] Dostupné z WWW: <http://www.mistnikultura.cz/dotace-na-obnovu-drobne-sakralni-architektury>

¹¹² cit. MAGROT, Miroslav. *Ochrana kulturních památek*. Brno, 2006. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, katedra správního práva a finančního práva. diplomová práce] s. 76 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/61080/pravf_m/Ochrana_kulturnich_pamatek_-_dipl._prace.doc

Pro vyřešení problémů spjatých s evidencí kulturních památek je důležité již při samotném soupisu regionálních památek „rozlišovat objekty podle jejich památkové hodnoty a případně z nich vyčlenit ty, které by bylo vhodné navrhnout na prohlášení.“¹¹³ Jako nezbytná se dnes jeví také úzká spolupráce mezi Ústředním seznamem kulturních památek ČR a Katastrem nemovitostí ČR, spočívající ve vzájemném poskytování si aktuálních údajů.¹¹⁴

2.4.2 Problémy spojené s vlastnictvím sakrálních památek a financováním případných oprav

Převážná část větších sakrálních objektů (především kostelů a kaplí) spadá do vlastnictví církví a právě tento fakt následně komplikuje situaci některým obecním zastupitelstvům, protože se v takové situaci nemohou finančně podílet na případných opravách těchto církevních pamětihodností, jelikož se z jejich pohledu jedná o cizí majetek. A proto obnova a pravidelná údržba památkového fondu ve vlastnictví církví bude zřejmě ještě po určitou dobu komplikována nedořešeným vztahem mezi státem a církvemi, resp. nedostatkem finančních prostředků na straně církví.¹¹⁵

Výše řečeným narážím na problematiku církevních restitucí.¹¹⁶ Téma tohoto majetkového a finančního vyrovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi patří v několika posledních měsících jednoznačně mezi jedno z nejdiskutovanějších. Poté, co byl začátkem listopadu loňského roku návrh zákona o církevních restitucích schválen Poslaneckou sněmovnou a následně (ačkoliv s výhradami) i prezidentem republiky, zaznívají z řad odborné i laické veřejnosti na toto téma rozporuplné (převážně však negativní) názory.¹¹⁷

¹¹³ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 93 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW:

http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf,%20s.30

¹¹⁴ srov. MAGROT, Miroslav. *Ochrana kulturních památek.* Brno, 2006. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, katedra správního práva a finančního práva. diplomová práce] s. 77 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/61080/pravf_m/Ochrana_kulturnich_pamatek_-_dipl._prace.doc

¹¹⁵ srov. Tamtéž, s. 80

¹¹⁶ „Církevní restituce je přidělení majetku, který byl dříve státem zabaven, tzv. znárodněn některým církvím a náboženským společností, buď zpět do vlastnictví těm subjektům, kterým byl zabaven, nebo na základě politické dohody jinému právnímu subjektu téže církve nebo jiným církvím či náboženským společností.“ [online][cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkevn%C3%AD_restituce_v_%C4%8Cesku

¹¹⁷ srov. Webové stránky Ministerstva kultury ČR. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW:

<http://www.mkcr.cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/majetkove-narovnani/default.htm>

Osobně se přikláním k tomu, aby byl majetek církvím navrácen v případě, že prokáží jeho zestátnění z mezidobí 1948-1990.¹¹⁸

Do doby, než dojde ke stabilizaci dosavadní situace, existují dvě možná řešení tohoto problému. V případě, že je zájem na obnově památky oboustranný, je možné dosáhnout kompromisu, resp. dohody mezi obcemi a církví v otázce finanční spoluúčasti na řešení takovéto situace. V opačném případě, může obec projevit zájem o pronájem daného objektu, popř. jeho odkoupení a poté jej restaurovat. Na druhé straně jsou ale i obce, které se církevních objektů vyžadujících záchranné práce zbavují - jejich odprodejem do rukou soukromých osob a tímto způsobem se distancují od jejich oprav.¹¹⁹

Nicméně, již po delší dobu se nejhůře jeví stav církevních objektů ve vlastnictví Pozemkového fondu ČR. Církevní pamětihodnosti, jež tento státní orgán spravuje, jsou totiž často natolik zchátralé, že jejich potencionální oprava je téměř nemožná. Za vším stojí nedostatek financí, který představuje asi největší komplikaci na cestě k zastavení chátrání církevních památek.¹²⁰ „*Sanace a oprava těchto ohrožených památek by si při současném objemu finančních prostředků ze státního rozpočtu vyžádala dobu minimálně dvou set let.*“¹²¹

2.4.3 Úmyslné poškozování sakrálních památek

Jednu z největších hrozeb pro sakrální památky v současnosti představuje negativní přístup některých jedinců k těmto církevním objektům. Mezi nežádoucí projevy takového jednání patří především vandalství a organizované krádeže památkových mobiliářů.¹²²

„*Například v roce 2000 bylo konstatováno na mezinárodní konferenci Ekonomika a kultura, že z 5 500 českých kostelů a kaplí je přibližně jedna třetina úplně vykradená.*“¹²³ Na závažnost této situace byly opakovaně upozorňováni také členové vlády a parlamentu ČR, a to prostřednictvím otevřeného dopisu iniciovaného zástupci z řad českých odborníků na tuto problematiku. „*Tento dopis, jehož obsah by se dal shrnout do konstatování, že - dlouhodobě*

¹¹⁸ srov. Webové stránky Ministerstva kultury ČR. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW:

<http://www.mkcr.cz/cz/zpravodajstvi/dotazy/cirkevni-restituce--otazky-a-odpovedi-155464/tmplid-228>

¹¹⁹ srov. MAGROT, Miroslav. *Ochrana kulturních památek*. Brno, 2006. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, katedra správního práva a finančního práva. diplomová práce] s. 80 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/61080/pravf_m/Ochrana_kulturnich_pamatek_-_dipl._prace.doc

¹²⁰ srov. Tamtéž, s. 75

¹²¹ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa..* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 76 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW:

http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf,%20s.30

¹²² srov. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 33

¹²³ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa..* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 76 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW:

http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf,%20s.30

jeví stav církevních památek tendenci k postupnému zhoršování až zániku - nevyvolal žádnou reakci naší politické reprezentace. “¹²⁴ Na jedné straně lze toto gesto (z mého pohledu) chápat do jisté míry jako projev nezájmu o osud českých památek sakrálního charakteru. Na druhé straně, vezmeme-li do úvahy fakt, že v poslední dekádě minulého století bylo na ochranu církevních objektů vyčleněno necelých 380 milionů Kč a finanční újmy za totožné časové období způsobené krádežemi se rovnaly téměř dvojnásobku této částky¹²⁵, dal se takovýto postoj ze strany vládních zmocněnců přinejmenším očekávat.

Je zřejmé, že pokud je návratnost finančních prostředků investovaných do ochrany a zachování sakrálních památek nulová, je nutné vynakládat mnohonásobně vyšší finanční částky na jejich neustálou obnovu a odstraňování škod způsobených krádežemi a dalšími negativními projevy lidského chování, dříve či později dojde k vyčerpání již tak omezených finančních prostředků uvolňovaných ze státních a veřejných rozpočtů či jiných zdrojů pro tyto účely a samotné církevní pamětihodnosti zůstanou vydány napospas svému žalostnému osudu.¹²⁶

Aby se tento černý scénář nenaplnil a žádný z církevních objektů nezůstal vinou lidského hyenismu bez naděje na lepší budoucnost, je nutné zamezit úmyslnému poškozování sakrálních památek a odcizování jejich mobiliářů. K naplnění tohoto cíle je však zapotřebí důsledně dodržovat stávající opatření a zavést některá nová.¹²⁷ Klíčová je v tomto ohledu „pravidelná kontrola stavu památky [...]“¹²⁸ a také kvalitní „spolupráce Policie ČR a celních orgánů s orgány a organizacemi státní památkové péče.“¹²⁹ Dále je důležité, aby se na ochraně památek sakrálního charakteru podíleli ve větší míře i sami občané, resp. občanské iniciativy v součinnosti s krajskými konzervátory a lokálními zpravodaji.¹³⁰ Přičemž náplní jejich společné práce by se mělo stát „sledování památek a jejich dokumentace včetně

¹²⁴ cit. Tamtéž

¹²⁵ srov. Tamtéž

¹²⁶ srov. Tamtéž

¹²⁷ „Preventivní opatření a opatření zmírňujících následky krádeží jsou součástí Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví, podle příslušného usnesení č. 285 z 9.května 1996.“ (cit. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 29)

¹²⁸ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. Praha:

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 28 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW:

http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf,%20s.30

¹²⁹ cit. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd.

Praha: Jalna, 1998. s. 30

¹³⁰ srov. Tamtéž, s. 41

*kulturní krajiny, upozorňování na nedocenené objekty a nebezpečí nežádoucích zásahů [...].*¹³¹

2.4.4 Znehodnocování sakrálních památek nekvalitními restaurátorskými pracemi

Jádro této problematiky můžeme spatřovat ve dvou rovinách. Za prvé, jedinečnost sakrálních objektů narušují především novodobě pojaté úpravy jejich vzhledu, často (v negativním slova smyslu) podpořené užitím nevhodných (nešetrných) stavebních materiálů a dále též rozmanité novostavby a přístavby, jež přímo kontrastují se samotnými sakrálními památkovými objekty.¹³² Za druhé, argumenty uvedené v předchozím stanovisku svědčí o degenerativním vlivu takovýchto, v „moderním“ duchu prováděných záchranných stavebních úprav na církevních objektech, které je většinou spíše poškodí než zhodnotí¹³³ a právě tento fakt pramení z nedostatku odborníků a specialistů v oboru památkové péče. Za příčinu tohoto neutěšeného personálního stavu můžeme považovat obzvláště skutečnost, že „*památková péče jako samostatný studijní obor ve školním systému dosud neexistuje.*“¹³⁴ Nicméně teoretickou přípravu pro případné budoucí studium památkové péče, resp. oboru restaurování uměleckých památek nabízí například „*umělecko-průmyslové školy, výtvarné školy, soukromé restaurátorské školy či některé střední školy stavební [...]. Vysokoškolské studium (bakalářské, magisterské a postgraduální) památkové péče umožňují zejména filosofické fakulty a fakulty architektury některých univerzit, například Masarykovy univerzity v Brně, Univerzity Karlovy nebo ČVUT v Praze či Západočeské univerzity v Plzni.*“¹³⁵ Přesto se počet zájemců o studium tohoto oboru pohybuje jen v desítkách.¹³⁶

Do jisté míry lze jako určité znehodnocení památek sakrálního typu chápat též úpravy prováděné v těchto objektech po druhém vatikánském koncilu. Tento společný jmenovatel se projevil také u nejedné církevní památky ve Strakonících, konkrétně mám na mysli strakonické kostely.

¹³¹ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 107 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf.%20s.30

¹³² srov. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 27 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf.%20s.30

¹³³ srov. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005.* 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 29

¹³⁴ cit. Tamtéž, s. 68

¹³⁵ cit. Webové stránky <http://www.vysokeskoly.cz/> [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/speciál-o-oborech-restauratorstvi>

¹³⁶ srov. Webové stránky Univerzity Pardubice. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://upce.cz/ff/studium/pro-uchazece/info.html>

2.4.5 „Značně omezená přístupnost a kulturní využití sakrálních staveb“¹³⁷

Památkový fond v ČR není využíván optimálně. Pravdivost tohoto tvrzení je podložena faktem, že zpřístupněných církevních památek, vezmeme-li v úvahu počet všech nemovitých kulturních pamětihodností, je jen velmi málo, a to ve svém důsledku vede k nedostatečnému využívání jejich potenciálu v rámci cestovního ruchu.¹³⁸ V několika posledních letech však máme možnost pozorovat dílčí snahy o oživení některých (většinou lokálních) církevních památek - snahy „vytvořit i z těchto míst kulturní destinace, které by přitahovaly širokou veřejnost.“¹³⁹ Mezi trendy směřující k tomuto cíli patří nejen rozvoj církevní turistiky, ale i konání nejrůznějších doprovodných kulturních akcí v sakrálních objektech.¹⁴⁰

V prvním případě, tzv. církevní turismus představuje poměrně nový a zároveň atraktivní způsob poznávání kulturních, resp. sakrálních památek a v současné době je na vzestupu. Člověku se prostřednictvím tohoto odvětví cestovního ruchu naskýtá jedinečná příležitost objevit něco nového a dosud nepoznaného na místech, která jsou nám často mnohem blíže, než by se na první pohled mohlo zdát. Tento inovativní a neotřelý způsob poznávání církevních památek nám otevírá nové, mnohdy netušené a neprobádané obzory a skrze pohled k samotným historickým kořenům daných objektů nám napomáhá v uvědomění si architektonického bohatství, jež tyto sakrální svatostánky představují, duchovní krásy, jíž tyto památky oplývají a neopakovatelné atmosféry, jíž na nás odevšad dýchají. Církevní turismus nám, jinými slovy řečeno, umožňuje zřít sakrální skvosty v jejich autentičnosti a celistvosti.¹⁴¹

Ve druhém případě lze jmenovat projekt s názvem Noc kostelů. Jedná se o doprovodnou akci kulturního rázu určenou pro širokou veřejnost, při níž se otevírají dveře kostelů všem lidem dobré vůle a jimž se tak nabízí možnost „setkat se ve večerní a noční atmosféře s křesťanstvím prostřednictvím hudby, umění, zážitku...“¹⁴²

Tato ojedinělá akce slibuje množství silných zážitků, nových setkání a překvapení při odhalování kouzla a půvabu duchovního, výtvarného a architektonického bohatství kostelů,

¹³⁷ cit. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. s. 129 [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf

¹³⁸ srov. Tamtéž, s. 77

¹³⁹ cit. Tamtéž, s. 85

¹⁴⁰ srov. Tamtéž, s.126

¹⁴¹ srov. Webové stránky projektu Magni - cesty s příběhem. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.magni.cz/blog/magni/jak-rozumime-pojmu-cirkevni-turistika.html>

¹⁴² cit. Webové stránky kulturní akce Noc kostelů. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.nockostelu.cz/?d=praha>

coby symbolů křesťanské tradice, s výše zmíněnými dojmy navíc umě kombinuje prezentaci, resp. zviditelnění těchto církevních objektů.¹⁴³

Ústřední koordinátorkou celého projektu v rámci ČR je Mgr. Zlata Součková, dle jejíchž slov se myšlenka Noci kostelů poprvé objevila před devíti lety v Rakousku, kdy jeden z tamějších kostelníků nechal jednoho večera dveře božího chrámu otevřené a zapálil svíčky. Tato noční atmosféra přilákala davy návštěvníků a všem se nesmírně líbila.¹⁴⁴ V roce 2005 „byl vytvořen tým, který zpracoval jednotný vizuální styl pro Noc kostelů a připravoval propagaci [...]“.¹⁴⁵ Předpoklad byl, že do této akce se zapojí kolem šesti desítek kostelů, nicméně jen ve Vídni byl tento prvotní odhad překročen více než třikrát a celkový počet návštěvníků se pohyboval okolo sto tisíc. O rok později se do Noci kostelů zapojila další rakouská města a tento vzrůstající trend pokračoval i v letech následujících.¹⁴⁶

Po celé ČR se do prvního ročníku této akce, konané v květnu 2009, zapojilo více než třicet kostelů, bohužel mezi nimi nebyl žádný ze Strakonice ani blízkého okolí a to i z toho důvodu, že v tomto roce se Jihočeský kraj do tohoto projektu nezapojil.¹⁴⁷ O rok později, do v pořadí druhého ročníku Noci kostelů, svými statistikami zasáhl poprvé i Jihočeský kraj se 16 kostely. Stejně jako v roce předchozím, se ani tentokrát žádný z kostelů na Strakonicku k této akci nepřipojil. Oproti předchozímu ročníku však vzrostla celorepubliková účast, a to na neuvěřitelných 410 kostelů.¹⁴⁸ V roce 2011 se do tohoto projektu (historicky poprvé) ve Strakonících zapojily kostely sv. Prokopa a sv. Markéty. (Obě právě uvedené památky jsou podrobněji popsány v kapitole „Vybrané církevní památky na Strakonicku“ této diplomové práce). Ani v letech 2012 a 2013 tyto kostely nechyběly a navíc pokračoval i trend zvyšující se účasti v jednotlivých krajích. V příštím roce (2014) se tato doprovodná kulturní akce bude konat v pátek 23.5.¹⁴⁹

Účastníci každého ročníku Noci kostelů mají obvykle k dispozici množství propagačních materiálů nabízejících mnoho zajímavých informací.¹⁵⁰

¹⁴³ srov. Noc kostelů 2009 - II.část. *You Tube* [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.youtube.com/watch?v=-w95tmyn6pI>

¹⁴⁴ srov. Tamtéž

¹⁴⁵ cit. Tamtéž

¹⁴⁶ srov. Tamtéž

¹⁴⁷ srov. Webové stránky kulturní akce Noc kostelů. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.nockostelu.cz/index.php?pg=kostely&RokNK=2009>

¹⁴⁸ srov. Webové stránky kulturní akce Noc kostelů. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.nockostelu.cz/index.php?RokNK=2010>

¹⁴⁹ srov. Webové stránky kulturní akce Noc kostelů. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.nockostelu.cz/index.php?pg=hledej&hledejtext=2014>

¹⁵⁰ srov. Noc kostelů 2009 –I.část. *You Tube* [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.youtube.com/watch?v=PmtqxOckqZk>

Více informací a aktualit mohou případní zájemci o tuto jedinečnou akci nalézt na webových stránkách www.nockostelu.cz nebo na facebooku.¹⁵¹

Na závěr bych chtěla jen podotknout, že by mnohé z nás jistě potěšilo, kdyby se naplnila slova tiskové mluvčí jednoho z moravských biskupství: „*S trochou nadsázky si troufám tvrdit, že možná všichni stojíme u zrodu historické akce, že to možná nebude trvat dlouho a budeme zapojeni do evropské Noci kostelů, která nás přiblíží nejen prostřednictvím svých chrámů, ale pomůže nám i navázat nová přátelství a přiblíží i naše národy navzájem k sobě.*“¹⁵²

2.4.6 Malá propagace sakrálních památek

Je obecně známo, že celá ČR oplývá nepřeberným množstvím sakrálních staveb. Nicméně mnohé z těchto (především regionálních) skvostů křesťanské tradice dosud nevstoupily do povědomí širší veřejnosti. Je to právě z toho důvodu, že o nich často ví jen místní starousedlíci a tudíž zůstává ohromný potenciál těchto církevních staveb, v rámci církevní turistiky, nezužitkovaný.¹⁵³ „*Agentura Czech Tourism proto připravila několik projektů, které by mohly rozvoji tohoto druhu turistiky pomoci.*“¹⁵⁴

V první řadě se jedná o kompletaci soupisu význačných a zajímavých regionálních objektů a památek církevní povahy v rámci celé ČR a jejich následné publikování ve vícejazyčných brožurách a dalších propagačních materiálech dostupných přímo v konkrétních náboženských objektech, popř. v oblastních informačních centrech. Takovéto seznamy církevních pamětihodností, nacházející uplatnění v rámci propagování církevní turistiky, se pozvolna rodí po celé ČR.¹⁵⁵ Na základě této koncepce mohl být zrealizován projekt s názvem „*Prezentace a propagace církevních památek a kulturně-historického dědictví křesťanství na území České republiky.*“¹⁵⁶ Záštitu nad uskutečněním tohoto projektového záměru, jehož cílem bylo zejména zvýšit zájem veřejnosti o oblastně příslušné (resp. do tohoto projektu zahrnuté) církevní destinace, o jejichž existenci doposud třeba netušila, převzala organizace Help Tour.¹⁵⁷

¹⁵¹ srov. Tamtéž

¹⁵² cit. Noc kostelů 2009 - II. část. *You Tube* [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.youtube.com/watch?v=-w95tmyn6pI>

¹⁵³ srov. POMYKAL, Jan. *Církevní turistika - trend budoucnosti?* s. 48. In. COT Business - časopis pro profesionály v cestovním ruchu. Praha: C.O.T media, s.r.o., 1999-. Měsíčník. Roč.11, č.12/2010.

¹⁵⁴ cit. Tamtéž

¹⁵⁵ srov. Tamtéž

¹⁵⁶ cit. Webové stránky Asociace turistických informačních center ČR. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://www.aticcr.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200039&id_dokumenty=1512

¹⁵⁷ srov. POMYKAL, Jan. *Církevní turistika - trend budoucnosti?* s. 48. In. COT Business - časopis pro profesionály v cestovním ruchu. Praha: C.O.T media, s.r.o., 1999-. Měsíčník. Roč.11, č.12/2010.

V dalším případě jde též o již uskutečněný projekt „Magni - cesty s příběhem, zaměřený na individuální i skupinovou turistiku po sakrálních památkách na celém území ČR.“¹⁵⁸ I tato akce před pár lety usilovala o propagaci a zároveň zvýšení návštěvnosti objektů náboženského typu, a to prostřednictvím propojení „sakrálních památek s dalšími místy a turistickými nabídkami v regionech [...],¹⁵⁹ jednalo se například o „klasickou prohlídku středu města, procházku po historických a přírodních zajímavostech v okolí, návštěvu muzea, atd.“¹⁶⁰ Jedním z dalších motivů tohoto projektu byla snaha o zpopularizování regionů a dosažení toho, aby turisté zůstali v dané lokalitě (kraji, regionu) po delší čas - šlo o to, aby neodcestovali po zhlédnutí jediné pamětihodnosti, ale naopak využili příležitosti putovat od jedné památky k další prostřednictvím připravené nabídky tematických výletů. Této vizi vyšel (a stále vychází) vstříc fakt, že velké množství církevních památek je situováno do půvabné krajiny a proto lze jejich návštěvu spojit například s vyjížděkou na kolech, popř. jinou aktivitou.^{161,162} Do tohoto projektu, jehož záměr byl požehnán též ze strany církve a jehož se zúčastnily všechny kraje ČR, nebyla bohužel zahrnuta žádná z církevních památek zmíněných v této diplomové práci.¹⁶³

Kromě uvedených možností a pokusů o veřejnou propagaci církevního cestovního ruchu a regionálně příslušných památek sakrálního charakteru, vidím další příležitosti k uskutečnění tohoto záměru:

- a) ve vypracování a průběžné aktualizaci nabídky regionálních produktů určených pro turisty z domova i ze zahraničí a všechny případné zájemce,
- b) v zřizování webových stránek měst a obcí nabízejících informační a animační materiály o konkrétních oblastních církevních památkách,
- c) ve zpracování a vydání tzv. turistického bedekera¹⁶⁴ po sakrálních objektech ČR s plánem tematicko-turistických tras (resp.výletů) za poznáním zajímavých regionálních památek tohoto typu

¹⁵⁸ cit. Webové stránky projektu Magni - cesty s příběhem. s. 2 [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW:http://www.magni.cz/dokumenty/Magni_prezentace_Kraje.pdf

¹⁵⁹ cit. Tamtéž

¹⁶⁰ cit. POMYKAL, Jan. *Církevní turistika - trend budoucnosti?* s. 48. In. COT Business - časopis pro profesionály v cestovním ruchu. Praha: C.O.T media, s.r.o., 1999-. Měsíčník. Roč.11, č.12/2010.

¹⁶¹ srov. Tamtéž

¹⁶² srov. Webové stránky HelpTour-Agentury pro rozvoj cestovního ruchu. [online] s. 2 [cit.2013-09-13].

Dostupné z WWW: http://www.helptour.cz/soubory/HT_CirkevniTuristika_Newsletter_01.pdf?fid=1304693236

¹⁶³ Dle informací na webových stránkách projektu Magni– cesty s příběhem. [online] s. 10-15 [cit.2013-09-13].

Dostupné z WWW: http://www.magni.cz/dokumenty/Magni_prezentace_Kraje.pdf

¹⁶⁴ „knižní turistický cestovní průvodce vydávaný něm. vydavatelskou rodinou pocházející od D.Baedekra“ (cit. KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 3.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. s. 56)

- d) rovněž ve vytvoření a distribuci krátkých dokumentárních filmových snímků a audiovizuálních průvodců o těchto objektech
- e) dále v přípravě, mediální propagaci a v následném uskutečnění doprovodných, kulturních a duchovních programů v jednotlivých typech církevních objektů,
- f) a v neposlední řadě též ve vytvoření a průběžné aktualizaci „*ucelené nabídky poznávacích [...] zájezdů ve formě turistických balíčků jak pro domácí, tak zahraniční návštěvníky*“,¹⁶⁵
- g) na závěr potom v poskytnutí většiny zmíněných produktů všem stupňům škol.¹⁶⁶

Realizace těchto doporučení v budoucnu ovšem předpokládá kooperaci obcí a krajů s organizacemi Magni a Help Tour, tzn. že „*ze strany krajů bude pravidelně zasílán seznam kulturních a církevních akcí organizovaných během roku na území kraje na adresu těchto institucí, přičemž následně dojde k projednání možnosti odborného školení v tématu církevní cestovní ruch pro vybrané pracovníky cestovního ruchu v daném území (tj. průvodci, pracovníci informačních center, zástupci provozovatelů památek, atd.), kteří by se podíleli na realizaci aktivit [...]*“.¹⁶⁷

Ukazuje se, že ČR disponuje obrovským množstvím památek církevního charakteru a proto je nasnadě vyslovit předpoklad, že by se tato země mohla v budoucnu stát význačným a vyhledávaným místem evropského církevního turismu. Toto tvrzení dokládá i fakt, že do naší republiky (stále více i do Jihočeského kraje) přijíždí množství turistů toužících po návštěvě rozmanitých církevních objektů.¹⁶⁸

2.4.7 Odsouvání estetické výchovy na školách do pozadí

V pedagogické praxi se tento problém jeví jako výrazný, ale neutěšený již po delší dobu. Za hlavní důvod této situace lze považovat fakt, že „*ve školním vzdělávání se dá pouze velice obtížně vystopovat výchova mravní. Rozpoznat, co je etické a správné, usilovat o dobro oficiálně prostupuje všemi předměty bez rozdílu, ale [...] nejednoznačnost postojů, opatrnost*

¹⁶⁵ cit. Webové stránky projektu Magni - cesty s příběhem. [online] s. 6 [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://www.magni.cz/dokumenty/Magni_prezentace_Kraje.pdf

¹⁶⁶ srov. Tamtéž, s. 2-8

¹⁶⁷ cit. Webové stránky HelpTour-Agentury pro rozvoj cestovního ruchu. [online] S.2 [cit.2013-09-13].

Dostupné z WWW: http://www.helptour.cz/soubory/HT_CirkevniTuristika_Newsletter_01.pdf?fid=1304693236

¹⁶⁸ srov. POMYKAL, Jan. *Církevní turistika - trend budoucnosti?* s. 49. In. COT Business - časopis pro profesionály v cestovním ruchu. Praha: C.O.T media, s.r.o., 1999-. Měsíčník. Roč.11, č.12/2010.

v hodnocení jednání druhých, obtížná zachytitelnost procesu výchovy svědomí vede spíše k rezignaci na tuto složku výchovy.¹⁶⁹

Takovýto postoj je však, dle mého názoru, přinejmenším nesprávný (ne-li zcela nepřijatelný), vycházím-li z předpokladu, že škola by měla být místem, které v estetickém rozvoji mládeže sehrává klíčovou roli.¹⁷⁰ S ohledem na toto tvrzení, jako možný návrh na zlepšení dosavadní situace, bych ráda zdůraznila potřebu „hlubšího docenění formativní funkce estetické výchovy, která se podílí na rozvoji smyslového vnímání, citových a volních procesů, zájmů a postojů.“¹⁷¹ K dosažení tohoto cíle by mělo přispět nejen posílení pozice stávajících předmětů esteticko-výchovné povahy v učebních plánech jednotlivých druhů a stupňů škol, ale především vytvoření a následné realizování nové struktury a nového pojetí těchto disciplín společně s novým výběrem primárního učiva předkládaného studentům v jejich rámci.¹⁷²

Ve školní praxi by změna pojetí estetické výchovy měla konkrétně spočívat v „odstranění nedostatků v pojetí esteticko-výchovné práce u jednotlivých učitelů i v metodice této práce se žáky.“¹⁷³ Jedná se především o tyto nedostatky - přílišná naukovost, přeceňování teoretických vědomostí a podceňování emocionálně estetických zážitků u žáků, nedostatek názornosti a vzájemných mezipředmětových vazeb (u vyučovaných esteticko-výchovných předmětů, ale i v interakci těchto předmětů s jinými předměty), malý akcent na esteticky-činnorodý rozvoj žáků, nedostatky v erudici pedagogů,...¹⁷⁴ Pro překonání těchto „stereotypů“ je, dle mého názoru, vhodné v praxi upřednostňovat, resp. snažit se uplatňovat několik následujících zásad - konkrétnost a ilustrativnost¹⁷⁵, rozmanitost forem vyučování, praktická cvičení a problémové úlohy z estetiky, důraz na kritické myšlení (např. různé diskuse o umělecko-estetických problémech)¹⁷⁶ a bezprostřední kontakt s realitou, resp. uměním¹⁷⁷, protože platí, že „stykem s uměním a krásou vedeme jedince současně k postižení estetické hodnoty v lidském jednání a vystupování, v úpravě prostředí i vlastní osoby a pěstujeme u něho návyky pečovat o osobní kulturu, o kulturu mezilidských vztahů, o kulturu životního prostředí. Tím postupně kultivujeme cítění a chování jedince a promítáme estetické hledisko

¹⁶⁹ cit. PTÁČKOVÁ, Brigita. *Estetika na dlani*. 1.vyd. Olomouc: Rubico, 2002. s. 28

¹⁷⁰ srov. JŮVA, Vladimír. *Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti*. 1.vyd. Praha: Academia, 1987. s. 133

¹⁷¹ cit. Tamtéž, s. 67

¹⁷² srov. Tamtéž, s. 169

¹⁷³ cit. Tamtéž, s. 139

¹⁷⁴ srov. Tamtéž

¹⁷⁵ srov. Tamtéž, s. 111

¹⁷⁶ srov. PTÁČKOVÁ, Brigita. *Estetika na dlani*. 1.vyd. Olomouc: Rubico, 2002. s. 33-35

¹⁷⁷ srov. JŮVA, Vladimír. *Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti*. 1.vyd. Praha: Academia, 1987. s. 67

*do jeho každodenního života i do jeho práce.*¹⁷⁸ Z právě řečeného vyplývá, že estetická výchova na školách „by měla vycházet ze zkušeností a dojmů, které na jedince zapůsobily, a na nich stavět další výchovnou práci [...], poskytovat jedinci vhodně vybrané podněty ze školních a hlavně mimoškolních zdrojů, vést ho k jejich chápání, citovému prožívání, zaujímání estetických postojů, probouzet, upevňovat nové zájmy, žít je aktuální zkušeností [...]. V této fázi, kdy se estetické výchově podaří navodit potřebu komplexního estetického životního způsobu, přechází pak stále více výchovná práce v sebevýchovnou snahu jedince.“¹⁷⁹

Na závěr je nezbytné dodat, že jedním z důležitých předpokladů úspěšného esteticko-výchovného působení na jedince je vytvoření vlídného a emočně vyrovnaného pedagogického, rodinného a životního prostředí vůbec.¹⁸⁰

Odsouvání estetické výchovy na školách společně s malou propagací (především regionálních) církevních památek považuji za stěžejní problematiku, k jejímuž řešení by tato diplomová práce (především pak její metodická část) chtěla také do jisté míry přispět. A proto jsem se snažila doporučeními (uvedenými o několik řádek výše) řídit v praktické části této diplomové práce, tj. při zpracování několika hodinového bloku výukových jednotek tematicky zaměřených na vybrané církevní památky v oblasti Strakonice.

¹⁷⁸ cit. Tamtéž

¹⁷⁹ cit. Tamtéž, s. 105

¹⁸⁰ srov. Tamtéž, s. 90

3. VYBRANÉ CÍRKEVNÍ PAMÁTKY NA STRAKONICKU

Vzhledem k tomu, že na Strakonicku se nachází desítky, ne-li stovky významných či méně významných, zachovalých či méně zachovalých, hojně navštěvovaných nebo téměř zapomenutých církevních památek (kostelů, kaplí, kapliček a božích muk), pokusila jsem se do této diplomové práce vybrat (z mého pohledu) nejvýznamnější křesťanské památky podle následujícího klíče.

Jedná se o objekty nacházející se přímo ve Strakonících či v příměstských částech Strakonice (tj. ve vsích Střela, Dražejov, Virt, Přední Ptákovice, Hajská a Modlešovice).

3.1. Vymezení řešeného území

Okres Strakonice leží v severozápadní části Jihočeského kraje.¹⁸¹ Horopisně spadá do oblasti Středočeské pahorkatiny a Šumavského podhůří, na severu sem zčásti zasahuje Radomyšlská pahorkatina, v jihovýchodní části potom výběžek Českobudějovické pánve a na západě Bavorovská pahorkatina.¹⁸² Řešená oblast je součástí tzv. Středního Pootaví, tj. oblast přibližně vymezená „na západě linií Horažďovice (Střelské Hoštice) - Drážov, na severu Třebohostice - Láz - Drhovle, na východě Zátaví - Putim - Křepice u Vodňan, na jihu Křepice - Malenice (Lčovice) - Drážov.“¹⁸³

Hlavní osou takto vymezeného území je řeka Otava a širší okolí jejího soutoku s Volyňkou v lokalitě současných Strakonice.¹⁸⁴

Samotné město Strakonice je obcí s rozšířenou působností, do jejíhož územně správního obvodu spadá dalších 69 obcí, z nichž 49 je spravováno zdejším obecním úřadem. Mezi městské části Strakonice patří následující – „Strakonice I, Strakonice II, Přední Ptákovice, Modlešovice, Virt, Hajská, Střela a Dražejov.“¹⁸⁵

Název města byl v minulosti spojován s hejny strak, nicméně podle Cvrčka je ve skutečnosti odvozen od Strakonců, tj. příslušníků lidu praotce Straky.¹⁸⁶ K témuž názoru se přiklání též Profous, podle něhož název Strakonice v minulosti označoval osadu lidí Strakoňových.¹⁸⁷

¹⁸¹ srov. KOLEKTIV AUTORŮ. *Okres Strakonice 1970-1980. Statistika Strakonicka*. Strakonice: ONV, 1980. s. 2

¹⁸² srov. MICHÁLEK, Jan. *Město Strakonice a jeho nejbližší okolí v pravěku až raném středověku*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník I (Kapitoly z historie)*. 1. vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 3

¹⁸³ cit. Tamtéž

¹⁸⁴ srov. Tamtéž

¹⁸⁵ cit. Webové stránky města Strakonice. [online][cit.2013-08-10] Dostupné z WWW: <http://www.strakonice.eu/content/poloha>

Město Strakonice a jeho blízké okolí ukrývá mnoho rozmanitých architektonický krás a v následující části diplomové práce, zaměřené na vybrané církevní památky, jejich půvab poodhalí.

Jihočeský kraj, okres Strakonice
http://sk.wikipedia.org/wiki/Okres_Strakonice

Svaz měst a obcí okresu Strakonice
<http://www.smoos-st.cz>

¹⁸⁶ srov. CVRČEK, Jan Zdeněk. *Strakonice*. 2.vyd. Strakonice: Městský národní výbor, 1989. s. 5

¹⁸⁷ srov. PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách S-Ž (4.díl)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1957. s. 182

SO ORP STRAKONICE

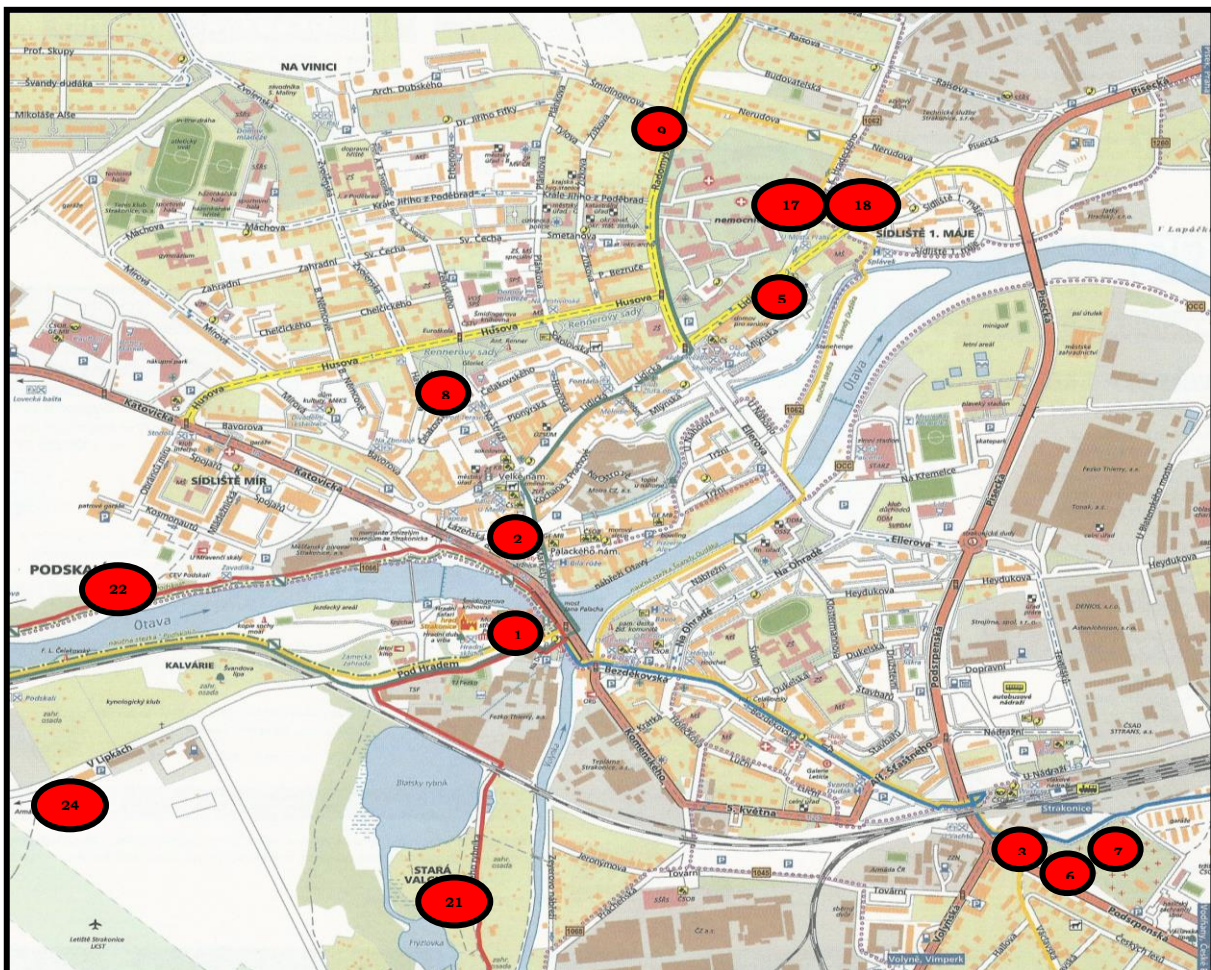

Správní obvod obce s rozšířenou působností Strakonice

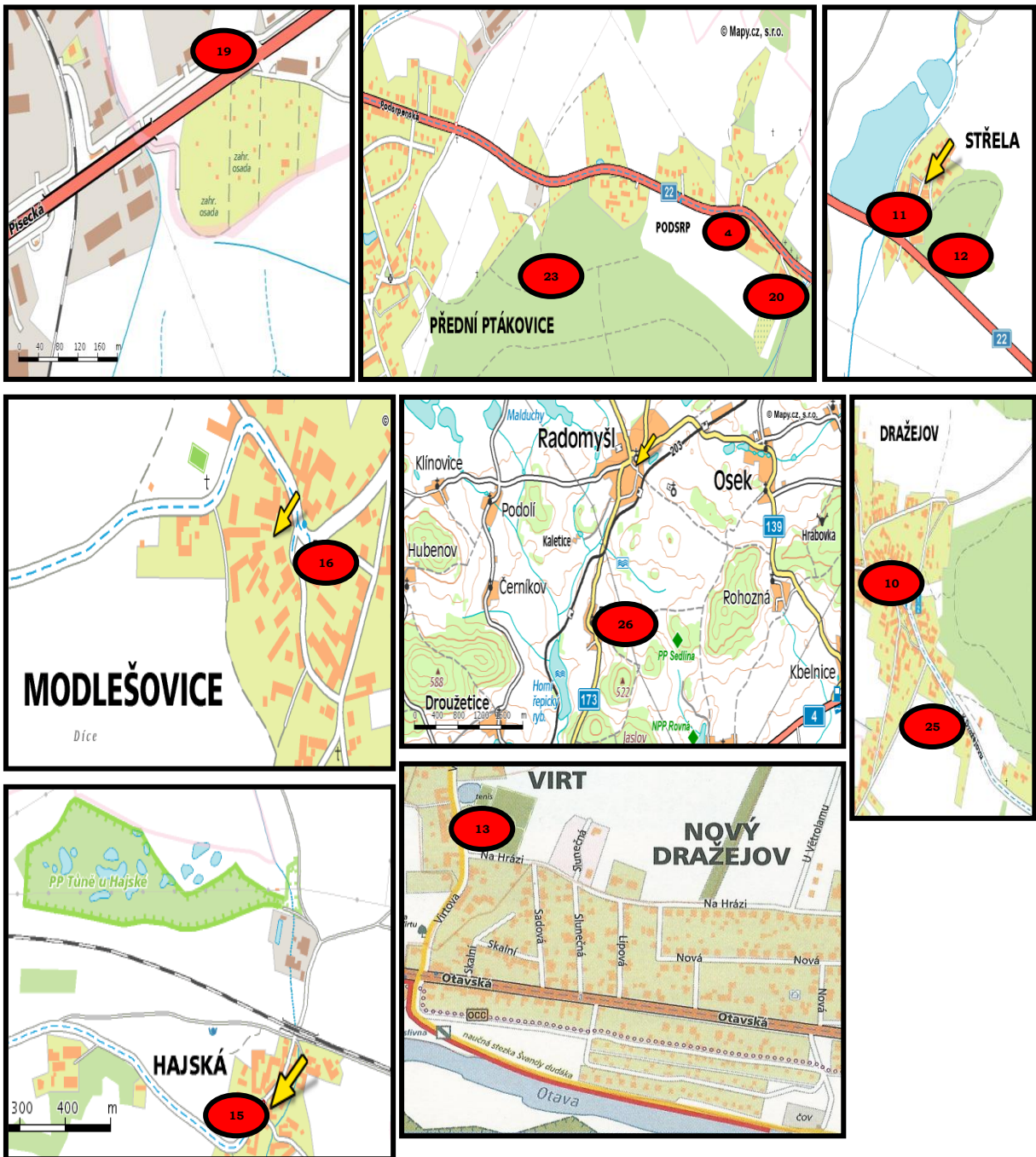
[http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_spravniho_obvodu_strakonice/\\$File/ORP311_L.jpg](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_spravniho_obvodu_strakonice/$File/ORP311_L.jpg)

Přehled sakrálních památek na Strakonicku (umístění na mapě)

1. kostel sv. Prokopa (Strakonice) 2. kostel sv. Markéty (Strakonice) 3. kostel sv. Václava (Strakonice) 4. kostel Panny Marie Bolestné (Strakonice) 5. kaple sv. Martina (Strakonice) 6. kaple sv. Vojtěcha (Strakonice, areál hřbitova) 7. kaple Nejsvětější Trojice (Strakonice, areál hřbitova) 8. kaple sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Rennerovy sady) 9. kaple sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Radomyšlská ulice) 10. kaple sv. Jana Nepomuckého (Dražejov) 11. kaple sv. Jana Křtitele (Střela) 12. zámecká kaple sv. Jana Křtitele (Střela) 13. kaple sv. Václava (Virt) 14. kaple sv. Václava (Přední Ptákovice) 15. kaple Panny Marie Podsrpenské (Hajská)	16. bezjmenná kaple, resp.zvonce (Modlešovice) 17. kaplička sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Hradeckého ulice) 18. kaplička Nejsvětější Trojice (Strakonice, Hradeckého ulice) 19. kaplička sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Písecká ulice) 20. kaplička sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Podsrp) 21. kaplička Nejsvětější Trojice (Strakonice, u Blatského rybníka) 22. kaplička sv. Petra (Strakonice) 23. kaplička Panny Marie (Strakonice, Podsrp) 24. boží muka (Strakonice-letišť) 25. boží muka na trase Strakonice-Dražejov 26. boží muka na trase Strakonice-Radomyšl

mapa převzata z: *Vybrané materiály Městského informačního střediska Strakonice (orientační mapa města). Vyd. město Strakonice, 2010. (1list)*

Mapy převzaty z: <http://mapy.cz/>

3.2. Kostely na Strakonicku

Ve městě samotném a jeho blízkém či vzdálenějším okolí se nachází množství, svou velikostí význačných, objektů církevní povahy - kostelů, jež jsou zároveň doklady vývoje jednotlivých stavebních slohů. Následující řádky poodhalí jejich dávnou, tajemnou a velice bohatou historii i o něco méně přívětivou současnost.

3.2.1. *Kostel sv. Prokopa (Strakonice)*

V prostorech strakonického hradu, na skalnatém ostrohu se nachází význačná církevní památka. Jedná se o děkanský kostel zasvěcený sv. Prokopovi. Právě tento kostel patří mezi nejstarší a troufám si říci, že zároveň i mezi nejcennější objekty Strakonice. Své tvrzení zakládám mimo jiné na faktu, že tento církevní objekt je společně s celým hradním areálem národní kulturní památkou.

Nyní v několika bodech představím dějiny samotného kostela. „*Původně se zřejmě jednalo o panský kostel rodu Bavorů ze Strakonice[...], který byl vystavěn již počátkem 13. století. Před rokem 1243 byl darován panem Bavorem I. řádu sv. Jana Jeruzalémského (též maltézští rytíři). Původně byl zasvěcen sv. Vojtěchu [...], od 14. století je nazýván kostelem sv. Prokopa.*“¹⁸⁸ Tato původně románská stavba s pravoúhlým závěrem prošla v minulosti několika přestavbami. Z počátku 13.století, asi z let 1220-1235, pochází nejstarší část tohoto církevního objektu - rozlehlá kruchta na západě. Ve stejné době byla pravděpodobně postavena i dnešní sakristie (původně opevňovací donjon) s obytnou funkcí a přiléhající chodbou, jež je dnes postranní jižní lodí kostela).¹⁸⁹ Přejít mezi románským a raně gotickým slohem předznamenal konec 13.století, kdy byla vystavěna hranolová věž a v duchu gotiky došlo k rozšíření presbytáře. Ovšem svou raně gotickou podobu získal kostel až na sklonku 13. a začátkem 14.století. V té době měla hlavní loď kostela rovný dřevěný strop a okna byla umístěna jak na severní (dodnes), tak i na jižní straně (kde jsou nyní zazděná, ale jejich existence je i nadále zjevná v podkroví). Na počátku 14.století se vlastníky hradu stali johanité, pod jejichž správou celé panství, čítající i tento klášterní kostel, dále vzkvétalo.¹⁹⁰ Další stavební úpravy kostela byly provedeny na přelomu 15. a 16.století, kdy byl pozdně goticky zaklenut dvěma poli křížové klenby s terakotovými žebry.¹⁹¹ V 17.století, krátce po skončení 30-leté války, vyžadoval kostel nutné opravy. Nejprve byla mohutnými pilíři

¹⁸⁸ cit. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 149-150

¹⁸⁹ srov. POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*. 1.vyd. Praha: Academia, 1980. s. 433

¹⁹⁰ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 151

¹⁹¹ srov. POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*. 1.vyd. Praha: Academia, 1980. s. 434

zesílena severní zeď a následně znovu sklenut kostelní chór. (slovníček pojmů). Po roce 1700 bylo pomocí dvou silných oblouků vyztuženo zdivo podvěží.¹⁹² Poche dodává, že došlo též ke zvětšení věže a byla provedena štuková výzdoba kněžiště a lodi kostela.¹⁹³ V průběhu 18.století bylo v kostele provedeno několik barokních úprav. Kostelní chór a patro nově vybudovaného sídla velkopřevora spojilo barokní přemostění, vznikla dvě oratoria pro panstvo a několik místností nad postranní kostelní lodí. Došlo též k výměně stávajících oken za širší barokní a položení nové dlažby. Dále, při severním průčelí, vzniklo nové schodiště zpřístupňující věž (později doplněnou o lucernovou vížku) a atiková zeď přispěla ke zvýšení kněžiště. Počátkem 20.století byly obnovovány fasády tohoto kostela.¹⁹⁴

Vlastní kostel je jednolodní podélná stavba s masivní hranolovou věží a čtyřboce zakončeným presbyteriem. Kněžiště má hrotitá okna s kružbou, je opatřeno opěráky a zakončeno atikovou zdí. Při jeho severní straně vede točité schodiště na věž. Tu charakterizují menší, sdružená románská okna a na vrchu střecha s lucernovou vížkou. Hlavní loď kostela a presbytář jsou sklenuty křížovou klenbou s terakotovými žebry, přičemž stěny jsou zdobeny pilastry s hlavicemi. Tribuna, v západní části lodi, je zpevněna čtyřmi mohutnými hranolovými pilíři a podklenuta křížovou klenbou. Je zpřístupněna skrze půlkruhový portál vedoucí z prvního patra dnešního děkanství. Boční, jižní loď kostela se zbarokizovanými okny má klenbu valenou s výsečemi a od hlavní lodi ji dělí zeď prolomená dvěma oblouky.¹⁹⁵

Interiér kostela byl upraven v souladu s požadavky liturgických nařízení II. vatikánského koncilu (2. polovina 20. století).

Příchozí do tohoto kostela se mohou obdivovat nádherným vnitřním barokním kulisám „doplněným pozdějšími rokokovými prvky a pocházejícím především z let 1720-30.“¹⁹⁶

Kostelní ulička, po obou stranách lemovaná dřevěnými lavicemi, vede k hlavnímu pozlacenému oltáři. „Hlavní oltář sv. Prokopa nechal zřídit roku 1693 vlastním nákladem poslední strakonický [...] převor Michael Emerich de Raaga.“¹⁹⁷ Po stranách oltáře vynikají malby archanděla sv. Michaela a mučedníka sv. Vavřince. Pod tímto oltářem, v údajné

¹⁹² srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 152

¹⁹³ srov. POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*. 1.vyd. Praha: Academia, 1980. s. 433

¹⁹⁴ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 152

¹⁹⁵ srov. POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*. 1.vyd. Praha: Academia, 1980. s. 433-434

¹⁹⁶ cit. KOMISE PRO KULTURU ACESTOVNÍ RUCH MĚSTA STRAKONICE. *Město Strakonice*. Strakonice: Město Strakonice, 2000. s. 6

¹⁹⁷ cit. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 152

(zazděné) hrobce, již po staletí v Pánu odpočívají mnozí strakoničtí velkopřevorové a členové maltézskeho řádu.¹⁹⁸

Zmíněný oltář se stejnojmenným obrazem však není jediným oltářem v kostele. Další oltáře objevíme v podvěží. Prvním je oltář Nejsvětější Trojice, druhým oltář Neposkvrněného početí Panny Marie, před nímž se nachází soška Pražského Jezulátka. Další dva oltáře, z 18.století, s tématy Pieta a Ukřižování, nalezneme při čelních zdech lodi.¹⁹⁹ V boční lodi kostela se potom nachází oltář Panny Marie Vítězné z období baroka s replikou obrazu Narození Páně. Právě zmíněný obraz sehrál v osudech našeho národa významnou úlohu.²⁰⁰ Více o něm již prozrazují následující řádky. V zimě roku 1619, vinou mladého mlynářského zrádce, obsadilo město Strakonice i zdejší hrad vojsko generála Mansfelda. Tito bezvěrci zpusťovali celý kostel a jeho mobiliář, včetně obrazů a soch. Panně Marii na stejnojmenném obraze dokonce vypíchali oči. Tento obraz byl později, po odchodu mansfeldského vojska, nalezen v sutinách místním měšťanem. Po necelém roce, po příjezdu císařského vojska, věnoval zmíněný měšťan nalezený obraz jistému kazateli, který ho nechal nést vztyčený před vojskem coby symbol odvahy. Následné vítězství vojska v bitvě na Bílé hoře, je připisováno právě tomuto obrazu, který je od té doby nazýván obrazem Panny Marie Vítězné. V roce 1622 byl obraz převezen do Říma a zde, v jednom z italských kostelů, též vystaven. V polovině 17.století byla ze strany strakonických pánů vyžádána jeho kopie, která byla následně umístěna na zřízený oltář v kostele sv. Prokopa a dodnes je o něj s velkou pečlivostí a zbožností pečováno. Bohužel originál tohoto obrazu na počátku 20.století shořel.²⁰¹

Ještě jeden, skládací, oltář se nachází v děkanském kostele sv. Prokopa. Jedná se o pozdně gotický oltář svatě Anny Samotřetí u severní zdi hlavní lodi. Uprostřed se vyjímá „*reliéf Panny Marie se sv. Annou a Ježíškem (tzv. svatá Anna Samotřetí), nad nimi vystupuje polopostava Boha Otce.[...]. Na postranních křídlech archy jsou čtyři řezby vztahující se podle pověsti k založení strakonického řádového konventu panem Bavorem ze Strakonice.*“²⁰² Legenda praví, že Bavor I.ze Strakonice, který se před 3. křížovou výpravou loučil se svou těhotnou ženou, slíbil Bohu, že vrátí-li se domů živý a zdravý a narodí-li se mu syn, bohatě se odmění odvážnému a statečnému řádu Maltézskeých rytířů. Obě jeho prosby se vyplnily, a tak

¹⁹⁸ srov. Tamtéž, s. 153

¹⁹⁹ srov. Tamtéž

²⁰⁰ srov. Tamtéž, s. 154

²⁰¹ srov. PECEN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích*. Strakonice: Dvořák, 1939. s. 103-104

²⁰² cit. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonicih*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník I (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 155

i on dostal svému závazku. Před polovinou 13.století proto se svou manželkou Bohuslavou zřídil u kostela sv. Vojtěcha (v současnosti sv. Prokopa) klášter zmíněného řádu.²⁰³

V hlavní lodi návštěvníky kostela jistě na první pohled zaujme i několik obrazů. Pro představu uvádím například obrazy známých apoštolů sv. Petra a sv. Pavla, obraz s výjevem Stětí Jana Křtitele či obraz Tobiáše s andělem. Kromě zmíněných obrazů stojí za zmínku plastika Strakonické madony na severní stěně, jejíž přibližná doba vzniku je odhadována v rozpětí 20. a 30. let 14. století. Jelikož madona nese název Strakonická, jsou na ni všichni strakoničtí náležitě hrdí a to i přes fakt, že současná madona je pouze replikou originálu vystaveného v pražské Národní galerii.²⁰⁴

Na kruchtě můžeme najít překrásné starobylé a doposud funkční varhany. Nesmím zapomenout ani na další velmi pozoruhodnou věc - nad kostelní kruchtou je umístěno několik fresek s vzácnými malbami šesti apoštolů pocházejícími ze 14. století. Odborníci se domnívají, že fresky byly za dávných časů po celé západní stěně. Z kostelního kůru vede kamenný portál, který ho spojuje s děkanstvím. Zazděná nika nad tímto vchodem poukazuje na existenci okna směrem na západ.²⁰⁵

Další pozoruhodností tohoto kostela je „*monumentální půl metru vysoký majuskulní nápis v omítce na západní stěně věže, dodnes zčásti patrný z půdy,*“²⁰⁶ pocházející pravděpodobně ze 16.století.

Vchod do kostela vede z prvního hradního nádvoří přes schodiště a kamennou terasu. Na terase, přímo před kostelem, se tyčí kamenný kříž s pozlacenou postavou ukřižovaného Ježíše Krista. Na kříži je vyryt nápis JEŽÍŠ=NADĚJE.²⁰⁷

Současný stav kostela je uspokojivý, v minulých letech byl z větší části opraven.

Ke kostelu se váže i několik bájí.

Jedna z nich vypráví o kouzelných Švandových dudách, které prý kdysi visely za svatoprokopským oltářem a které se v den pekelného posvícení vždy samy rozezněly. Později se však ztratily a nikdo neví kam.²⁰⁸

Dle jiné legendy, žila kdysi dávno ve Strakonících marnivá žena správce místního hradu. Nesnesla pomyslení, že by některá žena mohla mít hezčí šaty či střevíčky než ona. A tak si jednoho dne nechala udělat perníkové střevíce, kterými se chlubila na nedělní mši

²⁰³ srov. PECEN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích*. Strakonice: Dvořák, 1939. s. 105

²⁰⁴ srov. KUPKA, Jirí. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 153

²⁰⁵ srov. Tamtéž

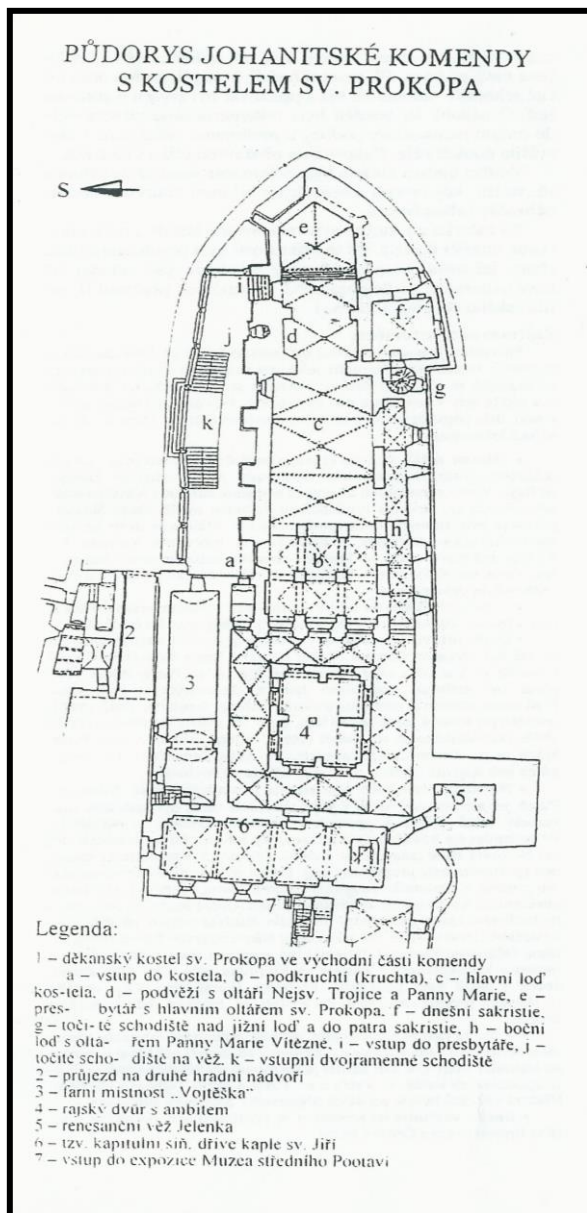
²⁰⁶ srov. Tamtéž

²⁰⁷ srov. Tamtéž, s. 154

²⁰⁸ srov. PECEN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích*. Strakonice: Dvořák, 1939. s. 130-131

v kostele sv. Prokopa, přesvědčena o závisti ostatních přítomných. Jejího chování si všiml také kněz, který kázal o střídmosti. Paní správcová se nad jeho slovy jen ušklíbla, a v tom okamžiku se pod ní propadla zem a ona spadla někam hluboko do vzniklé jámy. Všichni v kostele se okamžitě shlukli kolem té díry v podlaze a zajímali se o osud správcovy ženy. Pomocí provazu s přivázaným olůvkem se pokoušeli zjistit, jak je jáma hluboká. Ale olůvko se dna ne a ne dotknout. Všichni včetně pana správce se domnívali, že jeho žena takový pád nemohla přežít a tak bylo rozhodnuto, pro bezpečnost v kostele, prohlubeň zasypat. To se však nedařilo, ani po několika desítkách koleček navezených hlíny, díra v podlaze nezmizela. Byla proto zakryta alespoň mříží. Poté se lidé shodli, že by se tělo správcové mělo odtamtud vytáhnout a vystrojit jí pohřeb. Nikdo z přítomných však neměl odvalu spustit se po provaze dolů, do neznáma. Bylo tedy rozhodnuto poslat tam vězně, kterému byla slíbena odměna v podobě svobody za vytažení těla správcové, popřípadě, nebude-li to možné, za pravdivé vyličení, toho co uvidí. Odsouzenec souhlasil. Když ho vytáhli nazpět, vyprávěl o správcové přikované řetězem, o střevících z perníku visících nad její hlavou a strašném drakovi, který jí střeží. Správcová také prý něco napsala na kousek papíru, který poslala společně s kachnou po vodě. Ačkoliv nikdo z naslouchajících slovům vězně nevěřil, slib musel být splněn, a tak mu byla udělena milost. Za nějaký čas přiběhl na hrad pasáček a držel v ruce papírek nalezený u jedné z kachen. Správce poznal rukopis své ženy, která prosila o záchranu. Podmínkou jejího propuštění bylo udělání kolébky z jeřabiny rostoucí na hradě. Ta však tehdy byla pouhým proutkem, a tak se čekalo, až doroste, nicméně mezitím ji však nějaký (nejspíše nepřejícný) člověk podřízl. Do nově zasazené a následně vyrostlé jeřabiny zas uhodil blesk. Nyní již žádné náletové dřeviny u hradebních zdí nejsou, a tak paní správcová zůstane v podzemním vězení zřejmě navěky. Nad údajnou jámou v kostele sv. Prokopa v současnosti stojí oltář.²⁰⁹

²⁰⁹ srov. KLIMEK, Hynek. *Otava*. 1.vyd. Praha: Regia, 2012. s. 134-137

**Kostel sv. Prokopa,
Strakonice**
současnost
vlastní foto

**Kostel sv. Prokopa,
Strakonice**
historická fotografie
<http://www.strakonice.masi.cz>

cit. *Půdorysy kostelů*. Strakonice: Římskokatolická farnost Strakonice a Muzeum Středního Pootaví, 2001. (jednotlivé listy)

**detail interiéru kostela sv. Prokopa ve
Strakonících**

<http://www.nockostelu.cz/?pg=kost668>

3.2.2. *Kostel sv. Markéty (Strakonice)*

Na levém břehu řeky Otavy nelze minout jednu z dalších dominant města - jedná se o městský kostel sv. Markéty pocházející z doby renesance. Uvádí se, že tento kostel se štíhlou bílou věží vystavěl v letech 1580-1583 V. Vogarelli.²¹⁰ Dle Kupky však přesná doba vzniku není známa. S jistotou se ví jen to, že na jeho místě dříve stávala špitální kaple sv. Markéty s přilehlým špitálem.²¹¹ „Zakladatelem špitálu byl zřejmě pan Bavor III. ze Strakonic či jeho bratr Vilém Bavor.“²¹² Manželky obou nesly shodné jméno Markéta.

V 15.století došlo k přestavbě špitálu, vznikla tak nemocniční hala s kostelem. Přibližně o století později došlo k další přestavbě kostela, byl upraven v duchu pozdní gotiky, avšak s množstvím renesančních prvků a nabyl velikosti, jakou se pyšní dodnes. V též době byl do kostela sv. Markéty umístěn stejnojmenný zvon zhotovený zvonařem Mikulášem Prachatickým.²¹³

Díky těmto stavebním úpravám a poloze v centru města se kostel sv. Markéty stal hlavním městským kostelem. Nicméně měšťanstvo usilovalo o povýšení tohoto kostela z městského na farní. Toto tolik vroucí přání obyvatel se však kvůli nedostatku financí a riziku častých záplav nikdy nevyplnilo.²¹⁴

O něco detailnější popisy dalších proměn kostela pochází až z 18. století. Ze zápisů je patrné, že ve věži kostela bývala kdysi dávno komůrka pro ponocného a ke kostelu byla připojena sakristie. Stavební ruch dále pokračoval - barokní podobu získala například čelní část kostela a drobných inovací se dočkala i okna. Avšak již v tomto období se objevují zároveň i první záznamy o nejrůznějších menších či větších trhlinách.²¹⁵

Osudovým rokem, který se nesmazatelně vryl do historie nejen samotného svatomarkétského kostela, ale i celého města, se stal rok 1854. V tomto roce zachvátil město obrovský požár, který všem lidem i památkám ukázal, jak spalující a ničivou silou vládne. Jeho řádění nebyl bohužel ušetřen ani tento svatostánek sv. Markéty. Kostel byl požárem natolik poničen, že z jeho následků se vzpamatoval několik desetiletí. V roce 1865 se zdálo, že se kostelu opět začíná blýskat na lepší časy. Byl vystavěn nový oltář a kostel postupně získával nový gotický ráz. Rozběhly se i některé další stavební úpravy - původní věž byla

²¹⁰ srov. *Okres Strakonice*. Praha: Foto Slide Press, 1996. s. 7

²¹¹ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 173

²¹² cit. Tamtéž

²¹³ srov. Tamtéž, s. 173-174

²¹⁴ srov. Tamtéž, s. 173

²¹⁵ srov. Tamtéž, s. 174

prestavěna do podoby jehlanu, z důvodu nedostatečných financí však došlo k jejímu snížení a v důsledku finančních úspor se již nepočítalo ani s bytem pro ponocného, ani s ochozem.²¹⁶

Shrnu-li dosavadní události, musím konstatovat, že tento kostel provázely v minulosti nemalé komplikace, z nichž některé přetrvaly až do 20. století, kdy se objevily další a ještě závažnější problémy se statikou. Cílem následných stavebních prací proto byla především záchrana celého objektu před zřícením. Došlo však k stržení sakristie, jejíž stav byl natolik dezolátní, že se ji, i přes veškeré snahy, nepodařilo zachránit. Celkové náklady na opravu kostela sv. Markéty se v letech 1929-1930 vyšplhaly téměř ke 150 000,-Kč. Tato částka byla částečně hrazena z příspěvků města a veřejných sbírek, resp. příspěvků občanů, kterým nebyl osud kostela lhostejný.²¹⁷

Při restaurátorských pracích byly navíc objeveny vzácné nástěnné malby, „*jejich stav však vyžadoval nákladnou rekonstrukci, proto byly pouze zdokumentovány a opět zakryty.*“²¹⁸

Vlastní kostel je jednodílná stavba sálového typu s pravoúhle zakončeným kněžištěm. Charakterizuje ji hranolová věž v západním průčelí a malá předsíň na severu. Východní průčelí kostela je tříosé s barokními kasulovými okny, zakončené štítem lichoběžníkového tvaru. Postranní fasády jsou nečleněné. Kostel je přístupný vchodem na západě, další dva vstupy jsou protilehlé postranní. Vnitřek lodí je zaklenut žeberní síťovou klenbou s vzorcem hvězd. Zděný kostelní kůr je sklenutý renesanční, křížovou hřebínkovou klenbou na silný pilíř uprostřed. Stejný typ klenby je patrný též v podvěží.²¹⁹

Interiér odpovídá novým liturgickým předpisům II. vatikánského koncilu. Po překročení prahu kostela se před příchozími rozprostírá obrovský obdélníkový sál odhalující mnoho zajímavého. Na okolních zdech je rozmístěno celkem 14 obrazů křížové cesty. Při kněžišti se nalézá sousoší Kalvárie.

Podíváme-li se na další detaily interiéru, zjistíme, že z původního vybavení kostela se toho do současnosti mnoho nedochovalo. Původní varhany z 18. století byly nahrazeny novějšími a po původních šesti kostelních oltářích tu dnes není ani památky. Dokonce ani z hlavního, snad ještě gotického oltáře sv. Markéty, se nic nezachovalo. „*Dnešní oltář v pseudogotickém stylu byl zhotoven v Plzni a roku 1865 slavnostně vysvěcen strakonickým vikářem a farářem P. Františkem Schmidingerem.*“²²⁰ Nese oltářní obraz a na bocích jsou

²¹⁶ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník I (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 174

²¹⁷ srov. Tamtéž, s. 174-178

²¹⁸ cit. Tamtéž, s. 175

²¹⁹ srov. POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*. 1.vyd. Praha: Academia, 1980. s. 436

²²⁰ cit. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník I (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 175-176

umístěny sochy svatého Norberta a svatého Vojtěcha. Obecně se tedy dá říci, že nejen oltář, ale téměř celý vnitřek kostela sv. Markéty odpovídá svým stavebním stylem pseudogotice a pochází tedy přibližně až z 2. poloviny 19. století.²²¹

Další zajímavostí, v podkruchtí kostela, jsou i prosvítající zbytky nástěnných maleb, o kterých tu již byla řeč, a objevíme zde také několik náhrobních kamenů. Za zmínku jistě stojí, že v kostele se nachází i dva kamenné reliéfy (Madony a Ukřižování). Oba jsou nejen důkazem, ale zároveň i pozůstatkem románské renesance.²²²

U východního průčelí kostela nalezneme litinový kříž, na němž je umístěna deska s nápisem: „*BOŽE! PŘJGMI TŮTO OBĚT TOBĚ WROŮCNĚ PODANOŮ, MILOSTJ TWOŮ NINJ POHLED OD NAS OBĚTOWANOŮ. W. F. H. LETA PANĚ 1848.*“²²³

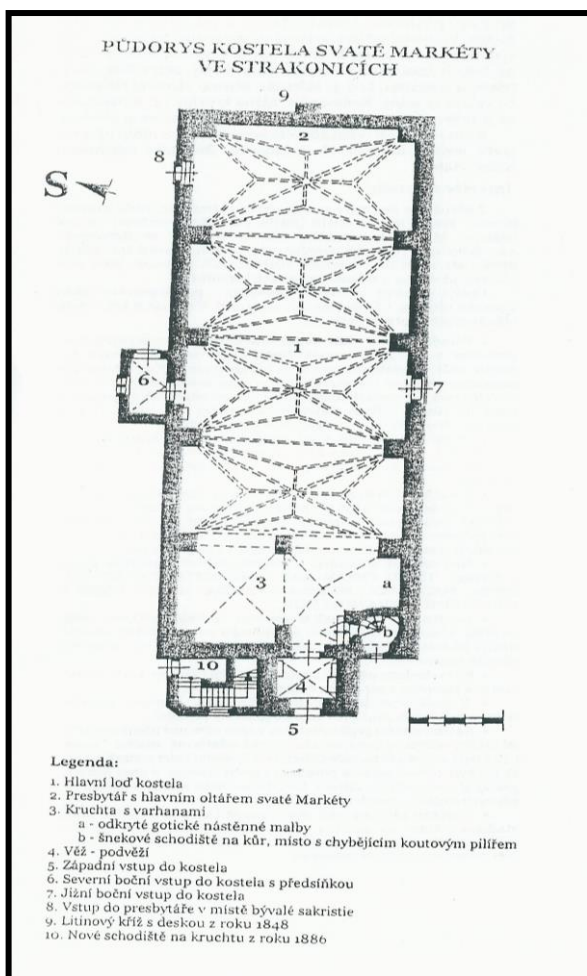
Současný stav kostela je uspokojivý.

Tento kostel, jako jeden z mála, není opředen žádnou tajemnou bájí či historkou.

²²¹ srov. Tamtéž, s. 176

²²² srov. Tamtéž

²²³ cit. Tamtéž

**Kostel sv. Markéty,
Strakonice**
současnost
vlastní foto

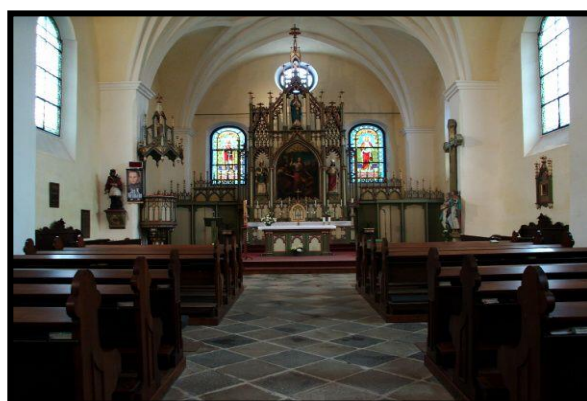

**Kostel sv. Markéty,
Strakonice**

historická fotografie

<http://www.strakonice.masi.cz>

cit. *Půdorysy kostelů*. Strakonice: Římskokatolická farnost Strakonice a Muzeum Středního Pootaví, 2001. (jednotlivé listy)

**detail interiéru kostela sv. Markéty ve
Strakonících**

<http://www.nockostelu.cz/?pg=kost667>

3.2.3. *Kostel sv. Václava (Strakonice)*

Druhou, po strakonickém hradu nejstarší dominantou města, je kostel sv. Václava. Na kráse a poutavosti této památce rozhodně neubírá ani fakt, že se nachází stranou městského života - jen pár kroků od vlakového nádraží.²²⁴

Historie tohoto původně farního kostela s přilehlým hřbitovem se začíná psát již na přelomu 13. a 14. století. Tento kostel nechal vybudovat sám Bavor III. ze Strakonice na místě, které bylo v minulosti nazýváno osadou Lom. Tato osada později zanikla, nicméně kostel přetrval. Avšak jeho - na tu dobu - nepříliš strategická a od města poměrně vzdálená poloha zapříčinila mnoho komplikací. Od 16. století měl především funkci kostela hřbitovního, zatímco jako farní sloužil kostel sv. Markéty. Lomský farář častěji pobýval spíše v kostele sv. Prokopa a tak se nakonec kostel sv. Václava stal „*filiálním kostelem ke kostelu sv. Prokopa na hradě.*“²²⁵

Samotný kostel prošel v minulosti dvěma zásadními přestavbami. V první, renesanční fázi, došlo nejen k vnějším a vnitřním úpravám, ale i k rozšíření kostela, který obdržel právo konání všech městských pohřbů. Od té doby svatováclavský kostel sloužil (a dodnes slouží) především jako hřbitovní kostel. Druhá fáze stavebních změn se odehrála ve 2. polovině 18. století. Tentokrát byl kostel přestavěn ve stylu baroka a dle Kupky byla pravděpodobně v této době ke kostelu přistavěna také dnešní márnice (původně sakristie).²²⁶

Koncem 18. století město postihla epidemie moru, která si vybrala krutou daň v podobě stovek mrtvých. Nenadálá situace vyžadovala okamžité řešení spočívající v rozšíření místního hřbitova při kostele sv. Václava a postavení márnice. O dvě století později, během 2. světové války, byl kostel poničen při náletech a nějakou dobu tak neplnil „své původní poslání“... Naštěstí byl tento stav jen přechodný a kostel se podařilo opravit.²²⁷

Na prahu 21. století ke kostelu vedou dlážděné schody lemované postranní alejí, která tomuto místu vdechuje klid a mír. Na jejich konci je postavena vstupní brána. Pár metrů za ní se již nachází hlavní vstup do kostela. Do kostela vedou celkem dva vchody - jeden z nich se nachází na západní straně a je k němu připojena malá chodba, která se pyšní znakem maltézských rytířů. Druhým, v současnosti častěji využívaným vchodem, je boční vchod.²²⁸

Vlastní kostel je jednodlná stavba, na severozápadě s hranolovou věží. Má pětiboce zakončené kněžiště, na severu se sakristií a s kaplí (resp. s márnicí) na jihu. Kněžišti a

²²⁴ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 165

²²⁵ cit. Tamtéž, s. 166

²²⁶ srov. Tamtéž

²²⁷ srov. Tamtéž, s. 166-167

²²⁸ srov. Tamtéž

sakristii je společné sklenutí žeberní křížovou klenbou, přičemž vyžlabená žebra vybíhají ze stěn bez konzol. Vnitřek lodi má plochý strop se štukovým zrcadlem, zdi jsou členěny pilastry s hlavicemi. Zděný kostelní kůr, s vysunutým středem podepřeným pilíři, je podklenutý křížovou klenbou.²²⁹

Uspořádání interiéru kostela odpovídá liturgickým předpisům II.vatikánského koncilu. „Hlavní oltář svatého Václava pochází z doby priorátu Emanuela Václava Krakovského z Kolovrat (1754-1769).“²³⁰ Na oltáři je umístěn obraz s výjevem vraždy sv. Václava.²³¹

Ve svatováclavském kostele se kromě hlavního oltáře sv. Václava nachází ještě tři starší a cennější oltáře. První oltář je zasvěcen sv. Máří Magdaléně, na kterém je uveden poměrně dobře čitelný rok, kdy byl tento oltář kostelu věnován a je tu dokonce připojeno i jméno dárce.²³² Nápis zní asi takto: „1657, Theobald Karel Sieber z Liliensteinu.“²³³ Druhý neméně vzácný oltář nenese jméno, ale obraz „Ukřižování“ a následující slova předznamenávající smrt „HODIE MIHI CRAS TIBI (v překladu: Dnes mně, zítra tobě) a MEMENTO MORI (v překladu: Pamatuj na smrt).“²³⁴ Třetí z oltářů představuje „Čtrnáct svatých pomocníků v nouzi [...], podle prastaré tradice jsou mezi ně počítáni tito světcí: sv. Barbora, sv. Kateřina Alexandrijská, sv. Markéta z Antiochie, sv. Jiljí, s. Dionýsus, sv. Eustach, sv. Blažej, sv. Pantaleon, sv.Erasmus, sv. Agát, sv. Vít, sv. Kryštof, sv.Cyriak a sv. Jiří.“²³⁵ V kostele se v minulosti nacházely i další vzácné sošky svatých, avšak žádné z nich se do současnosti nedochovaly.²³⁶

Bylo by hříchem opustit tento chrám Boží a přitom se nezmínit o tradiční pouti, která je tu každoročně okolo 28. září slavena k uctění památky patrona českých zemí, sv. Václava.²³⁷

Současný stav kostela je uspokojivý. Nedávno byla obnovena vnější fasáda.

Poblíž svatováclavského kostela, v areálu ohrazeného hřbitova, nalezneme dvě další významné církevní památky. Jedná se o barokní kaple sv. Vojtěcha a Nejsvětější Trojice. Oběma bude věnován prostor v další části této diplomové práce.

²²⁹ srov. POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*. 1.vyd. Praha: Academia, 1980. s. 436

²³⁰ cit. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 167

²³¹ srov. Tamtéž, s. 166

²³² srov. Tamtéž, s. 168

²³³ cit. Tamtéž

²³⁴ cit. Tamtéž

²³⁵ cit. Tamtéž, s. 168-169

²³⁶ srov. Tamtéž, s. 169

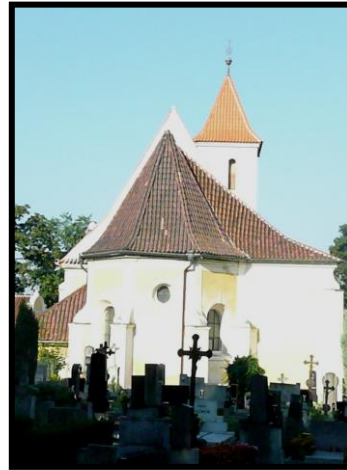
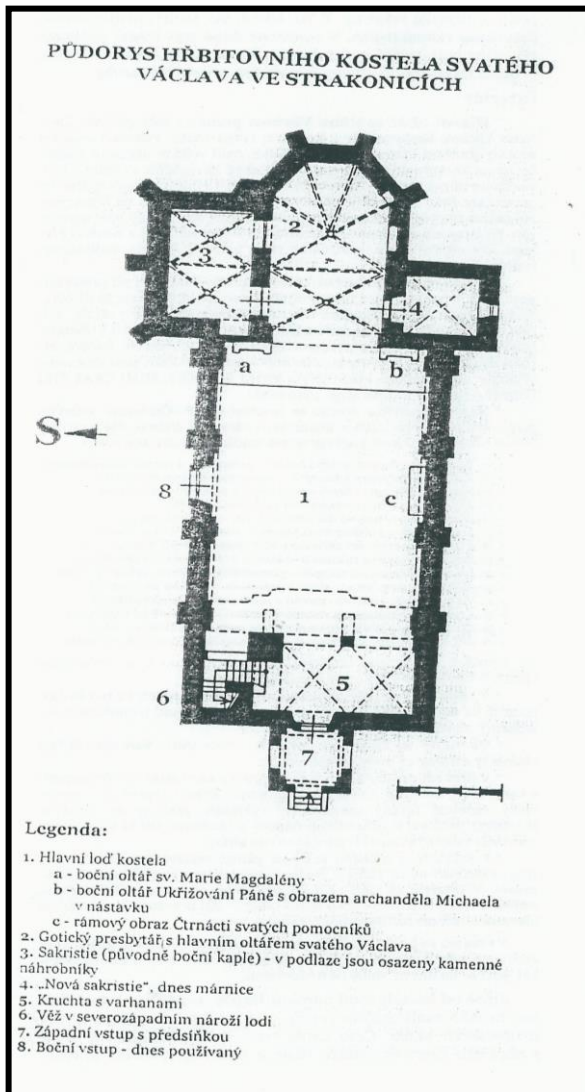
²³⁷ srov. Tamtéž, s.166

Kostel sv. Václava s přilehlým hřbitovem byl dle několika pověstí založen na poslední přání umrlce - nevinně popraveného mladíka jménem Václav. Pecén uvádí dvě verze tradované pověsti. První praví, že Ve Strakonicih žil zbožný slepý mladík. Jedné noci měl zlý sen, vzbudil se a poté se vydal do kostela sv. Markéty. Sněžilo. Vstoupil dovnitř pootevřenými dveřmi, sedl si do lavice poblíž oltáře a čekal na faráře. Když se dlouho nic nedělo, uvědomil si, že je dosud noc, pomodlil se a vydal se na zpáteční cestu. Za denního světla se však ukázalo, že kostel v noci někdo vykradl. Stopy ve sněhu vedly k domu mladíka. Ten, ač nevinný, byl odsouzen a popraven na louce u silnice do Katovic, kde se od té doby říká „Na Stínadlech“. Jednou na podzim, po dlouhých letech od této nešťastné události, tudy projížděl jeden pan vrchní, vtom se zvedl vítr a zavál jeho klobouk do polí. Klobouk byl k nalezení. Pán zavítal do hostince „U Koflíka“ a slíbil tamní služce odměnu za nalezení jeho ztracené pokrývky hlavy. Žena se s lucernou v ruce vydala ke Stínadlům, vtom se opět zvedl vítr a světlo v lucerně zhaslo. Žena se pokřižovala a zaslechla hlas mrtvého mladíka, který jí následně vyložil celý příběh o své nespravedlivé smrti. Nakonec ji požádal, aby jeho ostatky přenesla k vesničce Lomu, aby zde lidé založili hřbitov a následně sem jeho ostatky uložili k věčnému odpočinku. Dívka tak učinila, poté našla klobouk a získala slíbenou odměnu. Druhého dne vyprávěla ve městě tuto historku a následně se rada města usnesla nejen na vzniku hřbitova u vesnice Lom, ale též o založení kostela sv. Václava, pojmenovaném po slepém chlapci.²³⁸

Druhá verze této báčorky se od té první liší pouze drobnými detaily - umrlec kázal dívce kopat za Velkým městem. Pramen vody, který se objevil měl být podle slov mrtvého veden do města a na vrchu měla být postavena šibenice. Poté směřoval dívčiny kroky do vísky zvané Lom, a přál si zde být pochován. Nicméně ještě před tím se společně s dívkou vrátili zpět ke stínadlům a tady se jí ztratil. Na základě dívčina svědectví, byla všechna přání umrlce splněna a poblíž místa jeho posledního spočinutí byl založen chrám nesoucí jeho jméno - kostel sv. Václava.²³⁹

²³⁸ srov. PECÉN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích*. Strakonice: Dvořák, 1939. s. 115-116

²³⁹ srov. Tamtéž, s. 118-119

**Kostel sv. Václava,
Strakonice**
současnost
vlastní foto

**Kostel sv. Václava,
Strakonice**
historická fotografie
<http://www.strakonice.masi.cz>

cit. *Půdorysy kostelů*. Strakonice: Římskokatolická farnost Strakonice a Muzeum Středního Pootaví, 2001. (jednotlivé listy)

detail interiéru kostela sv. Václava ve Strakonících
archiv Muzea Středního Pootaví

3.2.4. *Kostel Panny Marie Bolestné (Strakonice, Podsrp)*

Tento kostel se vyjímá na podsrpenském návrší, nad malebnou strakonickou dolinou. I tady se každoročně slaví pouť na počest sedmera bolestí svaté Panny. Oslavu tohoto svátku si zdejší křesťané připomínají vždy v pátek před Květnou nedělí (v minulosti to bývalo i v jiných termínech).²⁴⁰

Na tomto pradávnm poutním místě však kostel původně nestával. O jeho založení, jak už to tak bývá, koluje mezi lidmi mnoho legend. Kupka uvádí, že v roce 1718 rozvodněná řeka Otava strhla přemostění, které přes ni vedlo, a ušetřeno nebylo ani sousoší Kalvárie, které proud také odnesl. Jediné, co se později našlo a podařilo zachránit, byla socha Panny Marie Bolestné. Na břehu řeky ji našel jeden z místních občanů, který ji umístil na své pole pod vrchem Srpská. Každý den se ke Svaté Panně modlil. Velmi rychle se mezi lidmi rozšířily zvěsti o tomto rituálu. Netrvalo dlouho a k nohám Panny Marie se chodily klanět stovky věřících, mnohým z nich se dokonce dostalo zázračného uzdravení. Někteří pokládali k nohám sochy peníze.²⁴¹ „*Z těchto peněz a za přispění a podpory majitele panství velkopřevora maltézského řádu hraběte Václava Jáchyma Čejky z Olbramovic (1745-1754) byla vystavěna velká kamenná kaple, dokončena roku 1749. O rok později byla za účasti značného množství poutníků slavnostně vysvěcena řádovým knězem frá Petrem Ostermanem a byla zde sloužena první mše svatá.*“²⁴² Díky neutuchajícímu zájmu poutníků a především jejich milodarům došlo zanedlouho nejen k rozšíření kaple, ale mohl být postaven i přístěnek chránící příchozí před rozmary počasí.²⁴³

„*Dnešní kostel byl zbudován v letech 1770-1774 velkopřevorem Michaelem Ferdinandem hrabětem Althanem [...]. Dne 9. září 1774 byla socha Matky Boží přenesena slavnostně do nového chrámu a kostel byl slavnostně vysvěcen.*“²⁴⁴ V několika dalších letech se kostel těšil velké oblibě, především díky konání tradičních poutí. Za vlády Josefa II. byly však tyto poutě zrušeny a zanikla i mnohá poutní místa. Kostel Panny Marie Bolestné zachránilo před zánikem vybudování samostatné farnosti při tomto kostele.²⁴⁵ „*Prvním farářem se stal frá Jan František Waraus.*“²⁴⁶ Po smrti Josefa II. došlo k obnovení poutí, čemuž se těšili mnozí věřící, a tak z jejich příspěvků mohl být kostel znovu opraven. Až do roku 1929 byl kostel spravován faráři maltézského řádu, ti byli poté nahrazeni diecézními

²⁴⁰ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 158

²⁴¹ srov. Tamtéž, s. 159

²⁴² cit. Tamtéž

²⁴³ srov. Tamtéž

²⁴⁴ cit. Tamtéž

²⁴⁵ srov. Tamtéž, s. 160

²⁴⁶ cit. Tamtéž

kněžími. K dalším opravám kostela došlo v roce 1930, o rok později vznikla při kostele nová křížová cesta. Od počátku 50. let se také uvažovalo o instalaci elektrického osvětlení, které bylo do kostela umístěno po druhé světové válce.²⁴⁷

Vlastní kostel, obklopený trojkřídlym ambitem, je „*neorientovaná stavba podélné dispozice s téměř čtvercovou lodí, s obdélným, trojboce zakončeným presbytářem s patrovou sakristií a kaplí po stranách [...] a s obdélným přístavkem kruchtě na severní straně.*“²⁴⁸ Hlavní průčelí kostela, zdobené pilastry, je tříosé. V jeho středu je umístěno kasulové okno, na bocích potom niky s freskami svatých. Postranní fasády členěny nejsou.

Do útrobu kostela vedou ze severu celkem tři vchody. V současnosti je nejhojněji využíván levý. Vnitřek kostela je sklenut plackami, jen nad presbytářem je klenba s výsečemi. Zdi jsou členěny pilastry s motivy připomínajícími tvar mušle. Okna jsou kasulová. U kostela stojí jednoduchá patrová budova fary se štíty v průčelích, pocházející ze stejné doby jako kostel.²⁴⁹

V kostele nalezneme jednotný mobiliář z konce 18.století. Hlavní oltář zdobí socha patronky tohoto kostela. Je téměř neuvěřitelné, co vše se s touto sochou událo, než jí bylo dopřáno ocitnout se na tomto výsostném místě. Střípky z historie této unikátní Svaté Panny zde již byly, o několik řádků výše, řečeny. Nyní u nohou této sochy leží stříbrná koruna, jíž byla korunována při oslavě stého výročí vzniku kostela. Nad oltářem je umístěn obraz Nejsvětější Trojice a znak rodu Althanů. Na bocích oltáře jsou plastiky svatých Veroniky a Judy Tadeáše. Po stranách presbytáře, se nachází ještě dva další oltáře – vlevo umístěný oltář sv. Josefa a pravý oltář sv. Barbory. Oba jsou zdobeny soškami andělů a doplněny obrazy a sochami světců.²⁵⁰

Na posvátné půdě tohoto kostela nechybí ani tradičních 14 výjevů křížové cesty lemujících okolní zdi či nově opravené varhany na kruchtě.²⁵¹ Změny uskutečněné v kostele jsou v souladu s liturgickými požadavky II. vatikánského koncilu.²⁵²

Současný stav kostela je uspokojivý. Mezi místními se navíc těší veliké oblibě i z toho důvodu, že se zde pravidelně každou neděli konají bohoslužby. Vyvrcholením a svátkem pro

²⁴⁷ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 160

²⁴⁸ cit. POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*. 1.vyd. Praha: Academia, 1980. s. 437

²⁴⁹ srov. Tamtéž

²⁵⁰ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 161

²⁵¹ srov. Tamtéž, s. 161-162

²⁵² srov. Tamtéž, s. 160

všechny věřící je potom pout', která se zde uskutečňuje každoročně na Bolestný pátek.²⁵³ O této pouti jsem se již, v souvislosti s tímto kostelem, v úvodu také zmiňovala.

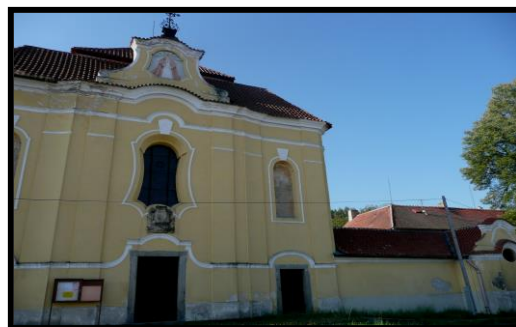
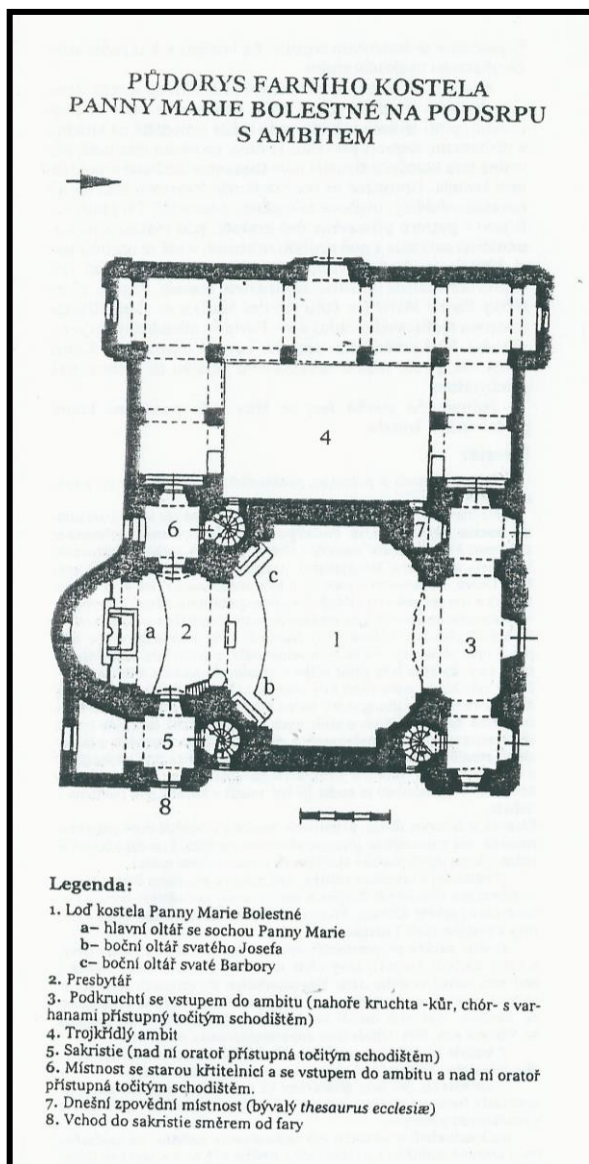
V těsné blízkosti podsrpenského kostela se nachází také hřbitov pocházející ze stejné doby jako kostel - z 18. století.²⁵⁴

K založení kostela Panny Marie Bolestné se váže několik legend. Kromě výše uvedené, zmiňované Kupkou, existuje další v podání Pecena. Ta říká, že při záplavách v roce 1718 se dva bratři před vodou ukryli na půdě svého domu. Jeden z nich uviděl jak proud cosi unáší. V domnění, že to může být tonoucí žena se rozhodli ji zachránit. Po vytažení z vody zjistili, že se jedná o sošku Panny Marie, která stávala na mostě přes řeku Otavu, který povodeň strhla. Sošku nechali uloženou na půdě. Po nějakém čase jeden z bratrů onemocněl a měl sen, že se uzdraví, pokud sošku Panny Marie umístí na pole pod vrchem Srpsko. Jeho bratr tam sošku odnesl a nemocný se uzdravil. Sen o téže sošce Panny Marie umístěné na poli se zdál též významnému pánu, toho času žijícího na zámku ve Strakonících. Ten se poté vydal se na místo ze snu a po objevení sošky zde pro ni nechal vystavět kapli. Později usiloval též o založení kostela na vrchu naproti poli, ale stavba se nedařila. Jedinou možností bylo postavit kostel v místě, kam byla socha přivezena.²⁵⁵

²⁵³ srov. Tamtéž, s. 162

²⁵⁴ srov. Tamtéž, s. 164

²⁵⁵ srov. PECEN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích*. Strakonice: Dvořák, 1939. s. 123-124

**Kostel Panny Marie Bolestné,
Strakonice**
současnost
vlastní foto

**Kostel Panny Marie Bolestné,
Strakonice**
historická fotografie
<http://www.strakonice.masi.cz>

**detail interiéru kostela Panny Marie
Bolestné ve Strakonících**
archiv Muzea Středního Pootaví

cit. *Půdorysy kostelů*. Strakonice: Římskokatolická farnost Strakonice a Muzeum Středního Pootaví, 2001. (jednotlivé listy)

3.3. Drobná sakrální architektura na Strakonicku (kaple a kapličky)

Po monumentálních kostelních stavbách přišel nyní čas věnovat se drobnějším symbolům duchovní křesťanské tradice - líbezným kaplím a kapličkám. Město Strakonice a jeho nejbližší nabízí nevídané množství těchto malých Božích svatostánků, uvnitř kterých zpravidla najdeme malovaný obraz či sochu světce nebo světice, po němž či níž je kaplička často také pojmenována.

„Pro laika je to zmalebnější prvek, oživující prostředí - krátce hezká věc, na níž může spočinout oko“²⁵⁶, ale jedná se též o významný krajinotvorný prvek, jež nachází své uplatnění také jako významný urbanistický prvek.^{257,258}

Umístění jednotlivých kaplí ve městě je důmyslné a víceméně systematické. Několik z nich se nachází v blízkosti hradu či nějakého ze strakonických kostelů.

3.3.1. Kaple sv. Martina (Strakonice)

Jednou z nejstarších kaplí ve městě je kaple sv. Martina. Nachází se pod nemocničním areálem, jen pár kroků od centra města. Tato kaple byla původně součástí bývalého městského špitálu, na jehož místě dnes stojí domov pro seniory, s nímž je kaple také propojena.²⁵⁹

Historie tohoto objektu poodhaluje mnoho zajímavého. *„Pozemek ve východní části města koupil tehdejší primátor města Strakonice Wincenc Karel Siebert z Liliensteinu. Jeho syn Viktorin zde roku 1685 založil špitál a odkázal mu 10 000 zlatých rýnských na vystavění domu pro 10 chudých a nuzných. Tím dal základ nadaci schválené roku 1697 [...]. Viktorinův bratr Theobald Karel Siebert z Liliensteinu poslední vůlí ze dne 28. listopadu 1704 nadal špitál dalšími 3000 zlatých, aby z úroků této jistiny byla při špitálu vystavěna kaple [...]. Roku 1713 pak byl skutečně vystavěn u špitálu kostelík zasvěcený sv. Martinu.“²⁶⁰*

Až do poloviny 20. století převzala záštitu nad kaplí, jakožto i nad celým špitálem, Siebertova nadace starající se o staré a nemajetné. Na tuto tradici poté navázala katolická charita a v 60. letech 20. století, potom Okresní národní výbor. Od 90. let se o správu tohoto objektu stará Městský úřad ve Strakonících.²⁶¹

²⁵⁶ cit. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 24

²⁵⁷ tj. činitel příznivě ovlivňující skladbu městské zástavby a působivost prostorů ulic a náměstí (cit. Tamtéž)

²⁵⁸ srov. Tamtéž

²⁵⁹ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník I (Kapitoly z historie)*. 1. vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 179

²⁶⁰ cit. Tamtéž

²⁶¹ srov. Tamtéž

Samotná kaple je jednoduchá stavba s valbovou střechou, nad kterou vyčnívá úzká věžička, v níž je zavěšen zvon.²⁶² Nad vstupem do kaple je vyryt následující odkaz: „ANNO DOMINI MDCCXIII (1713).“²⁶³

Vnitřek kaple dnes slouží jako jídelna zmíněného domova důchodců. Kromě valené stropní klenby zde z původního vybavení nic nezůstalo. Dle dobových záznamů tu stával oltář, nad nímž visel obraz sv. Martina na bílém koni, nechyběla kazatelna ani výjevy z křížové cesty na postranních zdech. Tato kaple se v minulosti těšila velkému zájmu věřících. Dodnes v širokém okolí této kaple přetrvává tradice slavení svatomartinského posvícení (11.11.).²⁶⁴

**Kaple sv. Martina,
Strakonice**
současnost
vlastní foto

**Kaple sv. Martina,
Strakonice**
historická fotografie
<http://www.strakonice.masi.cz>

3.3.2. Kaple sv. Vojtěcha a kaple Nejsvětější Trojice (Strakonice)

Obě se nachází v areálu hřbitova ve Strakonících, v blízkosti kostela sv. Václava.

První z jmenovaných - *kaple sv. Vojtěcha, nazývaná též hrobka maltézských kněží*, je orientována směrem na jih od kostela, pochází z 18. století a nese rysy baroka. Jedná se o objekt obdélné dispozice s pravoúhlým závěrem.²⁶⁵ Zajímavý je například volutový štít, nad vstupním průčelím, uprostřed s výklenkem s mušlí.²⁶⁶

Interiér kaple odhaluje mnoho tajemného a překvapivého. Přímo pod kaplí je umístěna hrobka maltézských rytířů, čemuž napovídají náhrobní desky zalité v podlaze. Jména těch,

²⁶² srov. KOL.AUTORŮ. *Nemovitě kulturní památky okresu Strakonice*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 1987. s. 51

²⁶³ cit. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 180

²⁶⁴ srov. Tamtéž

²⁶⁵ srov. KOL.AUTORŮ. *Nemovitě kulturní památky okresu Strakonice*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 1987. s. 52

²⁶⁶ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 172

kteří jsou tu uloženi k věčnému odpočinku si lze přečíst na plechových tabulkách lemujících stěny kaple. Strop v kapli je plochý se štukovým zrcadlem.²⁶⁷

Současný stav kaple je uspokojivý. Ještě donedávna byl však stav kaple a k ní příslušející márnice natolik dezolátní, že hrozilo jejich zřícení. V roce 2012 bylo žádosti o poskytnutí finanční pomoci na obnovu a zachování této pamětihodnosti, podané ze strany města, vyhověno a byla provedena odborná restaurace této sakrální stavby.

Druhou, z dříve zmiňovaných, je „*kaple Nejsvětější Trojice, zvaná též hrobka dědičných pošt mistrů.*“²⁶⁸ Tato kaple z roku 1680 se nalézá východním směrem od kostela. Nechal ji vybudovat pan Martin Mayer ze Strakonice.²⁶⁹ „*O jejím zřízení informuje nápis vytesaný v mramorové desce kryjící kryptu.*“²⁷⁰

Kaple byla původně určena pro konání pravidelných bohoslužeb, za vlády Josefa II. byla však, podobně jako mnohé další, odsouzena k zániku. Avšak tehdejší pošt mistr – J. M. Čížek ji nechal opravit a tak i nadále mohla sloužit svému dřívějšímu účelu.²⁷¹ „*7. srpna 1751 se stal pošt mistrem Jan Nemrha a úřad se stal dědičným.*“²⁷²

Kaple má obdélníkový půdorys a je trojboce zakončená. Její průčelí se zdobeno volutovým štítem a uzavřené vzácnou renesanční mříží.²⁷³

Vnitřek této barokní kaple s plochým stropem, není příliš prostorný, zato však bohatě zdobený. Na stěnách, na několika místech s vloženými náhrobními deskami, jsou vyobrazení 2 svatí - s největší pravděpodobností se jedná o sv. Floriána a sv. Urbana.²⁷⁴

Současný stav kaple je uspokojivý. V minulosti prošla kaple několika poměrně rozsáhlými rekonstrukcemi.

²⁶⁷ srov. Tamtéž

²⁶⁸ cit. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 172

²⁶⁹ srov. Tamtéž

²⁷⁰ cit. Webové stránky města Strakonice. [online] [cit.2013-08-20] Dostupné z WWW:

<http://www.strakonice.net/content/hrobka-dedicnych-postmistru>

²⁷¹ srov. Tamtéž

²⁷² cit. Tamtéž

²⁷³ srov. KOL.AUTORŮ. *Nemovitě kulturní památky okresu Strakonice*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 1987. s. 52

²⁷⁴ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 172

**Kaple sv. Vojtěcha,
Strakonice**
současnost
vlastní foto

**Kaple Nejsvětější Trojice,
Strakonice**
současnost
vlastní foto

**Kaple Nejsvětější Trojice,
Strakonice**
historická fotografie
archív Muzea Středního
Pootaví

Hned několik dalších kaplí ve Strakonících nese název sv. Jana Nepomuckého. A proto na začátek - pro zajímavost, uvádím pověst vyprávějící o jeho svatořečení.

Na počátku 18.století, byl jez u strakonického hradu svědkem zázraku, na jehož základě se Janu Nepomuckého dostalo svatořečení. V únoru roku 1718 spadla malá dívka do splavu u Pětikolského mlýna (nedaleko hradu). Dvě hodiny se jí lidé snažili nalézt pod ledem, hledání bylo nakonec úspěšné, nicméně po vytažení na břeh a dále více jak hodinu dívka nejevila žádné známky života. Poté se však nečekaně probudila a živá a zdravá ostatním vyprávěla, že po pádu do vody se jí zjevil Jan Nepomucký a uklidnil ji, že neutone. Svědky tohoto příběhu byla nejen matka dívky, ale i několik okolo stojících lidí, kteří vše pod přísahou dosvědčili.²⁷⁵

3.3.3. Kaple sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Rennerovy sady)

Předně zmíním **kapli sv. Jana Nepomuckého v Rennerových sadech**.

Jedná se o menší obdélníkovou kapli s kruhovým závěrem a výklenkem ve štítě.²⁷⁶ Nade dveřmi, po stranách zdobenými pilastry, je umístěn malovaný lomený nápis „*SWATÝ JENE, ORODUJ ZA NÁS!*“²⁷⁷

²⁷⁵ srov. PECEN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích*. Strakonice: Dvořák, 1939. s. 114

²⁷⁶ srov. KOL.AUTORŮ. *Nemovitě kulturní památky okresu Strakonice*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 1987. s. 52

²⁷⁷ cit. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník I (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 181

Uvnitř kaple, na oltáři je umístěna socha sv. Jana Nepomuckého. Kromě ní je zde k vidění i několik sošek ze sádry či svatých obrázků. Ostatní mobiliář v podobném duchu byl bohužel odcizen.²⁷⁸

Této kapli přidává na poutavosti i její zajímavá minulost. Dle pamětníků totiž dnešní kaple sv. Jana Nepomuckého z roku 1935 není původní - jedná se o repliku kaple sv. Jana, která stávala nedaleko a která byla tehdy postavena z nutnosti nalézt přístřeší pro sochu sv. Jana Nepomuckého. Tímto se ale komplikovaná historie této církevní památky teprve začíná. V roce 1931 došlo k poškození původní kaple, které bylo zapříčiněno stavebními úpravami vozovky, v blízkosti níž se kaple nacházela. Jeden z místních občanů – pan Jan Lapka – se následně obrátil na městský úřad se žádostí o opravení kaple. Městský úřad reagoval na tuto výzvu sdělením, že oprava kaple není nutná. Toto rozhodnutí zdůvodnil slovy, že bude postavena nová kaple na důstojnějším místě, zatímco stávající kaple bude srovnána se zemí.²⁷⁹ Slib daný městským úřadem se vyplnil a tak je nasnadě konstatovat, že „dnešní svatojánská kaple je pokračovatelkou své starší jmenovkyně.“²⁸⁰

Současný stav kaple je uspokojivý, je v dobrém stavebním stavu.

V souvislosti s touto kapličkou se traduje tento příběh. Malý Karlík Lapka do 6 let nepromluvil ani slovo. Jednou se mu zdál sen o sv. Janu Nepomuckém, který ho navštívil a chtěl, aby šel chlapec s ním. Karlík tedy šel do kapličky, kde usnul. Rodiče a další lidé se o něj mezitím velmi strachovali a pokoušeli se ho nalézt, ale bezúspěšně. Druhý den přišel Karlík sám domů a k překvapení všech přítomných začal vyprávět, o tom co se mu přihodilo. Od té doby již nebyl němý.²⁸¹

**Kaple sv. Jana
Nepomuckého,
Strakonice
(Rennerovy sady)**
současnost
vlastní foto

**Kaple sv. Jana Nepomuckého,
Strakonice
(Rennerovy sady)**
historická fotografie
<http://www.strakonice.masi.cz>

²⁷⁸ srov. Tamtéž, s. 182

²⁷⁹ srov. Tamtéž

²⁸⁰ cit. Tamtéž

²⁸¹ srov. PECEN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích*. Strakonice: Dvořák, 1939. s. 120

3.3.4. Kaple sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Radomyšlská ulice)

Další kaple sv. Jana Nepomuckého se nachází na Radomyšlské ulici.

Dnešní bytová zástavba ji však činí poměrně nenápadnou. V 18. století, kdy byla kaple vybudována, tu však ještě žádná zástavba neexistovala - kaple zkrátka stála mezi poli.²⁸² „Na tato pole bylo vloženo zástavní právo - povinnost vlastníků kapli opravovat a udržovat v dobrém stavu. Jelikož pozemky patřily rodině Brušáků, je kaple nazývána Brušákovice nebo Brušáková.“²⁸³

Tato kaple má, narozdíl od předchozí, čtvercový půdorys. Průčelí kaple tvoří štít ve tvaru trojúhelníku, do něhož je zasazen běžně užívaný latinský kříž. Vstupní dveře, zaklenuté do půlkruhu, jsou opatřeny těžkou kovovou mříží. Vnitřek kaple působí zpustlým dojmem. Jedinou zajímavostí, kterou interiér nabízí, je několik reprodukováných obrázků.²⁸⁴

Za zmínku stojí i fakt, že při nedávném archeologickém průzkumu byly poblíž kaple objeveny kosterní pozůstatky vojáků z rakouské války, pocházející z let 1740-1742.²⁸⁵

Za současný uspokojivý stav vděčí kaple loňské renovaci. Předtím do ní v důsledku poškozené střešní krytiny zatékalo a výsledkem bylo vlhnutí omítek a praskání zdiva. Do financování obnovy tohoto sakrálního objektu se kromě města Strakonice a Jihočeského kraje zapojilo i několik dobrovolných dárců.²⁸⁶

**Kaple sv. Jana
Nepomuckého,
Strakonice
(Radomyšlská ulice)**
současnost
vlastní foto

²⁸² srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 183

²⁸³ cit. Webové stránky města Strakonice. [online] [cit.2013-08-20] Dostupné z WWW: <http://www.strakonice.net/content/brusakovic-kaple>

²⁸⁴ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 183

²⁸⁵ srov. Tamtéž

²⁸⁶ srov. Zpravodaj města Strakonice. Strakonice: Město Strakonice, 1999-. Měsíčník. Roč.14, č. 11/2012. s. 3 [online] [cit.2013-08-20] Dostupné z WWW: <http://www.strakonice.eu/sites/default/files/zpravodaj/ZPST1211.pdf>

Další kaple nesoucí jméno sv. Jana Nepomuckého je k vidění v blízkém okolí Strakonice.

3.3.5. Kaple sv. Jana Nepomuckého (Dražejov)

Asi 2,5 km na severozápad od Strakonice leží malá veska Dražejov, v minulosti nazývaná Dražejův dvůr. Název je odvozen z osobního jména Dražej.²⁸⁷

Na zdejší návsi se nalézá pohledná kaplička. Kaple má tradiční obdélníkový půdorys s polygonálním závěrem²⁸⁸ a byla vystavěna v roce 1812, čemuž napovídá i její barokní štít s originálními, ručně malovanými slunečními hodinami. V minulosti byla kaple využívána nejen ke konání svátečních bohoslužeb, ale především jako zvonice. Zvon nesoucí jméno sv. Jana Nepomuckého však po válce z kaple zmizel a musel být nahrazen jiným, který je dnes umístěn v plechové šestiboké věžičce čnicí nad střechou. I v současnosti tak zvonice plní svůj odvěký účel - každé rozeznění zvonu oznamuje místním občanům neradostnou zprávu - odchod jednoho z jejich bližních.²⁸⁹

Mobiliář této drobné sakrální stavby zahrnuje sochu patrona této kaple pocházející z 19. století a starší sošku sv. Anny Samotřetí.²⁹⁰

Na kamenném podstavci, umístěném přímo před kaplí, se tyčí pozlacený kříž s výjevem Ukřižování Krista nesoucí letopočet 1862 a nápis Chvála Pánu.

Současný stav kaple je uspokojivý.

V roce 2000 byla nově zrenovována. Střecha byla opravena a vížka nově oplechována.²⁹¹

Kaple sv. Jana Nepomuckého, Dražejov
současnost
vlastní foto

Kaple sv. Jana Nepomuckého, Dražejov
historická fotografie
archiv Muzea Středního Pootaví

²⁸⁷ srov. PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách A-H (1.díl)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1954. s. 459

²⁸⁸ srov. POCHÉ, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech I. A-J*. 1.vyd. Praha: Academia, 1977. s. 322

²⁸⁹ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník I (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 189

²⁹⁰ srov. POCHÉ, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech I. A-J*. 1.vyd. Praha: Academia, 1977. s. 322

²⁹¹ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník I (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 190

3.3.6. Kaple sv. Jana Křtitele a zámecká kaple sv. Jana Křtitele (Střela)

Asi 3 km západním směrem od Strakonice leží menší vesnice Střela. Její název souvisí údajně se střelou, kterou měl ve svém znaku mocný rod Bavorů ze Strakonice. Tato domněnka je podpořena faktem, že na kopečku nad vesnicí nalezneme trosky hradu, který měl v minulosti tvar luku. Právě luk je dalším symbolem, který měl na svém štítě též výše zmíněný šlechtický rod.²⁹²

V této obci nalezneme dvě stejnojmenné drobné sakrální památky.

První je kaple sv. Jana Křtitele nacházející se na místní návsi. Její vznik se datuje přibližně rokem 1964 (patrně nade dveřmi kapličky), kdy nahradila původní zde stojící kapli.²⁹³

Vlastní kaple je jednoduchá stavba s obdélnou kompozicí. Fakt, že ve štítě je zavěšen zvon, poukazuje na to, že tato kaple v minulosti sloužila především jako zvonice. Dobové prameny uvádí, že se zde dříve konaly i různé pobožnosti. Původně byla tato kaple zdobena architektonickými prvky - římsami a pilastry, ty se však nedochovaly.

Vnitřek kaple mnoho zajímavého nenabízí. Za zmínku stojí snad jen několik zdařilých napodobenin obrázků známých světců.

Před kaplí je umístěn litinový kříž z roku 1906.²⁹⁴

Druhou zdejší sakrální stavbou je zámecká kaple sv. Jana Křtitele.

Jak již samotný název napovídá - kaple je součástí místního zchátralého zámečku. Pochází z 1. poloviny 18. století, kdy ji společně se zámek nechal vybudovat řád Jezuitů.²⁹⁵ „Od zrušení Tovaryšstva Ježíšova kaple pustla, [...] sloužila léta jako skladiště, což mnohé vypovídá o jejím dnešním stavu [...].“²⁹⁶

Vlastní kaple má obdélníkový půdorys a rovný závěr. Ve štítu, v průčelí, je umístěno kasulové okno. Nad střechu ční menší sanktusová věž.

Vnitřek kaple má štukovou výzdobu, která společně s mobiliářem pochází z druhé poloviny 18. století. „Zařízení [...] bývalo rokokové. Na hlavním oltáři byl umístěn obraz Jana Křtitele s beránkem. Též zde býval obraz představující, jak P.Paulus Hoffeius obrací luterány na katolictví s nápisem „Expugnator Haereticorum“ (Přemožitel heretiků).“²⁹⁷

²⁹² srov. PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách S-Ž (4.díl)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1957. s. 197

²⁹³ srov. KUPKA, Jiří. *Kaple na Střele*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 3 (Kapitoly ze života města)*. 1. vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2005. s. 28

²⁹⁴ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 188-189

²⁹⁵ srov. Tamtéž, s. 187

²⁹⁶ cit. Tamtéž

²⁹⁷ cit. Tamtéž, s. 187-188

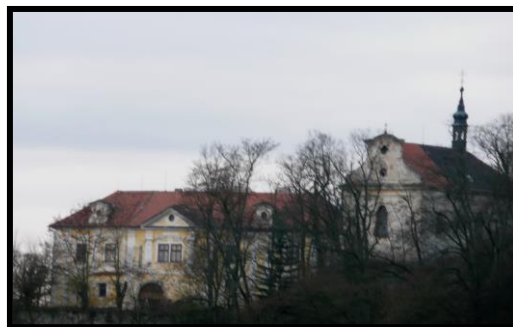
Z původního inventáře se však nic nedochovalo. Dnes je zde jen kostelní kůr s varhany podklenutý křížovou klenbou na pilíř uprostřed.²⁹⁸

Kaple se nachází v zámeckém areálu, který je nyní veřejnosti nepřístupný. Lze však předpokládat, že její stav je žalostný, stejně tak jako stav samotného zámku.

Pověsti vztahující se k místnímu zámku vypráví mimo jiné o pokladu zakopaném kdesi v jeho útrokách či o 12 údajných stříbrných soškách apoštolů ukrytých ve studni. Ty podle úmluvy z počátku 19.století náleží jejich nálezci.²⁹⁹

**Kaple sv. Jana Křtitele,
Střela**
současnost
vlastní foto

**Zámecká kaple sv. Jana Křtitele,
Střela**
současnost
vlastní foto

**Zámecká kaple sv. Jana Křtitele,
Střela**
historická fotografie
archiv Muzea Středního Pootaví

3.3.7. *Kaple sv. Václava (Virt)*

Obec Virt je vzdálena přibližně 3 km severozápadním směrem od Strakonice. Původ názvu obce je neznámý.

Jménem sv. Václava, se pyšní zdejší malá kaplička stojící ve stínu vzrostlých stromů, u hřiště. O době jejího vzniku vypovídá letopočet 1909 umístěný v průčelí.

Vlastní kaple je jednoduchá stavba obdélného půdorysu. Ve štítě, s pilastry a římsami, je zavěšen malý zvon. V současnosti je kaple využívána především jako zvonice.

²⁹⁸ srov. Tamtéž, s. 187

²⁹⁹ srov. PECEN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích*. Strakonice: Dvořák, 1939. s. 127

Do interiéru kaple je možné nahlédnout skrze prosklené výplně dřevěných dveří. Příchozím se tak naskytá pohled na malý, bohatě zdobený a květy ověncený oltář s obrazem sv. Václava a několika dalšími obrazy.

Před kaplí je do kamenného podstavce zasazen kříž symbolizující Ukřižování Ježíše Krista.³⁰⁰

Současný stav kaple je uspokojivý. V létě roku 2009 do ní uhořel blesk, který za sebou zanechal spoušť v podobě vylomených dveří. Oltář i obraz však zůstaly nepoškozené, což mnozí z místních dodnes považují za malý zázrak.

**Kaple sv. Václava,
Virt**
současnost
vlastní foto

**Kaple sv. Václava,
Virt**
historická fotografie
archiv Muzea Středního
Pootaví

3.3.8. Kaple sv. Václava (Přední Ptákovice)

Jedna z mnoha dalších kaplí se nachází v malé osadě zvané Přední Ptákovice. Tato obec, jejíž původní název byl ves lidí Ptákových, je dnes považována za součást Strakonice.³⁰¹

Na místní návsi stojí kaple sv. Václava. Jedná se o jednoduchou stavbu obdélné kompozice s kruhovým zakončením. Kaple vyniká bohatě zdobeným štítem, v němž je zavěšen zvon.

Vnitřek kaple je opatřen valenou klenbou. V průčelí je socha patrona českých zemí - sv. Václava. Kromě ní jsou zde umístěny ještě sochy Panny Marie a Ježíše Krista.³⁰²

**Kaple sv. Václava,
Přední Ptákovice**
současnost
vlastní foto

³⁰⁰ srov. Tamtéž, s. 189

³⁰¹ srov. PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách M-Ř (3.díl)*. 1.vyd. Praha: Československá akademie věd a umění, 1951. s. 500

Současný stav kaple je uspokojivý.

3.3.9. Kaple Panny Marie Podsrpenské (Hajská)

Hajská je malá víska, ležící zhruba 3 km východním směrem od Strakonice. Původní název obce byl Háj, odvozený od nedalekého háje. Později byla nazývána Hajskou vsí.³⁰³

Vznik této kaple je datován k roku 1932. Je umístěna uprostřed vsi, kde původně stávala jiná a starší kaple. Nová, současná kaple, na jejíž stavbě měli zásluhu i místní obyvatelé, byla vysvěcena 30. října 1932. Vysvěcení se ujal tehdejší farář P. Jan Malý.

Tato kaple má též obdélníkový půdorys a je polygonálně zakončena. Nad do půl kruhu zaklenutými dřevěnými vchodovými dveřmi se ve výšce klene římsa a nad ní visí zvon.

Vnitřek kaple má plochý strop. V interiéru jsou k vidění kromě svatých obrázků i sádrové sošky.³⁰⁴

„Před kaplí je umístěn litinový kříž datovaný na kamenném podstavci rokem 1849 s oválnou cedulkou s nápisem: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus.“³⁰⁵

Současný stav kaple je uspokojivý.

**Kaple Panny Marie
Podsrpenské,
Hajská**
současnost
vlastní foto

**Kaple Panny Marie
Podsrpenské,
Hajská**
historická fotografie
archiv Muzea Středního
Pootaví

³⁰² srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 186-187

³⁰³ srov. PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách A-H (1.díl)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1954. s. 579

³⁰⁴ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 191

³⁰⁵ cit. Tamtéž

3.3.10. Bezejmenná kaple, resp. zvonice (Modlešovice)

Původní název této vesnice, ležící asi 5 km východním směrem od Strakonic, zněl Modlišovice. „*Ves lidí Modlišových se podle jmen s kmenovou příponou –eš změnila v Modlešovice.*“³⁰⁶

Na zdejší návsi je postavena vysoká hranolovitá kaple využívaná především jako zvonice, pocházející pravděpodobně z 19. století.

Na jižní straně je umístěn vchod, na protilehlé straně je malý výstupek určený pro sošku a nad ním, ve zdi vysekané, otevřené okénko. Stejná okénka jsou orientována také východním a západním směrem. Stavba je kryta nízkou šindelovou stříškou, která tvoří podpěru cibulovité zvonici.³⁰⁷

Před zvonicí je, na podstavci z kamene, umístěn litinový kříž.³⁰⁸

Současný stav zvonice je uspokojivý.

**Bezejmenná kaple,
resp. zvonice,
Modlešovice**
současnost
vlastní foto

**Bezejmenná kaple,
resp. zvonice,
Modlešovice**
historická fotografie
<http://www.strakonice.masi.cz>

3.3.11. Kaplička sv. Jana Nepomuckého a kaplička Nejsvětější Trojice (Strakonice, Hradeckého ulice)

Dvě kapličky se nachází přímo ve Strakonicích, konkrétně v Hradeckého ulici.

První z nich je **kaplička zasvěcená sv. Janu Nepomuckému**. Tato kaplička pochází z raného 19. století a nese rysy baroka. Přezdívá se jí „kaplička Šípů“.

³⁰⁶ cit. PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách M-Ř (3.díl)*. 1.vyd. Praha: Československá akademie věd a umění, 1951. s. 119

³⁰⁷ srov. SKALICKÝ, Karel. *Kaple, kapličky a boží muka Pootaví (1.díl)*. 1.vyd. Písek: Praam, 2005. s. 20

³⁰⁸ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonicích*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník I (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 190

Jedná se o tradiční kapličku obdélníkového půdorysu s výklenkem zabezpečeným jednoduchými dvířky. Ani uvnitř této kapličky nechybí obrázky svatých.³⁰⁹

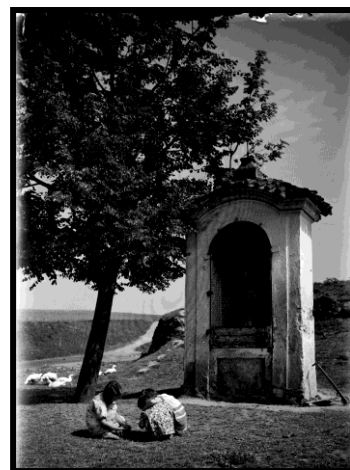
Druhou kapličkou, stojící na protější straně ulice, je **kaplička Největější Trojice**. Pochází přibližně z též doby jako kaplička předchozí a také zde je patrný malý výklenek se svatým obrázkem.³¹⁰

Obě kapličky jsou v uspokojivém, velmi pěkném stavu.

Pověsti, kolující o těchto kapličkách, vypráví, že „byly postaveny nad hroby francouzských a rakouských vojáků, bojujících ve válce o rakouské dědictví (1741), kteří na tomto místě zahynuli při nějaké šarvátce.“³¹¹

Kaplička sv. Jana Nepomuckého, Strakonice (Hradeckého ulice)
současnost
vlastní foto

Kaplička sv. Jana Nepomuckého, Strakonice (Hradeckého ulice)
historická fotografie
archiv Muzea Středního Pootaví

Kaplička Nejsvětější Trojice, Strakonice (Hradeckého ulice)
současnost
vlastní foto

Kaplička Nejsvětější Trojice, Strakonice (Hradeckého ulice)
historická fotografie
archiv Muzea Středního Pootaví

³⁰⁹ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 183

³¹⁰ srov. Tamtéž

³¹¹ cit. Tamtéž

3.3.12. Kaplička sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Písecká ulice)

Další kaplička sv. Jana Nepomuckého se nachází v ulici Písecká, na okraji města. Kaplička stojí v mezi pod vzrostlým stromem.

Jedná se o jednoduchou piliřovitou stavbu s výklenky a prejzovou střešní krytinou. Koncha výklenku je dekorována mušlí.

Uvnitř kapličky byla původně umístěna socha sv. Jana Nepomuckého, kterému je kaple zasvěcena. V roce 1923 byl, na základě usnesení obecního zastupitelstva, do kaple umístěn obraz Mistra Jana Husa a obraz sv. Jana Nepomuckého zmizel neznámo kam. V současnosti se v kapli nenachází ani jeden ze zmíněných obrazů.

Tato kaplička je jedinečná i tím, že místo klasického kříže je nad kaplí tepaný kalich, coby odkaz právě zmiňovaného kazatele Jana Husa.³¹²

Současný stav kapličky je víceméně uspokojivý. Místy je opadaná omítka.

Kaplička sv. Jana Nepomuckého, Strakonice (Písecká ulice)
současnost
vlastní foto

Kaplička sv. Jana Nepomuckého, Strakonice (Písecká ulice)
historická fotografie
archiv Muzea Středního Pootaví

3.3.13. Kaplička sv. Jana Nepomuckého (Strakonice, Podsrp)

Jednu z dalších kapliček nesoucích jméno sv. Jana Nepomuckého, najdeme na východ od Podsrpu, u odbočky na Modlešovice.

Pochází s největší pravděpodobností z 18. století.

Vlastní kaplička je jednoduchý objekt, má barokní štít a sedlovou střechu.³¹³ Je opatřena výklenkem s mříží, která kdysi chránila sochu sv. Jana Nepomuckého. V současnosti je mříž

³¹² srov. Tamtéž, s. 184

doplněna reliéfem zobrazujícím Pannu Marii s malým Ježíškem.³¹⁴ „Dle starých popisů byl na kapličce nápis *SV. JENE NEPOMUCKÝ, ORODUJ ZA NÁS A NAŠI VLAST.*“³¹⁵ Tento nápis se však nedochoval.

Současný stav kapličky je uspokojivý.

**Kaplička sv. Jana
Nepomuckého,
Strakonice
(Podsrb)**
současnost
vlastní foto

**Kaplička sv. Jana
Nepomuckého,
Strakonice
(Podsrb)**
historická fotografie
archiv Muzea Středního
Pootaví

3.3.14. Kaplička Nejsvětější Trojice (Strakonice, u Blatského rybníka)

Ve stráni u Blatského rybníka se nachází malá kaplička Nejsvětější Trojice. Byla zde postavena v 19.století.

Jedná se o jednoduchou stavbu s výklenkem, doplněnou barokním štítem nad římsou. Ve výklenku, ve zdi bylo kdysi možné rozeznat, na dřevě umístěné, fragmenty malby Nejsvětější Trojice.³¹⁶

Na současný stav kapličky je těžké usuzovat. Objekt není skrze vzrostlé stromy téměř vidět.

³¹³ srov. Webové stránky města Strakonice. [online] [cit.2013-08-22] Dostupné z WWW:

<http://www.strakonice.eu/category/pamatky/cirkevni/kaplicky>

³¹⁴ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 164

³¹⁵ cit. Tamtéž

³¹⁶ srov. Tamtéž, s. 184

**Kaplička Nejsvětější
Trojice,
Strakonice
(u Blatského rybníka)**
*současnost
vlastní foto*

**Kaplička Nejsvětější
Trojice,
Strakonice
(u Blatského rybníka)**
*historická fotografie
archiv Muzea Středního
Pootaví*

3.3.15. Kaplička sv. Petra (Strakonice)

Další strakonickou kapličkou je malá **kaplička svatého Petra** stojící v romantickém zákoutí řeky Otavy, v lokalitě zvané Podskalí. Koncem 19. století ji zde nechal zřídit dr. Lérach, tehdejší majitel této lokality. Do kapličky byla následně umístěna socha sv. Petra, kterou sem přinesl proud řeky. Tradiuje se, že každoročně - ve svátek sv. Petra sem proudila velká procesí věřících k uctění památky tohoto patrona. Koncem 30. let 20. století odkoupilo tuto lokalitu samotné město Strakonice a starost o údržbu kapličky ponechalo na místním spolku Renner. Kaplička se dočkala drobných oprav a soška svatého Petra nového nátěru a také pozlacení. V červenci 1939 byla kaplička opět vysvěcena.

Vlastní stavba je jednoduchá s klenutým otvorem a stříškou.

Současný stav kapličky je neuspokojivý. Výklenek v kapličce je prázdný a samotná kaplička je v zchátralém stavu, a to i přesto, že byla již několikrát opravena. Podepsal se na ní nejen zub času, ale svou roli sehrálo i řádění vandalů.³¹⁷

O sošce sv. Petra a jejím osudu koluje tato pověst. Ve druhé polovině 19. století postihla Strakonice a okolní obce velká povodeň, která s sebou odnesla též sošku sv. Petra z obce Virt. Soška byla proudem vody unesena až do strakonické lokality zvané Podskalí. Tady ji našel jeden z místních občanů. Následně se o ni též přihlásili původní majitelé, ale navrácena jim nebyla - a to z toho důvodu, že bylo ctěno staré právo, které pravilo: „*co voda*

³¹⁷ srov. Tamtéž, s. 184-185

odnese patří tomu, komu to přinese.“ Tenkrát patřila výše zmíněná oblast doktoru Lérachovi a proto měl nárok i na sochu.³¹⁸

**Kaplička sv. Petra,
Strakonice
(Podskalí)**
současnost
vlastní foto

**Kaplička sv. Petra,
Strakonice
(Podskalí)**
historická fotografie
archiv Muzea Středního
Pootaví

3.3.16. Kaplička Panny Marie (Strakonice)

Západním směrem od Podsrpu, v lesíku, se nachází jednoduchá obílená kaplička Panny Marie.

Vlastní, drobná stavba je výklenková, má trojúhelníkový štít a prejzovou střechu.

Pochází z 18.století.

Pod kapličkou teče pramen,

kteřý má dle tradujících legend zázračnou moc a proto kaplička nese přívlastek „U dobré vody“.³¹⁹ Ve výklenku, krytém dřevěnými dvířky, byl v minulosti umístěn malovaný obraz

**Kaplička Panny Marie,
Strakonice**
současnost
vlastní foto

**Kaplička Panny Marie,
Strakonice**
historická fotografie
archiv Muzea Středního Pootaví

³¹⁸ srov. PECEN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích*. Strakonice: Dvořák, 1939. s. 122

³¹⁹ srov. Webové stránky města Strakonice. [online] [cit.2013-08-22] Dostupné z WWW: <http://www.strakonice.eu/category/pamatky/cirkevni/kaplicky>

Svaté Panny Marie Bolestné. Dnes zde najdeme repliku malby Panny Marie Lurdské a několik obrázků.³²⁰

Současný stav kapličky je uspokojivý.

³²⁰ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 164

3.4. Další objekty na Strakonicku (Boží muka)

V malebném okolí Strakonice - v blízkých i vzdálenějších vsích, při okrajích cest či v polích - můžeme narazit na množství pozoruhodných pradávných božích muk.

„Nacházíme je na místech neštěstí (splasení koně, zabití bleskem), ale i tam, kde byla vystavěna také jako výraz poděkování za zázračné zachránění nebo jako výraz prosby k nebesům o ochranění úrody.“³²¹

Tyto jedinečné sakrální objekty se postupem času staly charakteristickou a neodmyslitelnou součástí nejen těchto míst, ale i našich životů.

3.4.1. Boží muka (Strakonice-letišťe)

Jedny z prvních božích muk byly postaveny kolem poloviny 19. století ve Strakonících, v místě dnešního letiště.

Současný stav této čtyřboké pilířovité stavby však není vůbec příznivý. Výklenky, které bývaly kdysi zasklené, jsou nyní zcela prázdné. Navíc na mnoha místech opadáva omítka. Jediným zachovalým atributem této památky je malý kříž umístěný na vrcholku stříšky.³²²

**Boží muka,
Strakonice-letišťe**
současnost
vlastní foto

**Boží muka,
Strakonice
(Strakonice-letišťe)**
historická fotografie
archiv Muzea Středního
Pootaví

3.4.2. Boží muka na trase Strakonice-Dražejov

U cesty vedoucí ze Strakonice k Dražejovu, najdeme pilířkovou boží muka, která zde byla vystavěna pravděpodobně v 19. století. V drobném zaskleném výklenku v horní části býval obrázek svaté Panny Marie, po níž jsou též pojmenována.³²³ V květnu roku 2007 se zde

³²¹ cit. Tamtéž, s. 160

³²² srov. Tamtéž, s. 185

³²³ srov. Tamtéž, s. 190

přihodila dopravní nehoda, která se jim stala osudnou, protože při ní došlo k jejich zřícení.³²⁴ Jeden z místních obětavých občanů - tehdy třiaosmdesátiletý pan František Hlaváč - se však se ztrátou tohoto památného objektu nechtěl jen tak smířit (jelikož jeho předci se na této stavbě také podíleli). Několikrát proto osobně navštívil Městský úřad ve Strakonících se žádostí o obnovu těchto památných božích muk. Ačkoli mu bylo přislíbeno, že jeho žádosti bude vyhověno, dlouhé roky se na dotyčném místě nic neměnilo. Teprve v roce 2011 byla tato boží muka opětovně vystavěna, omítnuta a obílena. Částku 150 000 Kč uvolnilo ze svého rozpočtu město Strakonice.³²⁵

Současný stav božích muk je uspokojivý.

3.4.3. Boží muka na trase Strakonice-Radomyšl

Další pilířovitá boží muka, pocházející z poloviny 19. století, můžeme nalézt u silnice ze Strakonice směrem na Radomyšl.

Zde stojící boží muka sv. Prokopa jsou jednoduchá, výklenková. Jsou v poměrně dobrém stavebním stavu, místy je opadaná omítka.³²⁶

Boží muka,
trasa Strakonice-Dražejov
současnost
vlastní foto

Boží muka
trasa Strakonice-
Radomyšl
současnost
vlastní foto

Boží muka,
trasa Strakonice-
Radomyšl
historická fotografie
archiv Muzea Středního
Pootaví

³²⁴ srov. Jihočeské týdeníky. Strakonicko. Jihočeské týdeníky s.r.o., 2009-. Týdeník. Roč.III, č.6/2011. s. 6 [online] [cit.2013-08-22] Dostupné z WWW: http://www.jcted.cz/userfiles/archive/7/2011_06.pdf

³²⁵ srov. Zpravodaj města Strakonice. Strakonice: Město Strakonice, 1999-. Měsíčník. Roč.14, č. 2/2012. s. 2 [online] [cit.2013-08-22] Dostupné z WWW: <http://www.strakonice.eu/sites/default/files/zpravodaj/ZPST1202.pdf>

³²⁶ srov. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. In. KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 185

3.5. Shrnutí

Křesťanské památky Strakonicka přímo vybízejí k návštěvě. Mnohé z nich se nám nabízí v samotném městském centru - srdci Strakonice. Jiné vystupují z břehu na soutoku říček Otavy a Volyňky. Další hledejte v romantických zákoutích, na návrších s výhledem na překrásné přírodní scenérie či v samotném lůně přírody a na okrajích cest.

Cílem této kapitoly, pojednávající o monumentálních i drobných církevních pozůstatcích na Strakonicku, je uvědomit si, že nejen ty velké, ale i ty malé (mnohdy zapomenuté) sakrální stavby patří k našemu kulturnímu dědictví. Jsou odkazem našich předků, proto bychom si jich měli vážit, držet je v úctě a nenechat je napospas nepříznivému osudu. A to především i proto, že tyto architektonické skvosty „*mohou obohatit naše poznatky z kulturní historie naší země, připomenout místa, jež důvěrně známe, ale být i výzvou k dalším cestám*“³²⁷ vedoucím k objevování jejich půvabu...

³²⁷ cit. MOHYLA, Otakar. Jižní Čechy. *Městské památkové rezervace a památkové stavby (2.díl)*. 1.vyd. Praha: Pressfoto, 1981. s. 4

4. PRAKTICKÁ ČÁST

Jak již bylo nastíněno v předchozí (teoretické) části této diplomové práce, téma „Církevní památky na Strakonicku“ je velmi široké a právě z tohoto faktu jsem vycházela, když jsem se zamýšlela nad tím, jakým způsobem by se tato problematika dala začlenit do výuky na 2.stupni základní školy a v jejím rámci také uplatnit.

Dle mého názoru, rozmanitost tohoto tématu nabízí mnoho možností k jeho uchopení a realizaci, a to hned v několika vzdělávacích oblastech. Mám na mysli především vzdělávací oblast „Člověk a společnost“ (a v jejím rámci vyučované předměty „Dějepis“ a „Občanská výchova“) a dále vzdělávací oblast „Umění a kultura“ (a v jejím rámci vyučovaný předmět „Výtvarná výchova“).

4.1. Možnosti zařazení tématu „ Církevní památky na Strakonicku“ do výuky v hodinách občanské výchovy na 2.stupni základní školy

S ohledem na to, že studuji obor občanská výchova, směřuji koncepci návrhů na možné didakticko-metodické zpracování, resp. realizaci výše uvedeného tématu, do výuky tohoto předmětu. V rámci výuky občanské výchovy na 2.stupni základní školy je možné začlenit téma „Církevní památky na Strakonicku“ zejména do následujících tematických okruhů:^{328,329}

1. Člověk a kultura
 - a. Víra a náboženství
 - b. Umění
 - c. Krása kolem nás
 - d. Kam za kulturou
2. Přírodní a kulturní bohatství
 - a. Krásy naší země
 - b. Procházka po architektonických stylech
 - c. Ochrana přírodního a kulturního bohatství
3. Má vlast

³²⁸ názvy tematických okruhů „Člověk a kultura“, „Přírodní a kulturní bohatství“, „Majetek v našem životě“ a jejich podtémat převzaty z : JANOŠKOVÁ, Dagmar a kol. autorů. *Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7 pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1.vyd. Plzeň: Fraus, 2004. s. 3

³²⁹ název tematického okruhu „Má vlast“ převzat z: JANOŠKOVÁ, Dagmar a kol. autorů. *Občanská výchova s blokem Rodinná výchova pro 6.ročník základní školy a primu víceletého gymnázia*. 1.vyd. Plzeň: Fraus, 2003. s. 3

4.2. Návrh realizace tématu „Církevní památky na Strakonicku“ v hodinách občanské výchovy

Navrhovaný tematický blok spojený s 2-denní exkurzí zahrnuje celkem 7 vyučovacích hodin určených pro realizaci v 7.ročníku na 2.stupni ZŠ v rámci vyučovaného předmětu Občanská výchova s mezioborovými přesahy do vzdělávací oblasti „Umění a kultura“, resp.do vyučovaného předmětu „Výtvarná výchova“ a do vzdělávací oblasti „Informační a komunikační technologie“, resp. do vyučovaného předmětu „Informační a komunikační technologie“.

V průběhu navrženého konceptu výukových jednotek se žáci nejprve seznámí s nejrozšířenějším světovým náboženstvím (tj. s křesťanstvím, jeho znaky a základními druhy křesťanských památek). Dále, v rámci zařazení samotného tématu „Církevní památky na Strakonicku“ do hodin občanské výchovy na druhém stupni základní školy, se žáci naučně-zábavnou formou seznamují se sedmi vybranými křesťanskými, resp.církevními památkami v místě svého bydliště (Strakonice) a prostřednictvím využití různých médií zjišťují informace o výše zmíněných sakrálních objektech. Získané poznatky žáci dále uplatní jednak po teoretické stránce (tzn.při tvorbě vlastního „turistického průvodce po vybraných církevních památkách Strakonicka“), jednak po stránce praktické (tzn. v rámci naplánované exkurze, resp. při osobní návštěvě tohoto druhu památek ve městě). Tematicky zaměřený blok navrhovaných výukových jednotek uzavírá didaktický test zaměřený zejména na vybrané církevní památky Strakonice, potažmo na širší problematiku kulturních, resp. sakrálních pamětihodností.

Při navrhování tohoto bloku hodin na zadané téma jsem kladla důraz zejména na to přiblížit žákům vybrané a často (neprávem) opomíjené církevní památky v místě jejich bydliště. A to s cílem upozornit žáky nejen na existenci a regionální (potažmo celospolečenský) význam těchto objektů, ale především na to, umožnit jim poznat tento typ kulturních památek v jejich autentičnosti a zároveň v nich tak vzbudit zájem o projevovalí úcty a pozitivního vztahu k těmto pamětihodnostem.

Výše zmíněných vzdělávacích cílů by mělo být dosaženo mj. s využitím vhodných, rozumovým schopnostem žáků přiměřených, didakticko-metodických forem práce uplatňovaných během výuky.

4.3. Didakticko-metodické zpracování výukových jednotek

4.3.1. VZOROVÁ HODINA Č.1

1. **Název aktivity** (Jak se to jmenuje./Co napsat do třídnice.)

Víra a náboženství - křesťanství

2. **Téma** (O čem to bude.)

Žáci se seznámí s obsahem pojmů náboženství a víra. Následně se žáci společně s učitelem zamyslí nad historickým i současným kontextem víry a náboženství. S využitím symbolu a následného brainstormingu se žáci seznámí s prvním velkým náboženským systémem – křesťanstvím, resp. s jeho charakteristickými znaky. Žáci za pomoci obrázků rozliší základní druhy křesťanských památek a následně prostřednictvím využití různých informačních zdrojů vyhledají tři konkrétní příklady těchto pamětihodností ve Strakonících (popř. i v blízkém okolí).

3. **Doporučený očekávaný výstup** (Co bude žák umět.)

- žák dokáže vysvětlit souvislost mezi vírou a náboženstvím
- žák zná základní znaky křesťanství
- žák má představu o druzích církevních památek

4. **Tematický okruh** (O co se jedná.)

Člověk a kultura, podtéma Víra a náboženství – křesťanství

5. **Vazba na vzdělávací oblast** (Do jakého předmětu to patří.)

- a. **Vzdělávací oblast:** Člověk a společnost
- b. **Vyučovací předmět:** Občanská výchova

6. **Učivo:**

teoretický úvod do náboženství (pojmy: víra, náboženství), křesťanství a jeho znaky, základní druhy křesťanských památek, konkrétní příklady křesťanských památek na Strakonicku

a. **Klíčová slova pro rychlou orientaci:**

- víra - náboženství - křesťanství - církevní památky - Strakonice

7. Časový rozsah (Jak dlouho to trvá.)

1 vyučovací hodina (45 minut)

8. Použité výukové metody (Co se děje v hodině.)

frontální vyučování, samostatná práce žáků

9. Úvod do tématu (Proč je důležité.)

Součástí tematického plánu pro 7.ročník ZŠ je tematický okruh „Člověk a kultura“ s podtématem „Víra a náboženství,“ jehož cílem je seznámit žáky postupně s jednotlivými formami náboženských systémů a jejich charakteristikami. Právě zde se učitel nabízí jedinečná možnost zaměřit se podrobněji na nejrozšířenější světové náboženství – křesťanství, s důrazem na vybrané regionální církevní památky, resp. pozůstatky křesťanské tradice (v tomto případě na Strakonicku).

10. Cíl aktivity (Kam tím směřujeme.)

- žák se učí logickému myšlení při řešení teoretických úloh
- žák uplatňuje své dosavadní znalosti tématu
- žák vyjadřuje (písemně i ústně) své myšlenky
- žák se (na)učí vyhledávat informace pomocí různých zdrojů (viz. knihy, internet,...)

11. Aktivita (Jak probíhá výuka.)

a. ÚVODNÍ DISKUSE NAD TÉMATEM

- učitel napíše na tabuli datum a téma hodiny „VÍRA A NÁBOŽENSTVÍ“
- učitel klade žákům otázky
- *Co bylo dřív – víra x náboženství?* Víra.
- *Z jakého důvodu vzniklo náboženství, resp. s čím jeho vznik souvisí?* Lidé si nedokázali vysvětlit některé přírodní jevy (bouřka, déšť,...), smysl lidské existence. Vše, co bylo nevysvětlitelné - vzniklo zásahem boží moci - boha → vznik světa. Lidé si chtěli naklonit přírodní živly, resp. boha na svou stranu - začali jej uctívat → *víra v boha (*náboženství). Víra, resp. náboženství vždy mělo (a stále má) vliv na život lidí a jejich chování.

- *Jak lidé uctívali/uctívají boha?* Přínos obětí, výstavba církevních objektů, modlitby.
- *Jakou roli hraje náboženství v životě lidí?* Ovlivňuje jejich jednání a postoje.
- *A ve Vašem - jste věřící?*
- **časová dotace: cca.10 min.**

b. ZÁPIS DO SEŠITU^{330,331}

- datum a téma hodiny
- téma hodiny: VÍRA A NÁBOŽENSTVÍ
- *víra – věření/důvěra v existenci boha, souvisí se stvořením světa*
- *náboženství – učení jednotlivých církví, vyznání*
- *náboženství a víra vznikají pravděpodobně se vznikem světa; vše co bylo nevysvětlitelné vzniklo zásahem vyšší mocnosti (boha)*
- *monoteismus – víra v 1 boha*
- *polyteismus – víra ve více bohů*
- *náboženství hluboce ovlivnila kulturu i historii lidstva*
- *specifický lidský fenomén*
- pro zajímavost: učitel ukáže žákům knihu Ragache, Claudie-Catherine: Mýty a legendy, která se zabývá možnými výklady stvoření světa
- **časová dotace: cca.8 min.**

c. SAMOSTATNÁ PRÁCE ŽÁKŮ

- o jaké náboženství se bude danou hodinu konkrétně jednat zjistí žáci vyřešením tzv. „šifry“ (*viz. příloha č.1*)
- učitel rozdá žákům - každému žákovi papírek s tzv. „šifrou“ a pokyny k jejímu řešení
- princip šifry: k dispozici 2 čtverce a 2 další tělesa, v každém okénku daných objektů je umístěno jedno písmeno; pod těmito obrázky jsou vybrána některá okénka (tj.tajenka) a cílem je doplnit do těchto okének příslušné písmeno (tj.vyluštit tajenku)

³³⁰ srov. JANOŠKOVÁ, Dagmar a kol. autorů. *Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7 pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1.vyd. Plzeň: Fraus, 2004. S.26

³³¹ cit. Slovník spisovného jazyka českého. [online] [cit.2013-09-19]. Dostupné z WWW: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?heslo=v%C3%ADra&sti=EMPTY&where=hesla&hsubst=no>

- úkolem žáků je vyluštit tajenku (tajenka=podtéma hodiny=KŘESŤANSTVÍ)
- žáci si toto podtéma napíší do sešitu
- **časová dotace: cca.5 min.**

d. BRAINSTORMING

- učitel rozdá žákům (každému žákovi) papírek (*viz.příloha č.2*)³³² se symbolem křesťanství ke vlepení do sešitu
- žáci mají za úkol napsat k tomuto obrázku co nejvíce hodnot, např. Ježíš Kristus, Bible, Starý a Nový zákon, církev, biskup, Vatikán, křesťanské svátky, kostel,...
- žáci se hlásí a říkají nahlas napsané pojmy, učitel zapisuje na tabuli
- následuje společně ústní shrnutí hlavních hodnot (resp. znaků) křesťanství
- učitel ukáže žákům příklady křesťanských památek (na fotografiích) (*viz. příloha č.3*)³³³, žáci podle fotografií říkají, jaké druhy křesťanských objektů rozlišujeme
- **časová dotace: cca.15 min.**

e. DOKONČENÍ ZÁPISU DO SEŠITU³³⁴

- *1. KŘESŤANSTVÍ*
= *monoteistické náboženství*
- *nejrozšířenější ze světových náboženstvích*
hl. znaky:
 - ** z judaismu*
 - *vychází z učení Ježíše Krista*
 - *zahrnuje církve: římskokatolická, protestantská, pravoslavná*
 - *základní knihou=bible (Starý a Nový zákon) → vypráví o životě a učení Ježíše Krista*

³³² příloha č.2 převzata z: JANOŠKOVÁ, Dagmar a kol. autorů. *Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7 pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1.vyd. Plzeň: Fraus, 2004. S.24

³³³ obrázky v příloze č.3 lze použít vlastní nebo je lze stáhnout například z webových stránek města Strakonice [online]. Dostupné z WWW: <http://www.strakonice.eu/category/pamatky/cirkevni/>

³³⁴ srov. JANOŠKOVÁ, Dagmar a kol. autorů. *Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7. Příručka učitele pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1.vyd. Plzeň: Fraus, 2004. S.26-27

- *křesťanské památky: kostel, kaple (kaplička), boží muka*
- **časová dotace: cca.7 min.**

f. ZADÁNÍ DÚ (viz. příloha č.4)

- každý žák má za úkol najít 3 křesťanské památky (kostel, kapličku), boží muka) na Strakonicku (přímo ve Strakonících, popř.v okolí svého bydliště) a zjistit jejich název
- při hledání možnost využít mj. služby Šmidingerovy knihovny ve Strakonících, internet,...
- učitel rozdává každému žákovi kartičku pro zaznamenání DÚ, kterou žáci do stanoveného data odevzdají učiteli
- **časová dotace: cca.1min.**

12. Shrnutí/Výstupy/Evaluace (Co po ní zbude).

- žáci by měli mít povědomí o vzniku, vývoji a významu víry a náboženství ve společnosti
- žáci by měli získat povědomí o opomíjeném druhu kulturních památek (tzn.církevních, resp. křesťanských) v místě svého bydliště

13. Pomůcky (Co mít s sebou do hodiny.)

tabule, křída, kniha Ragache, Claudie-Catherine: Mýty a legendy, příloha č.1, příloha č.2; příloha č.3, příloha č.4 (přílohy č.1, č.2, č.4 nakopírované pro každého žáka ke vlepění do sešitu)

14. Teoretický kontext

Doplňující informace k tomuto tématu je možno nalézt v:

- **učebnici:** JANOŠKOVÁ, Dagmar a kol.autorů. *Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7 pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1.vyd. Plzeň: Fraus, 2004. 128s. ISBN 80-7238-325-6. s. 24-27
- **v metodické příručce k této učebnici:** JANOŠKOVÁ, Dagmar a kol.autorů. *Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7. Příručka učitele pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1.vyd. Plzeň: Fraus, 2004. 181s. ISBN 80-7238-326-4. s. 26-27

S dalšími formami náboženských systémů (tzn. islám, hinduismus, buddhismus) by měli být žáci seznámeni v několika dalších hodinách občanské výchovy, následujících bezprostředně po tomto navrhovaném tematickém konceptu sedmi vyučovacími hodinami spojenými s exkurzí.

4.3.2. VZOROVÁ HODINA Č.2

1. **Název aktivity** (Jak se to jmenuje./Co napsat do třídnice.)

Vybrané křesťanské památky ve Strakonících (práce s textem, tvorba powerpoint prezentace)

2. **Téma** (O čem to bude.)

Na základě prostudování odborného textu a dalších informačních zdrojů se žáci blíže seznámí s vybranými křesťanskými památkami Strakonice.

3. **Doporučený očekávaný výstup** (Co bude žák umět.)

- žák dokáže uvést příklady konkrétních církevních památek ve Strakonících
- žák porozumí textu, rozliší podstatné informace od nepodstatných a umí získané informace vlastními slovy interpretovat
- žák umí pracovat s různými médii a vyhledávat v nich informace (viz. tištěné zdroje, elektronické zdroje)
- žák ovládá základy práce na PC, resp. tvorby vlastní powerpoint prezentace na zadané téma

4. **Tematický okruh** (O co se jedná.)

Člověk a kultura, podtéma Vybrané křesťanské památky ve Strakonících

5. **Vazba na vzdělávací oblast** (Do jakého předmětu to patří.)

- a. **Vzdělávací oblast:** Člověk a společnost
- b. **Vyučovací předmět:** Občanská výchova

6. **Učivo:**

vybrané křesťanské památky ve Strakonících (kostel sv. Markéty, kostel sv. Prokopa, kostel sv. Václava, kostel Panny Marie Bolestné, kaple sv. Vojtěcha, kaplička sv. Petra Strakonice-Podskalí, boží muka Strakonice-letišť), text+úkoly k textu, tvorba powerpoint prezentace

a. **Klíčová slova pro rychlou orientaci:**

- křesťanské památky - Strakonice - práce s textem - práce s PC

7. **Časový rozsah** (Jak dlouho to trvá.)

1 vyučovací hodina s 15 minutovým přesahem do následující hodiny občanské výchovy (celkově 60 minut)

8. **Použité výukové metody** (Co se děje v hodině.)

frontální vyučování, skupinová práce žáků

9. **Úvod do tématu** (Proč je důležité.)

V rámci tohoto tématu by se žáci měli detailněji seznámit s celkovým vzezřením vybrané církevní památky Strakonice.

10. **Cíl aktivity** (Kam tím směřujeme.)

- žák vyjadřuje (ústně) své myšlenky
- žák je schopen spolupráce v kolektivu vrstevníků

11. **Aktivita** (Jak probíhá výuka.)

a. **ÚVOD – EVOKACE TÉMATU** (v návaznosti na zadaný DÚ)

- **otázkový brainstorming**
- **U položí žákům otázku v návaznosti na téma minulé hodiny, resp. na zadaný DÚ**
- Jaké křesťanské památky můžeme nalézt v našem městě a v jeho okolí?
- žáci jmenují názvy kostelů, kaplí (kapliček) a božích muk (které zjistily v rámci zadaného DÚ) a učitel je zapisuje na tabuli
- v návaznosti na tuto aktivitu seznámí učitel žáky s dlouhodobějším úkolem a jeho výstupy (tj. blok hodin zaměřený na vybrané církevní památky Strakonicka – výstupem= vlastní turistický průvodce každého žáka)
- **časová dotace: cca.10 min.**

b. **ROZDĚLENÍ ŽÁKŮ DO SKUPIN A PRÁCE S TEXTEM**

- učitel rozdělí žáky do skupin (4-5 žáků/1skupina; podle počtu žáků ve třídě)
- každá skupina má k dispozici PC

- následně učitel obchází jednotlivé utvořené skupinky žáků ve třídě a každá skupina si (vy)losuje text (*viz. příloha č. 5*)³³⁵ o 1 křesťanské památce
- úkolem skupin je:
 1. přečíst si text o vylosované církevní památce a vypracovat úkoly pod textem
 2. zpracovat powerpoint prezentaci (2-3 slidy) o této církevní památce (základní údaje, tzn. základní fakta z historie a současnosti dané památky, popis objektu, poloha na mapě a fotografie dané památky, popř. turistická/é zajímavost/i)
- po celou dobu vypracovávání zadaných úkolů je učitel žákům nápomocný
- **časová dotace: cca.35 min.**

12. Shrnutí/Výstupy/Evaluace (Co po ní zbude)

- žáci (s využitím různých zdrojů) získali komplexní informace o vybrané církevní památce Strakonice (tzn. fotografie objektu, poloha na mapě, popis, historie a současný stav objektu, zajímavosti o objektu)

13. Pomůcky (Co mít s sebou do hodiny.)

PC učebna s připojením na internet, příloha č.5 (nakopírovat do skupin), knihy: PECEN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích.*; KLIMEK, Hynek. *Otava*; KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov.*

14. Teoretický kontext

Realizace této vyučovací hodiny a následujícího bloku vyučovacích hodin předpokládá předchozí domluvu s učitelem výtvarné výchovy aby seznámil žáky s jednotlivými architektonickými styly (tzn.románský styl, gotika, renesance, baroko, klasicismus) a jejich znaky.

³³⁵příloha č.5 (tj. texty s informacemi o jednotlivých církevních památkách Strakonice) s úpravami-krácení převzaty z KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník I (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. ISBN 80-238-7889-1 In. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. s. 149-185; POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*. 1.vyd. Praha: Academia, 1980. 538s. ISBN 403-22-858. s. 433, s. 436, s. 437

Realizace této vyučovací hodiny předpokládá domluvu s učitelem IVT, aby seznámil žáky se základy tvorby powerpoint prezentací.

Doplňující informace k jednotlivým církevním objektům na Strakonicku jsou dostupné na webové stránce <http://www.strakonice.eu/category/novinky/turista>.

Elektronická, resp. internetová verze slovníku cizích slov je k dispozici na webové stránce <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>.

4.3.3. VZOROVÁ HODINA Č.3

1. **Název aktivity** (Jak se to jmenuje./Co napsat do třídnice.)

Vybrané křesťanské památky ve Strakonících (dokončení aktivity z předchozí hodiny, prezentace výsledků práce)

2. **Téma** (O čem to bude.)

Prostřednictvím prezentací jednotlivých skupin se všichni žáci postupně seznámí s cca. 3 (z celkových 7) vybranými církevními památkami ve Strakonících.

3. **Doporučený očekávaný výstup** (Co bude žák umět.)

- žák ústně, vlastními slovy prezentuje informace o dané křesťanské památce Strakoníc před třídou
- žák uplatňuje získané informace o dané křesťanské památce Strakoníc v rámci tvorby vlastního turistického průvodce

4. **Tematický okruh** (O co se jedná.)

Člověk a kultura, podtéma Vybrané křesťanské památky ve Strakonících

5. **Vazba na vzdělávací oblast** (Do jakého předmětu to patří.)

- a. **Vzdělávací oblast:** Člověk a společnost
- b. **Vyučovací předmět:** Občanská výchova

6. **Učivo:**

(ústní) prezentace (za podpory powerpoint prezentace) komplexních informací o cca. 3 z celkových 7 vybraných křesťanských památek ve Strakonících (kostel sv. Markéty, kostel sv. Prokopa, kostel sv. Václava, kostel Panny Marie Bolestné, kaple sv. Vojtěcha, kaplička sv. Petra Strakonice-Podskalí, boží muka Strakonice-letiště), práce s pracovním listem (tvorba turistického průvodce)

a. **Klíčová slova pro rychlou orientaci:**

- křesťanské památky - Strakonice - skupina - prezentace výsledků práce - turistický průvodce

7. Časový rozsah (Jak dlouho to trvá.)

1 vyučovací hodina s 40 minutovým přesahem do následující hodiny občanské výchovy (celkově 95 minut)

8. Použité výukové metody (Co se děje v hodině.)

skupinová práce žáků, resp.individuální prezentace slovních výstupů žáků v rámci skupiny

9. Úvod do tématu (Proč je důležité.)

V rámci tohoto tématu Ž postupně získají kompletní soubor informací o cca. 3 z celkových 7 vybraných církevních památkách ve Strakonících.

10. Cíl aktivity (Kam tím směřujeme.)

- žák je schopen souvislého ústního projevu před kolektivem
- žák je schopen adekvátně vyhodnotit získané informace a dále je aplikovat při řešení zadané úlohy

11. Aktivita (Jak probíhá výuka.)

a. ÚVOD

- dokončení skupinové práce z předchozí hodiny
- učitel rozdává žákům pracovní listy (resp.“turistické průvodce“) (*viz.příloha 6*) pro záznam informací, společně s obrázky jednotlivých objektů (*viz.příloha 7*)³³⁶ a mapkami pro zaznamenání jejich polohy (*viz.příloha 8*)³³⁷
- **časová dotace: cca.15 min**

b. PREZENTACE VÝSLEDKŮ JEDNOTLIVÝCH SKUPIN

- prezentace prvních tří skupin
- každá skupina má na svou prezentaci k dispozici cca.10 min. (5min.ústní prezentace + 5min.zapisování informací do pracovního listu)

³³⁶u přílohy č.7, tj.fotografie vybraných církevních památek Strakonice, lze použít vlastní fotografie církevních objektů nebo je lze stáhnout například z webových stránek města Strakonice. [online] Dostupné z WWW: <http://www.strakonice.eu/category/pamatky/cirkevni/>

³³⁷ příloha č.8, tj. mapky k zaznamenání polohy jednotlivých církevních památek Strakonice, (s grafickými úpravami) převzaty z webové stránky <http://www.mapy.cz/> [online] [cit.2013-08-10]

- ostatní žáci si během každé prezentace zapisují získané informace do vlastního pracovního listu (resp.“turistického průvodce“), tzn. vyplňují údaje do předtištěných kolonek ve svém pracovním listu (resp.“turistickém průvodci“), zaznamenávají polohu objektu (pomocí příslušné topografické značky) do mapky a následně vlepí fotografii a mapku právě odprezentované památky do příslušných (předtištěných) okének na svém pracovním listu (resp. „turistickém průvodci“)

- **časová dotace: cca.30 min.**

12. Shrnutí/Výstupy/Evaluace (Co po ní zbude).

- každý žák by měl postupně získat ucelené informace o cca.3 vybraných církevních památkách Strakonice a na základě těchto informací zpracovat vlastního turistického průvodce po výše uvedených pamětihodnostech.

13. Pomůcky (Co mít s sebou do hodiny.)

PC učebna s interaktivní tabulí, příloha č.6, příloha č.7, příloha č.8, (přílohy nakopírované pro každého žáka), lepidlo

14. Teoretický kontext

Není nutný.

4.3.4. VZOROVÁ HODINA Č.4

1. **Název aktivity** (Jak se to jmenuje./Co napsat do třídnice.)

Vybrané křesťanské památky ve Strakonících (dokončení prezentace výsledků, vyhodnocení)

2. **Téma** (O čem to bude.)

Prostřednictvím prezentací jednotlivých skupin se všichni žáci postupně seznámí se zbývajícími 4 (z celkových 7) vybranými církevními památkami ve Strakonících.

3. **Doporučený očekávaný výstup** (Co bude žák umět.)

- žák ústně, vlastními slovy prezentuje informace o dané křesťanské památce Strakoníc před třídou
- žák uplatňuje získané informace o dané křesťanské památce Strakoníc v rámci tvorby vlastního turistického průvodce
- žák se (na)učí sdělovat své myšlenky, postoje, názory a hodnotit druhé
- žák se (na)učí naslouchat názorům druhých a respektovat je

4. **Tematický okruh** (O co se jedná.)

Člověk a kultura, podtéma Vybrané křesťanské památky ve Strakonících

5. **Vazba na vzdělávací oblast** (Do jakého předmětu to patří.)

- a. **Vzdělávací oblast:** Člověk a společnost
- b. **Vyučovací předmět:** Občanská výchova

6. **Učivo:**

(ústní) prezentace (za podpory powerpoint prezentace) komplexních informací o zbývajících 4 (z celkových 7) vybraných křesťanských památkách ve Strakonících (kostel sv. Markéty, kostel sv. Prokopa, kostel sv. Václava, kostel Panny Marie Bolestné, kaple sv. Vojtěcha, kaplička sv. Petra Strakonice-Podskalí, boží muka Strakonice-letišť), práce s pracovním listem (vyhotovení turistického průvodce)

a. Klíčová slova pro rychlou orientaci:

- křesťanské památky - Strakonice - skupina - prezentace výsledků práce - turistický průvodce

7. Časový rozsah (Jak dlouho to trvá.)

1 vyučovací hodina (45 minut)

8. Použité výukové metody (Co se děje v hodině.)

skupinová práce žáků, resp.individuální prezentace slovních výstupů žáků v rámci skupiny, frontální vyučování

9. Úvod do tématu (Proč je důležité.)

V rámci tohoto tématu Ž postupně získají kompletní soubor informací o zbývajících 4 (z celkových 7) vybraných církevních památkách ve Strakonících.

10. Cíl aktivity (Kam tím směřujeme.)

- žák je schopen souvislého ústního projevu před kolektivem
- žák je schopen adekvátně vyhodnotit získané informace a dále je aplikovat při řešení zadané úlohy

11. Aktivita (Jak probíhá výuka.)

a. ÚVOD

- dokončení prezentací zbývajících 4 skupin
- každá skupina má na svou prezentaci k dispozici cca.10 min.
- ostatní žáci si během každé prezentace zapisují získané informace do vlastního pracovního listu (resp.“turistického průvodce“), tzn. vyplňují údaje do předtištěných kolonek ve svém pracovním listu (resp.“turistickém průvodci“), zaznamenávají polohu objektu do mapky a následně vlepi fotografii a mapku právě odprezentované památky do příslušných (předtištěných) okének na svém pracovním listu (resp. „turistickém průvodci“)
- učitel si pracovní listy od žáků vybere
- **časová dotace: cca.40 min.**

b. ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ PREZENTACÍ

- po prezentaci všech skupin následuje diskuse, resp.hlasování o nejlepší prezentaci
- žáci u jednotlivých skupin zohledňují: úroveň vyjadřování, způsob zpracování powerpoint prezentace včetně obsažených informací, celkový dojem z prezentace dané církevní památky,...
- učitel zapisuje počet hlasů k jednotlivým skupinám na tabuli
- **časová dotace: cca.5 min.**

12. Shrnutí/Výstupy/Evaluace (Co po ní zbude).

- každý žák by měl postupně získat ucelené informace o zbývajících 4 vybraných církevních památkách Strakonice a na základě těchto informací dokončit vlastního turistického průvodce po výše uvedených pamětihodnostech.

13. Pomůcky (Co mít s sebou do hodiny.)

učebna s interaktivní tabulí

14. Teoretický kontext

Není nutný.

4.3.5. VZOROVÁ HODINA Č.5

1. **Název aktivity** (Jak se to jmenuje./Co napsat do třídnice.)

Církevní památky obecně a na Strakonicku – závěrečné shrnutí, diskuse

2. **Téma** (O čem to bude.)

V rámci této hodiny se žáci seznámí obecně s problematikou, resp. dílčími tématy spjatými s církevními památkami (tj.specifika křesťanských památek, jejich význam, aktuální problémy a podmínky jejich zachování do budoucna; pojmy kulturní památka a národní kulturní památka).

3. **Doporučený očekávaný výstup** (Co bude žák umět.)

- žák má obecnou a ucelenou představu o specifikách církevních památek a dokáže tato specifika vysvětlit (viz.pojmy kulturní/národní kulturní /hmotná/movitá/nemovitá památka)
- žák umí vysvětlit jaký je význam křesťanských památek pro společnost
- žák si uvědomuje potřebu zachování církevních památek pro další lidská pokolení a též některé podmínky, které je nutné zabezpečit pro dosažení tohoto cíle
- žák se orientuje ve vybraných problémech, se kterými se církevní památky v současnosti potýkají (tzn.popíše jádro problému, navrhne možná východiska)
- žák umí (ústně) vyjádřit své myšlenky a postoje
- žák dokáže obhájit své názory, argumentovat

4. **Tematický okruh** (O co se jedná.)

Člověk a kultura, podtéma Problematika kulturních, resp. církevních památek

5. **Vazba na vzdělávací oblast** (Do jakého předmětu to patří.)

- a. **Vzdělávací oblast:** Člověk a společnost
- b. **Vyučovací předmět:** Občanská výchova

6. **Učivo:**

problematika křesťanských památek (obecně); pojmy kulturní/národní kulturní/hmotná/nemovitá památka; význam křesťanských památek (pojmy: hodnota historická, estetická, duchovní, umělecká); podmínky zachování křesťanských

památek pro další generace; aktuální problémy křesťanských památek, zamyšlení/diskuse učitele se žáky nad dílčími tématy

a. Klíčová slova pro rychlou orientaci:

- křesťanské památky - problematika obecně - Strakonice - reflexe žáků

7. Časový rozsah (Jak dlouho to trvá.)

1 vyučovací hodina (45 minut)

8. Použité výukové metody (Co se děje v hodině.)

samostatná práce žáků, společná diskuse učitele se žáky nad tématem

9. Úvod do tématu (Proč je důležité.)

V rámci tohoto tématu se Ž seznámí s širší problematikou církevních památek (obecně) a celkově se zamyslí nad významem křesťanských památek v životě člověka, potažmo celé společnosti.

10. Cíl aktivity (Kam tím směřujeme.)

- žák se (na)učí logicky myslet, resp. logickému uspořádání informací na základě kontextu
- žák se (na)učí sdělovat své myšlenky, postoje a názory
- žák se (na)učí naslouchat názorům druhým a respektovat je
- žák se (na)učí vhodně argumentovat

11. Aktivita (Jak probíhá výuka.)

a. ÚVOD

- učitel rozdá žákům pracovní list - myšlenkovou mapu (*viz. příloha č.9*)
- **samostatná práce žáků**
- žáci mají za úkol vyplnit myšlenkovou mapu dle instrukcí uvedených na pracovním listě – tzn. doplnit informace k dílčím tématům (specifika křesťanské památky, kulturní památka a národní kulturní památka, podmínky pro zachování křesťanské památky pro další generace, význam křesťanských památek, aktuální problémy

křesťanských památek) a využít přitom nabídky pojmů umístěných na pracovním listě (pod myšlenkovou mapou)

- vyplněná myšlenková mapa poslouží žákům zároveň jako poznámky k vlepění do sešitu
- učitel společně se žáky prochází správné řešení myšlenkové mapy (komentář učitele, dotazy žáků, popř. diskuse nad dílčími tématy)
- **časová dotace: cca.25 min.**

b. ZADÁNÍ DOTAZNÍKU PRO ZPĚTNOU VAZBU, DISKUSE

- učitel rozdá každému žákovi dotazník „Církevní památky na Strakonicku“ zaměřený na přístup veřejnosti (resp.žáků) k těmto kulturním památkám (*viz. příloha č.10*)
- učitel se společně se žáky (písemně i ústně) zamýšlí nad jednotlivými otázkami a diskutují o nich
- **časová dotace: cca.20 min.**

c. ZÁVĚR

- učitel upozorní žáky, že první (nejbližší) hodinu občanské výchovy po uskutečnění plánované exkurze bude následovat souhrnný test zaměřený na znalost problematiky tématu „Člověk a kultura“ zahrnující podtéma „Víra a náboženství“ a podtéma „Problematika kulturních památek, s důrazem na památky církevní a v jejich rámci se zaměřením na konkrétní církevní objekty ve Strakonících“
- učitel seznámí žáky s programem nadcházející 2denní exkurze
- pokyny pro učitele: **DŮLEŽITÉ!** Učitel musí zkontaktovat zákonné zástupce žáků a domluvit se na způsobu ukončení exkurze (*viz.příloha č.11*)
- **časová dotace:cca.2 min.**

12. Shrnutí/Výstupy/Evaluace (Co po ní zbude).

- žák by se měl zamyslet nad významem církevních památek v životě společnosti
- žák by měl zaujmout a zdůvodnit svůj osobní citový postoj k církevním památkám
- žák by si měl uvědomit, že o křesťanské památky je třeba pečovat a chránit je před negativními projevy lidského jednání

- žák by měl být přesvědčen o potřebě zachování křesťanských památek pro další generace

13. Pomůcky (Co mít s sebou do hodiny.)

příloha č. 9 (nakopírovat pro každého žáka), příloha č.10 (nakopírovat pro každého žáka), příloha č.11 (nakopírovat pro každého žáka)

14. Teoretický kontext

Realizace této vyučovací jednotky předpokládá, že žáci již v rámci občanské výchovy absolvovali následující tematické okruhy „Majetek v našem životě“ a „Člověk a kultura“ (resp. Umění) a prokazují znalost především následujících pojmů: majetek movitý vs. majetek nemovitý; věc hmotná vs. věc nehmotná)

Doplňující informace k problematice církevních památek jsou dostupné na webové stránce <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/>.

4.3.6. VZOROVÁ HODINA Č.6

1. **Název aktivity** (Jak se to jmenuje./Co napsat do třídnice.)

2denní exkurze za církevními památkami na Strakonicku spojená s kulturní akcí „Noc kostelů“

2. **Téma** (O čem to bude.)

Učitel se společně se žáky vydává po stopách 7 vybraných církevních památek ve Strakonících zahrnující exteriérovou a interiérovou prohlídku těchto objektů doprovázenou odborným výkladem zajištěného průvodce.

3. **Doporučený očekávaný výstup** (Co bude žák umět.)

- žák si uvědomuje přítomnost (konkrétních) sakrálních staveb ve městě Strakonice
- žák využívá dosavadní získané teoretické vědomosti o jednotlivých křesťanských památkách Strakoníc v praxi
- žák uplatňuje kultivované chování při návštěvě jednotlivých křesťanských památek Strakoníc
- žák vyjádří (graficky) celkový osobní dojem z navštívených křesťanských památek
- žák má osobní praktickou zkušenost s křesťanstvím získanou prostřednictvím doprovodné kulturní akce s názvem „Noc kostelů“

4. **Tematický okruh** (O co se jedná.)

- Člověk a kultura

5. **Vazba na vzdělávací oblast** (Do jakého předmětu to patří.)

- a. **Vzdělávací oblast:** Člověk a společnost
- b. **Vyučovací předmět:** Občanská výchova

6. **Učivo:**

návštěva 7 konkrétních křesťanských památek ve Strakonících (v návaznosti na předcházející blok hodin); ověřování dosavadních teoretických znalostí žáků o jednotlivých objektech; zážitková výuka

a. Klíčová slova pro rychlou orientaci:

- křesťanské památky - Strakonice - exkurze - Noc kostelů

7. Časový rozsah (Jak dlouho to trvá.)

- 2 dny
- 1.den v plánu návštěva těchto církevních památek: kostel sv. Václava, kaple sv. Vojtěcha, kostel Panny Marie Bolestné
- 2.den v plánu návštěva zbývajících církevních památek: kaplička sv. Petra, kostel sv. Markéty, boží muka v areálu letiště ve Strakonících, kostel sv. Prokopa + ve večerních hodinách účast na doprovodné akci „Noc kostelů“ v kostele sv. Prokopa + přibližně okolo 20.hodiny večer zakončení exkurze → následovat by mělo osobní vyzvednutí žáků jejich rodiči před kostelem sv. Prokopa ve Strakonících/přenocování žáků společně s vyučujícím v prostorech Šmidingerovy knihovny a následné vyzvednutí žáků zákonnými zástupci další den ráno³³⁸

8. Použité výukové metody (Co se děje v hodině.)

skupinová práce, frontální vyučování, samostatná práce žáků

9. Úvod do tématu (Proč je důležité.)

V rámci tohoto tématu je žákům umožněno:

- ověřit si získané teoretické poznatky o konkrétních církevních památkách Strakonice přímo v praxi
- vnímat církevní památky v jejich autentičnosti prostřednictvím osobního prožitku (viz. účast na doprovodné kulturní akci „Noc kostelů“)
- setkat se s „lidmi dobré vůle“

10. Cíl aktivity (Kam tím směřujeme.)

- žák vnímá konkrétní sakrální objekty a projevuje k nim úctu

³³⁸ záleží na předchozí domluvě vyučujícího se zákonnými zástupci žáků

- žák prokazuje znalost teoretických poznatků o sakrálních objektech a aplikuje je v praxi
- žák ovládá základy slušného chování v památkových (sakrálních) objektech
- žák zaujímá osobní postoj k jednotlivým křesťanským památkám Strakonice
- žák (písemně, popř. i ústně) reflektuje osobní pocity a prožitky z návštěvy vybraných sakrálních objektů a z doprovodné duchovně-kulturní akce

11. **Aktivita** (Jak probíhá výuka.)

a. **program exkurze:**

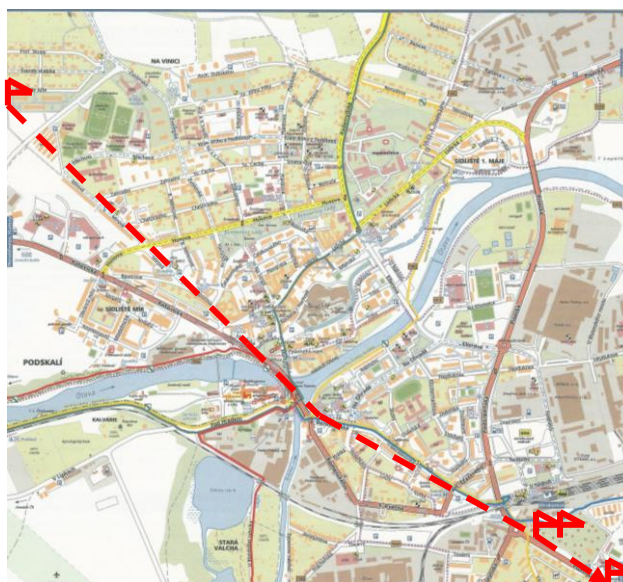
1.den

- **8.00 - sraz učitele se žáky před školou (ZŠ F.L.Čelakovského, Jezerní 1280, Strakonice), organizační pokyny, učitel rozdává žákům pracovní listy (tj. turistický průvodce) pro splnění posledního dílčího úkolu (tj. zaznamenání osobního dojmu u jednotlivých navštívených církevních památek)**

1.den exkurze

*trasa: ZŠ F.L.Čelakovského - kostel sv. Václava -
kaple Nejsvětější Trojice - kostel Panny Marie
Boleštné*

zpracováno dle: <http://www.mapy.cz/>

- **8.30 – odchod od školy, pěší přesun k 1. církevní památce (kostel sv. Václava)**
 - o **délka trasy: cca. 4 km, celkový čas: cca. 1hod.**
 - o úkoly na místě: učitel rozdává žákům pracovní listy (resp.“turistické průvodce“) a poučí žáky o chování v církevních objektech, exteriérová i

- interiérová prohlídka církevního objektu, učitelé (Ov i Vv) společně se žáky shrnou základní informace o tomto objektu – viz. „žáci-odborníci“, kteří zpracovávali danou památku; další informace (zajímavosti) doplní zajištěný průvodce – historik, na závěr žáci zaznamenají celkový dojem z navštívené církevní památky do pracovního listu (vybarvování hvězdiček)
- občerstvení
- **12.00 – odchod od kostela sv. Václava, pěší přesun k další církevní památce (kaple sv. Vojtěcha),** pozn. v areálu svatováclavského hřbitova možno zahrnout také návštěvu kaple Nejsvětější Trojice
- **délka trasy: cca.200 m, celkový čas: cca.2 min**
 - úkoly na místě: exteriérová i interiérová prohlídka církevního objektu, učitelé (Ov i Vv) společně se žáky shrnou základní informace o tomto objektu – viz. „žáci-odborníci“, kteří zpracovávali danou památku; další informace (zajímavosti) doplní zajištěný průvodce – historik, na závěr žáci zaznamenají celkový dojem z navštívené církevní památky do pracovního listu (vybarvování hvězdiček)
- **13.00 – odchod od kaple sv. Vojtěcha, pěší přesun k další církevní památce (kostel Panny Marie Bolestné),** pozn. po cestě možno navštívit nedalekou kapličku Panny Marie v lesíku na Podsrpu
- **délka trasy: cca.1,7 km, celkový čas: cca.20 min.**
 - úkoly na místě: exteriérová i interiérová prohlídka církevního objektu, učitelé (Ov i Vv) společně se žáky shrnou základní informace o tomto objektu – viz. „žáci-odborníci“, kteří zpracovávali danou památku; další informace (zajímavosti) doplní zajištěný průvodce – historik, na závěr žáci zaznamenají celkový dojem z navštívené církevní památky do pracovního listu (vybarvování hvězdiček)
- **16.00 – odchod od kostela Panny Marie Bolestné, zakončení 1.dne exkurze –** následovat by mělo osobní vyzvednutí žáků jejich zákonnými zástupci před kostelem Panny Marie Bolestné/ pěší přesun ke škole a rozchod žáků domů³³⁹

³³⁹ záleží na předchozí domluvě učitele se zákonnými zástupci žáků.

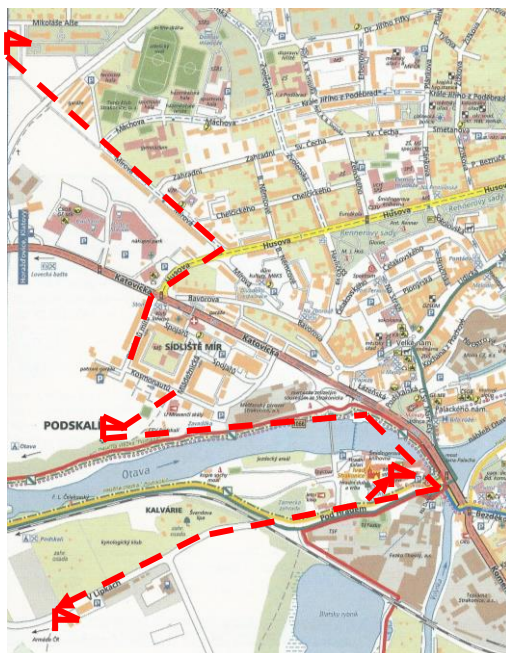
b. program exkurze:

2.den

- **8.00 - sraz učitele se žáky před školou (ZŠ F.L.Čelakovského, Jezerní 1280, Strakonice), organizační pokyny**

2.den exkurze

*trasa: ZŠ F.L.Čelakovského - kaplička sv. Petra - kostel sv. Markéty - boží muka (letiště) - kostel sv. Prokopa
zpracováno dle: <http://www.mapy.cz/>*

- **8.30 – odchod od školy, pěší přesun k 1. církevní památce (kaplička sv. Petra)**
 - o **délka trasy: cca. 2 km, celkový čas: cca. 30 min.**
 - o úkoly na místě: exteriérová i interiérová prohlídka církevního objektu, učitelé (Ov i Vv)společně se žáky shrnou základní informace o tomto objektu – viz. „žáci-odborníci“, kteří zpracovávali danou památku; další informace (zajímavosti) doplní zajištěný průvodce – historik, na závěr žáci zaznamenají celkový dojem z navštívené církevní památky do pracovního listu (vybarvování hvězdiček)
 - o občerstvení
- **10.00 – odchod od kapličky sv. Petra, pěší přesun k další církevní památce (kostel sv. Markéty)**

- **délka trasy: cca.2,5 km, celkový čas: cca.35 min.**
 - občerstvení
 - úkoly na místě: exteriérová i interiérová prohlídka církevního objektu, učitelé (Ov i Vv) společně se žáky shrnou základní informace o tomto objektu – viz. „žáci-odborníci“, kteří zpracovávali danou památku; další informace (zajímavosti) doplní zajištěný průvodce – historik, na závěr žáci zaznamenají celkový dojem z navštívené církevní památky do pracovního listu (vybarvování hvězdiček)
- **13.00 – odchod od kostela sv. Markéty, pěší přesun k další církevní památce (boží muka Strakonice-letišť)**
- **délka trasy: cca.2 km, celkový čas: cca.30 min.**
 - úkoly na místě: exteriérová i interiérová prohlídka církevního objektu, učitelé (Ov i Vv) společně se žáky shrnou základní informace o tomto objektu – viz. „žáci-odborníci“, kteří zpracovávali danou památku; další informace (zajímavosti) doplní zajištěný průvodce – historik, na závěr žáci zaznamenají celkový dojem z navštívené církevní památky do pracovního listu (vybarvování hvězdiček)
 - občerstvení
- **14.30 – odchod od božích muk Strakonice-letišť k poslední církevní památce (kostel sv. Prokopa)**
- délka trasy: cca.2 km, celkový čas: cca.30.min.
 - úkoly na místě: exteriérová i interiérová prohlídka církevního objektu, U (Ov i Vv) společně se Ž shrnou základní informace o tomto objektu – viz. „žáci-odborníci“, kteří zpracovávali danou památku; další informace (zajímavosti) doplní zajištěný průvodce – historik, na závěr žáci zaznamenají celkový dojem z navštívené církevní památky do pracovního listu (vybarvování hvězdiček)
 - občerstvení
- **18.00 – 20.00 - účast na doprovodné kulturní akci s názvem „Noc kostelů“ v prostorech svatoprokopského kostela**
- **závěr 2.dne exkurze** – učitel rozdá žákům předtištěné (oboustranně nakopírované) kartičky (*viz.příloha č.12*) pro zaznamenání jejich reflexí z celého dne, žáci odevzdají vyplněný pracovní list (resp.turistického

průvodce) a vyplněné kartičky (obojí ve škole) zpět učiteli (do stanoveného data uvedeného na kartičkách, tj. první nejbližší hodinu občanské výchovy po uskutečnění této exkurze) → učitel (ve škole) provede kontrolu a vyhodnocení (tzn. oznámkování) dílčího výstupu žáků (tj. turistického průvodce)

- o večer, okolo 20.hodiny - osobní vyzvednutí žáků jejich zákonnými zástupci nebo zajištěné přenocování žáků společně s vyučujícím v prostorech Šmidingerovy knihovny, další den ráno - osobní vyzvednutí žáků jejich zákonnými zástupci před kostelem sv. Prokopa (viz.předchozí domluva vyučujícího se zákonnými zástupci žáků)

12. Shrnutí/Výstupy/Evaluace (Co po ní zbude).

- žáci by se měli naplno uvědomit historickou, estetickou a uměleckou hodnotu kulturních, resp. církevních památek

13. Pomůcky (Co mít s sebou do hodiny.)

příloha č.12, zajištění druhého pedagogického dozoru (učitel Vv), zajištění průvodce-historik, turistický průvodce pro každého žáka, fotoaparát (fotodokumentace exkurze)

14. Teoretický kontext

- Realizace tohoto projektu vyžaduje domluvu s vlastníkem, popř. správcem památky na zpřístupnění objektu (tj. zajištění klíčů) a zajištění erudovaného průvodce-historika.
- Podrobné a aktuální informace o doprovodné kulturní akci s názvem „Noc kostelů“ a jejím programu jsou dostupné na webových stránkách <http://www.nockostelu.cz/>.
- Je nutná též koordinace programu Noci kostelů s ohledem na věk a rozumové schopnosti žáků.

4.3.7. VZOROVÁ HODINA Č.7

1. **Název aktivity** (Jak se to jmenuje./Co napsat do třídnice.)

Opakování učiva (souhrnný didaktický test)

2. **Téma** (O čem to bude.)

V návaznosti na uskutečněnou exkurzi, zaměřenou na bližší poznání vybraných církevních památek ve Strakonících, bude na úvod této hodiny zařazena diskuse žáků o pocitech, které v nich tato doprovodná akce zanechala, resp. o jejím přínosu pro ně samotné. Následovat bude didaktický test, na který byli žáci předem upozorněni, a jehož cílem je ověřit dosavadní znalosti žáků o problematice sakrálních památek s důrazem na vybrané regionální křesťanské památky.

3. **Doporučený očekávaný výstup** (Co bude žák umět.)

- žák umí (ústně i písemně) vyjádřit své myšlenky a postoje
- žák má obecnou a ucelenou představu o specifikách kulturních památek se zaměřením na památky církevní
- žák prokáže znalost problematiky uvedené v předchozím bodě, tzn.:
 - žák je schopen vysvětlit základní pojmy (tj. kulturní památka a národní kulturní památka, památka hmotná, movitá vs. nemovitá)
 - žák je schopen objasnit význam církevních památek a podmínky jejich zachování do budoucna
 - žák je schopen vyjmenovat aktuální problémy církevních památek a jejich možná východiska
- žák prokáže znalost základních specifik (tj. poloha, popis, střípky z historie a současný stav) vybraných církevních památek ve Strakonících

4. **Tematický okruh** (O co se jedná.)

Člověk a kultura, podtéma Problematika kulturních, resp. církevních památek

5. **Vazba na vzdělávací oblast** (Do jakého předmětu to patří.)

- a. **Vzdělávací oblast:** Člověk a společnost
- b. **Vyučovací předmět:** Občanská výchova

6. Učivo:

souhrnný didaktický test zaměřený na ověření dosavadních znalostí (problematiky kulturních památek, s důrazem na památky církevní a v jejich rámci se zaměřením na konkrétní církevní objekty ve Strakoncích) žáků

c. **Klíčová slova pro rychlou orientaci:**

- problematika kulturních památek - církevní památky - vybrané objekty ve Strakoncích - souhrnný didaktický test

7. Časový rozsah (Jak dlouho to trvá.)

1 vyučovací hodina (45 minut)

8. Použité výukové metody (Co se děje v hodině.)

diskuse, samostatná práce žáků

9. Úvod do tématu (Proč je důležité.)

Souhrnný didaktický test uzavírá jednu z částí rozsáhlého tematického okruhu „Člověk a kultura“ s podtématem „Víra a náboženství“, přičemž jeho cílem je ověření dosavadních znalostí žáků v oblasti kulturních, resp. církevních památek s důrazem na regionální význam této problematiky.

10. Cíl aktivity (Kam tím směřujeme.)

- žák sděluje své myšlenky, postoje a názory
- žák naslouchá názorům druhých a respektuje je
- žák uplatňuje (písemně) své dosavadní znalosti tématu

11. Aktivita (Jak probíhá výuka.)

a. **ÚVODNÍ DISKUSE**

- před úvodní diskusí je důležité, aby učitel připomněl žákům její pravidla
- učitel se společně se žáky zamýšlí nad otázkami obsaženými na kartičkách, jež žáci obdrželi, v závěru předchozí exkurze, za účelem zaznamenání jejich reflexí (*blíže příloha č.12*)
- jedná se o otázky:

- **Jaké pocity v tobě návštěva církevních památek ve Strakonících zanechala?**
 - **Jaké pocity/dojmy/zážitky v tobě doprovodná kulturní akce s názvem „Noc kostelů“ zanechala?**
- žákům je ponechán prostor pro vyjádření jejich pocitů, dojmů a zážitků (pozitivních i negativních)
 - žáci, kteří se chtějí o svůj názor podělit s ostatními se hlásí, učitel je postupně vyvolává
 - žáci na sebe navzájem reagují, přičemž se řídí pravidly diskuse
 - ostatní žáci, kteří se nehlásí, učitel k vyjádření jejich názoru nenutí
 - na závěr si učitel zmíněné kartičky (tj. zároveň DÚ) od všech žáků vybere
 - **časová dotace: cca. 10-15min.**

b. ZADÁNÍ DIDAKTICKÉHO TESTU

- učitel rozdá žákům zadání didaktického testu (*viz. příloha č.13*)
- každý žák vypracovává zadanou variantu testu samostatně
- po vypracování zadané varianty testu jej každý žák odevzdá vyučujícímu (za účelem provedení evaluace těchto testů ze strany vyučujícího)
- **časová dotace: 30-35 min.**

12. Shrnutí/Výstupy/Evaluace (Co po ní zbude).

- ověří dosavadní (ne)znalosti žáků o daném tématu
- žáci si ověří svou dosavadní (ne)znalost tématu

13. Pomůcky (Co mít s sebou do hodiny.)

příloha č.13 (nakopírovat pro každého žáka)

14. Teoretický kontext

Tato vyučovací hodina, resp. navrhovaný didaktický test, uzavírá předešlý 6 hodinový cyklus výukových jednotek (spojených s dvoudenní exkurzí) metodicky zaměřených (zejména) na vybrané církevní památky Strakoníc.

V rámci navrhovaného konceptu výukových jednotek se žáci nejprve seznámili s teoretickým úvodem do náboženství a následně s prvním z řady náboženských

systemů, tj. s křesťanstvím a jeho znaky, následně se žáci na základě obrázků naučili rozeznávat základní druhy křesťanských památek. Další průběh navrhovaných výukových jednotek byl již koncipován se zaměřením na konkrétní příklady křesťanských, resp. církevních památek ve Strakonících, o kterých žáci zjišťovali a získávali informace prostřednictvím práce s různými typy médií. V jedné z dalších hodin byli žáci uvedeni do širší problematiky kulturních památek. Seznámili se s významem základních pojmů úzce s touto problematikou souvisejících, dále se specifiky církevních památek, jejich společenským významem i problémy, kterým památky tohoto druhu v současnosti čelí a v souvislosti s tím také s podmínkami jejich zachování pro další generace. Následná exkurze měla posloužit zejména k upevnění a prohloubení dosavadních poznatků žáků, bližšímu poznání církevních objektů, uvědomění si jejich významu a s tím spjaté potřeby jejich zachování do budoucna.

4.4 Evaluace

Původně byla zamýšlena realizace (výše uvedeného) navrhovaného konceptu 7-hodinového bloku (tematicky zaměřeného na konkrétní církevní památky Strakonicka) na 2.stupni ZŠ a provedení následné evaluace odučených témat. Ale vzhledem k tomu, že v současnosti nepracuji na žádné základní škole, nemám možnost tento původně plánovaný dílčí výstup uskutečnit.

5. Z Á V Ě R

Tuto diplomovou práci na téma „Církevní památky na Strakonicku“ jsem pojala do jisté míry jako průvodce, který by měl:

- a) „nám“ (tj. širší veřejnosti) pomoci blíže se seznámit s rozsáhlou a též poměrně složitou problematikou církevních památek,
- b) vést „nás“ při „našem“ putování za objevování těchto symbolů křesťanské tradice na Strakonicku,
- c) v rámci zařazení výše uvedeného, regionálně pojatého tématu do výuky občanské výchovy na druhém stupni základní školy, informovat žáky o tomto typu nemovitých kulturních památek a vzbudit v nich tak zájem o ně a o jejich zachování do budoucna.

V úvodní teoretické části této diplomové práce bylo mým cílem vymezit obšírnost problematiky sakrálních pamětihodností, a to prostřednictvím několika klíčových podtémat. Každé z nich mělo být nejen jakýmsi úvodem, ale současně i pobídkou k dalšímu poznávání či hlubšímu zamyšlení se.³⁴⁰ Vše ve snaze uvědomit si, že církevní památky a jejich význam je potřeba chápat v širším kontextu, a zejména pak apelovat na společnost, aby si více uvědomovala důležitost tohoto typu nemovitých kulturních památek, jež jsou našim kulturním dědictvím, nenahraditelným bohatstvím a pamětí místa (*genius loci*).

Prvním a zároveň jedním z ústředních podtémat, v této části diplomové práce, proto bylo vymezení pojmu památka. Pozornost zde byla věnována především tomu, co jsou památky (resp. kulturní památky), jejich dělení na movité a nemovité, a zejména pak také hodnotám, které u nich vnímáme dle zákona. S ohledem na téma diplomové práce jsem se zde dále zaměřila již jen na konkrétní druh nemovitých kulturních památek, tj. na památky církevní a uvědomění si jejich pozitivního významu pro život člověka.

Další dílčí podtéma se týkalo toho, jak se v průběhu staletí měnil pohled na církevní památky. Pro pochopení souvislostí následoval, po stručném průřezu dějinami přístupu k památkám sakrálního typu zhruba od 15. století, o něco detailnější popis této problematiky, přibližně od druhé poloviny minulého století až po současnost. Zmíněný vývoj byl zachycen v několika zásadních meznících - od bezhlavého ničení, přes první zárodky ochrannářských tendencí, k dalšímu mizení sakrálních objektů při scelování pozemků a k následným

³⁴⁰ srov. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. S.306

demolicím v duchu komunistických idejí, až po systematickou státní památkovou péči se zájmem na obnově a ochraně památek církevního typu.

Jedním z dalších dílčích podtémat byl památkový fond. Po vymezení tohoto pojmu bezprostředně následovalo vytčení role a cílů státu při péči o památkový fond. V této souvislosti nebylo možné nezmínit zákonná opatření pro jeho ochranu a užívání a v návaznosti na to rovněž některé zásady památkové péče, které jsou uplatňovány v rámci kategorizace jednotlivých objektů a ploch. Za zmínku stál i způsob evidence kulturních památek na území ČR (viz. Ústřední seznam nemovitých a movitých kulturních památek). Nedílnou součástí tohoto podtématu a zároveň i jedno z klíčových témat této diplomové práce, představovalo zachování památkového fondu pro další generace. A proto zde byl prostor věnován především k uvědomění si významu tohoto odkazu předchozích generací a možnostem jeho zprostředkování pokolením budoucím, v zájmu jeho zachování. To vše s důrazem na sakrální památky patřící mezi „*nejcennější složky našeho památkového bohatství*“.³⁴¹

Poslední z podtémat se zaměřilo na vybrané problémy, s nimiž se církevní památky aktuálně potýkají, včetně návrhů na jejich možná řešení. Jedná se především o potíže spjaté s jejich evidencí, vlastnictvím, financováním (případných) oprav, jejich úmyslným poškozováním či znehodnocováním nekvalitními restaurátorskými pracemi. Nelze přehlédnout ani malou propagaci, značně omezenou přístupnost, popř. nedostatečné kulturní využití sakrálních objektů. Z hlediska školské praxe se pak jako závažný problém jeví především odsouvání estetické výchovy (na školách) do pozadí.

V další části této diplomové práce s názvem „Vybrané církevní památky na Strakonicku“ jsem se nejprve zaměřila na geografické ohraničení okresu Strakonice a dále na vymezení řešeného území, tj. na charakteristiku Strakonicka především jako oblasti, kde je mnoho církevních památek - od kostelů, přes kaple a menší kapličky až po boží muka v krajině. Uvedené náležitosti ilustruje mimo jiné mapa strakonického okresu, znázorňující vybrané obce v územně správním obvodu Strakonice, v nichž se konkrétní sakrální objekty nachází, a přiložený, podrobnější plán města s vyznačenými pamětihodnostmi. Navazuje stěžejní část, tj. seznam 26 konkrétních vybraných regionálních církevních památek ve Strakonících a v blízkém okolí. Každý objekt, tj. kostel, kaple či zástupce drobné sakrální architektury, uvedený v tomto soupise, je zpracován podle jednotného konceptu. Nejprve je

³⁴¹ cit. KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000. s. 7

pro zajímavost přiblížen vznik názvu obce, ve které se daný objekt nachází, a poté následuje vždy popis polohy, historie, půdorysu, exteriéru, interiéru a současného stavu dané památky, ve většině případů doplněného o zajímavosti (především pověsti) vážící se k dané pamětihodnosti. Doprovodná fotodokumentace, tzn. historické a současné snímky, těchto objektů dokládá jejich proměny v čase. Zde je na místě také dodat, že fotografie současné podoby daných sakrálních objektů byly pořízeny v rámci mé osobní pochůzky po těchto církevních památkách, během které jsem měla možnost ověřit si, v jakém stavu se památky nachází. Ostatní fotografie, znázorňující zejména historickou podobu zmíněných sakrálních objektů, popř. i vzhled jejich interiéru (který je mimo bohoslužby uzamčený, tzn. veřejnosti nepřístupný), mi byly poskytnuty Muzeem Středního Pootaví ve Strakonících. Hlavním smyslem, resp. cílem této části diplomové práce bylo prostřednictvím zmínění základních faktů přiblížit zajímavé regionální církevní památky na Strakonicku a tím zároveň v užším slova smyslu přispět k jejich propagaci a v širším slova smyslu „ navázat kontakt s kulturními památkami a hledat a nalézat v nich nejen poučení, ale také estetický prožitek.“³⁴²

V praktické, resp. metodické části této diplomové práce bylo mým cílem zpracovat tematický blok několika vzorových výukových jednotek zaměřených na konkrétní církevní památky Strakonice a využitelných dále jako didaktický materiál pro hodiny občanské výchovy na druhém stupni základní školy. V rámci navrženého 7-hodinového konceptu výukových jednotek spojeného s dvoudenní exkurzí bych chtěla cílovou skupinu žáků na druhém stupni základní školy jednak obohatit o nové teoretické poznatky a praktické zkušenosti při poznávání vybraných církevních památek Strakonice, jednak vzbudit u žáků zájem o ně a do určité míry tak přispět k jejich propagaci a tím zároveň i k jejich zachování do budoucna. Především je však mým cílem přimět nastupující generaci mládeže k úctě k těmto historickým pozůstatkům křesťanské tradice a umu našich předků.

Na tomto místě bych chtěla ještě zdůraznit, že ve své diplomové práci jsem se snažila mj. o nastínění bohaté minulosti, zajímavé současnosti a nejisté budoucnosti vybraných a z mého pohledu neopakovatelných božích chrámů a svatostánků.

A proto na samý závěr bych Vás rada pozvala do míst opředěných mystičnem, do míst s bohatou minulostí, do míst poodhalujících duchovní život... zkrátka do míst, které stojí za to poznat. Křesťanské památky Strakonice se těší na Vaši návštěvu!

³⁴² cit.HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. S.306

6. SUMMARY

I conceived this diploma thesis with the topic of “Church monuments in the area of Strakonicko” as a guide, which should:

- a) make “us” (i.e. general public) more familiar with the extensive and also quite complicated issue of church monuments,
- b) guide “us” during “our” quest to discover these symbols of Christian tradition in the area of Strakonicko,
- c) within the framework of incorporating the above-mentioned regionally-focused topic into the subject of civics at the second stage of elementary education, with the objective to inform pupils about this type of cultural relics and to raise their interest in these relics and in their future preservation.

My objective in the introductory part of this diploma thesis was to define the extensive issue of sacral monuments by means of several key subtopics. Each of them should be some kind of an introduction and also an invitation to a further exploration or deeper contemplation.³⁴³ This work seeks to increase the awareness that church monuments and their significance should be understood in a broader context, and it challenges the society to become more aware of this type of immovable cultural relics, which are part of our cultural heritage, irreplaceable riches and memory of the places (*genius loci*).

Thus, the first and at the same time one of the key subtopics of this part of the diploma thesis was the definition of the term monument, or relic. Attention was paid especially to what monuments (or cultural relics) are, their classification in movable and immovable, and especially to the values inherent in them according to law. In consideration of the topic of the diploma thesis from thereon I focused only on a particular type of immovable cultural monuments, i.e. church monuments, and on the awareness of their positive significance for the lives of humanity.

Another partial subtopic concerned the fact how the perception of church monuments has changed during centuries. A brief overview of the history of attitudes towards the sacral-type monuments since about 15th century is followed by a more detailed description of this issue approximately from the second half of the last century until today, for a better

³⁴³ comp. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 306

understanding of the context. The given development was recorded in several crucial milestones – from mindless destruction, through first beginnings of protective tendencies, through further disappearance of sacral monuments during unification of lands and subsequent demolitions in the spirit of communistic ideology, to the systematic national protection of monuments with the interest in renovation and preservation of church monuments.

One of the other partial subtopics was the monuments fund. After defining this term, the role and objectives of the state in the care about the monuments fund was determined. In this respect, it was imperative to mention the legal regulations concerning its protection and use, and subsequently also some principles of monument care, which are applied within the classification of individual objects and areas. The manner of record keeping of cultural relics within the territory of the Czech Republic was also worth mentioning (see the Central Register of Immovable and Movable Cultural Heritage). An integral part of this subtopic and also one of the key of this thesis is preservation of the monuments fund for future generations. That is why the attention was paid especially to the realization of the significance of this heritage received from previous generations and to the possibilities of how to pass them on to future generations. The accent was out on sacral monuments pertaining among the “*most precious components of our cultural heritage.*”³⁴⁴

The last of the subtopics was focused on selected problems, which church monuments are confronted with, including proposal of their possible solutions. This concerns above all the problems related to their record keeping, ownership, financing of (potential) repairs, their wilful damaging or devaluation by low-quality restoration works. The small amount of promotion, significantly limited accessibility or insufficient cultural use of sacral objects cannot be overlooked either. The problem which is serious especially from the perspective of education practice is the sidelining of aesthetic education (at schools).

The next part of this diploma thesis called “Church monuments in the area of Strakonicko” is first concerned with geographical definition of the district of Strakonice and then the geographical definition of the area in question, i.e. the characteristics of the area of Strakonicko above all as the region, where there are many church monuments - from churches, chapels and little chapels to calvaires in the landscape. The mentioned facts are also illustrated on the map of the Strakonice district which maps out selected municipalities in the

³⁴⁴ quot. KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000. s. 7

regional-administrative unit of Strakonice, where the particular sacral objects are situated, and the enclosed, more detailed plan of the town with the marked out monuments. Subsequently, there is the crucial part, i.e. the list of 26 particular selected regional church monuments in Strakonice and its vicinity. Each object, that is each church, chapel or a representative of a small sacral architectonic structure, mentioned in this list, is processed according to a single concept. First, the origin of the name of the municipality is explained, in which the given object is situated, followed by the description of the position, history, ground plan, exterior and interior and the current state of the monument, and piquancies are included in most cases (above all folk-tales) related to the given monument. The accompanying photo-documentation, i.e. the historic and contemporary photos of these objects evidences their changes in time. Here it is worth mentioning that the photos of the current state of the given sacral objects were taken during my personal tour through these church monuments, during which I was able to see, in what condition the monuments were. The other photos illustrating especially the historical state of the given sacral objects, resp. the appearance of their interior (which is locked outside of church-services, i.e. inaccessible the public), were given to me by the Museum of Střední Pootaví in Strakonice. The main significance, or objective, of this part of the diploma thesis was to use these basic facts to introduce interesting regional church monuments in the area of Strakonicko and thereby to contribute to their promotion in the narrow sense of the word and, in a broader sense, to *“establish contact with cultural monuments and to look for and find in them not only history lessons but also aesthetic experience.”*³⁴⁵

The practical, or methodological part of this diploma thesis, my aim was to process a thematic bloc of several sample teaching units focused on particular church monuments of Strakonice, which can be further used as a didactic material for lessons of civics at the second stage of elementary education. Within the framework of 7-hour concept of teaching units combined with two-day excursion, I would like to both make the target group of pupils at the second stage of elementary education familiar with new theoretical knowledge and practical experience in learning about selected church monuments of Strakonice and, at the same time, to raise the interest of pupils in these monuments and thus to contribute to their promotion and preservation in future. Nevertheless, my main objective is to teach the current generation of

³⁴⁵quot. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 306

young people to respect these historic remnants of the Christian tradition and to the artistic skills of our ancestors.

Here I would also like to emphasise that I tried to outline rich history, interesting presence and unclear future and extraordinary divine temples and shrines in my diploma thesis.

That is why, in the conclusion, I would like to invite you to the places shrouded in mystic stories, places with rich past, places revealing spiritual life... in other worlds to places, which are worth coming to know. Church monuments of Strakonice are looking forward to your visit!

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěná literatura:

1. ALBRECHT, Josef. *Chráněná území ČR – Českobudějovicko, okres Strakonice*. 1. vyd. Praha; Brno: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR; EkoCentrum, 2003. 807s. ISBN 80-86064-65-4
2. CVRČEK, Jan Zdeněk. *Strakonice*. 2.vyd. Strakonice: Městský národní výbor, 1989. 426s.
3. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. 335s. ISBN 23-004-86.
4. HLOBIL, Ivo. *Teorie městských památkových rezervací (1900-1975)*. Praha: Ústav teorie a dějin umění ČSAV, 1985. 123s.
5. CHODURA, Radko. *Malý slovník pojmů sakrální architektury*. 1.vyd. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 1999. 60s. ISBN 80-7040-312-8
6. JANOŠKOVÁ, Dagmar a kol. autorů. *Občanská výchova s blokem Rodinná výchova pro 6.ročník základní školy a primu víceletého gymnázia*. 1.vyd. Plzeň: Fraus, 2003. 136s. ISBN 80-7238-207-1
7. JANOŠKOVÁ, Dagmar a kol. autorů. *Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7 pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1.vyd. Plzeň: Fraus, 2004. 128s. ISBN 80-7238-325-6
8. JANOŠKOVÁ, Dagmar a kol. autorů. *Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7. Příručka učitele pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1.vyd. Plzeň: Fraus, 2004. 181s. ISBN 80-7238-326-4
9. JŮVA, Vladimír. *Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti*. 1.vyd. Praha: Academia, 1987. 182s.
10. KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. 80s. ISBN 80-902096-7-X
11. KLIMEK, Hynek. *Otava*. 1.vyd. Praha: Regia, 2012. 263s. ISBN 978-80-87531-07-5
12. KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 3.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 816s. ISBN 14-621-85
13. KOLEKTIV AUTORŮ. *Nemovitě kulturní památky okresu Strakonice*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 1987. 73s.
14. KOLEKTIV AUTORŮ. *Okres Strakonice 1970-1980. Statistika Strakonicka*. Strakonice: ONV, 1980. 24s
15. KOLEKTIV AUTORŮ. *Památky strakonického okresu. Základní údaje ze státního seznamu nemovitých kulturních památek*. Strakonice: ONV-odbor kultury, 1969. 83s.
16. KOMISE PRO KULTURU A CESTOVNÍ RUCH MĚSTA STRAKONICE. *Město Strakonice*. Strakonice: Město Strakonice, 2000. 14s.
17. KOMRSKOVÁ, Jana. *Církevní architektura na Strakonicku*. [diplomová práce] Plzeň, Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1992. 150s.
18. KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000. 104s. ISBN 80-86234-15-0
19. KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. S.149-196. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. 276s. ISBN 80-238-7889-1
20. KUPKA, Jiří. *Kaple na Střele*. S.27-30. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 3 (Kapitoly ze života města)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2005. 327s. ISBN 80-239-4790-7
21. *Město Strakonice - procházka městem*. Strakonice: město Strakonice, 2009. 1 list (propagační brožura dostupná v městském informačním centru ve Strakonících)
22. MICHÁLEK, Jan. *Město Strakonice a jeho nejbližší okolí v pravěku až raném středověku*. S.3-40. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. 276s. ISBN 80-238-7889-1
23. Ministerstvo kultury České republiky. *Památkový zákon (úplné znění ke dni 6.ledna 2005 doplněné výběrem judikatury: úplné znění prováděcí vyhlášky)*. 1.vyd. Praha: Jalna, 2005. 87s. ISBN 80-86310-49-3
24. MOHYLA, Otakar. *Jižní Čechy. Městské památkové rezervace a památkové stavby (2.díl)*. 1.vyd. Praha: Pressfoto, 1981. 33s. ISBN SOM 1296 02 -089
25. *Okres Strakonice*. Praha: Foto Slide Press, 1996. 32s.
26. PECEN, František. *Strakonicko v pověstech a bájích*. Strakonice: Dvořák, 1939. 167s.
27. POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech I. A-J*. 1.vyd. Praha: Academia, 1977. 643s. ISBN 403-22-858
28. POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*. 1.vyd. Praha: Academia, 1980. 538s. ISBN 403-22-858
29. POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech IV. T-Ž*. 1.vyd. Praha: Academia, 1982. 636s. ISBN 403-22-858

30. POMYKAL, Jan. *Církevní turistika – trend budoucnosti?* S.48-49. In. COT Business - časopis pro profesionály v cestovním ruchu. Praha: C.O.T media, s.r.o., 1999-. Měsíčník. Roč.11, č.12/2010.
31. PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách A-H (1.díl)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1954. 821s.
32. PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách M-Ř (3.díl)*. 1.vyd. Praha: Československá akademie věd a umění, 1951. 629s.
33. PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách S-Ž (4.díl)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1957. 864s.
34. PTÁČKOVÁ, Brigita. *Estetika na dlani*. 1.vyd. Olomouc: Rubico, 2002. 150s. ISBN 80-85839-79-2
35. Půdorysy kostelů. Strakonice: Římskokatolická farnost Strakonice a Muzeum Středního Pootaví, 2001. (jednotlivé listy)
36. SKALICKÝ, Karel. *Kaple, kapličky a boží muka Pootaví (1.díl)*. 1.vyd. Písek: Praam, 2005. 50s. ISBN 80-86616-13-4
37. *Strakonicko. Barokní památky okresu Strakonice*. Město Strakonice: město Strakonice, 2008. 1 list (propagační brožura dostupná v městském informačním centru ve Strakonících)
38. VALENČÍK, Michal. *Ohrožené památky*. 1.vyd. Praha: Baset, 2006. 293s. ISBN 80-7340-082-0
39. Vybrané materiály Městského informačního střediska Strakonice (orientační mapa města). Vyd. město Strakonice, 2010. (1list)

Elektronické zdroje:

1. Český statistický úřad. [online] [cit.2013-10-22]. Dostupné z WWW: [http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_spravniho_obvodu_strakonice/\\$File/ORP31_11.jpg](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_spravniho_obvodu_strakonice/$File/ORP31_11.jpg)
2. Encyklopedie CoJeCo. [online] [cit.2013-10-01]. Dostupné z WWW: http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=24882&title=estetick%E1%20hodnota
3. Jihočeské týdeníky. Strakonicko. Jihočeské týdeníky s.r.o., 2009-. Týdeník. Roč.III, č.6/2011. S.6 [online] [cit.2013-08-22] Dostupné z WWW: http://www.jcted.cz/userfiles/archive/7/2011_06.pdf
4. KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa..* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. 214s.[online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW: http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf,%20s.30; http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf
5. KOŽELUHOVÁ, Kateřina. *Dotace na obnovu drobné sakrální architektury*. Místní kultura – magazín pro kulturní život v místech a regionech [online] [cit.2013-09-13] Dostupné z WWW: <http://www.mistnikultura.cz/dotace-na-obnovu-drobne-sakralni-architektury>
6. MAGROT, Miroslav. *Ochrana kulturních památek*. Brno, 2006. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, katedra správního práva a finančního práva [diplomová práce] 102s. [online] [cit. 2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/61080/pravf_m/Ochrana_kulturnich_pamatek_-_dipl._prace.doc
7. Noc kostelů 2009 - I. část. *You Tube* [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.youtube.com/watch?v=PmtqxOckqZk>
8. Noc kostelů 2009 - II.část. *You Tube* [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.youtube.com/watch?v=-w95tmyn6pI;> <http://www.nockostelu.cz/index.php?pg=kostely&RokNK=2009>
9. Památkový zákon. [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>
10. POMYKAL, Jan. *Církevní turistika – trend budoucnosti?* COT Business – časopis pro profesionály v cestovním ruchu. [online] [cit.2013-09-13] Dostupné z WWW: <http://www.cot.cz/index.php?page=200&jazyk=1&id=1040814671>
11. Slovník cizích slov. [online] [cit.2013-08-10] Dostupné z WWW: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>
12. Slovník spisovného jazyka českého. [online] [cit.2013-10-01]. Dostupné z WWW: [http://ssjc.ujc.cas.cz/;](http://ssjc.ujc.cas.cz/) <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?heslo=v%C3%ADra&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>
13. Svaz měst a obcí okresu Strakonice. [online] [cit.2013-10-22] Dostupné z WWW: <http://www.smoos-st.cz>
14. Ústavní zákon č.2/1993 Sb. (Listina základních práv a svobod). [online] [cit. 2013-08-08]. Dostupné z WWW: <http://www.sbirkazakonu.info/listina-zakladnich-prav-a-svobod/prava-k-vysledkum-tvurci-dusevni-cinnosti.html>

15. Ústřední seznam nemovitých a movitých kulturních památek ČR. [online] [cit.2013-09-21] Dostupné z WWW: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>
16. VOKÁLOVÁ, Monika. *Drobné sakrální památky, jejich obnova a funkce v současné české krajině*. Brno, 2008. Masarykova univerzita, katedra environmentálních studií. [bakalářská práce] 76s. [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/144493/fss_b/vokalova_monika.txt?lang=en
17. Webové stránky Asociace turistických informačních center ČR. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://www.aticcr.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200039&id_dokumenty=1512
18. Webové stránky HelpTour-Agentury pro rozvoj cestovního ruchu. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://www.helptour.cz/soubory/HT_CirkevniTuristika_Newsletter_01.pdf?fid=1304693236
19. Webové stránky <http://www.mapy.cz/> [online] [cit.2013-08-10]
20. Webové stránky http://www.pamatky-cz.eu/rubrika/17-Akce/index_s3.htm [online] [cit. 2013-09-21].
21. Webové stránky <http://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/cirkevni-turistika-jihomorav>. [online] [cit.2013-09-21]
22. Webové stránky <http://www.vysokeskoly.cz/> [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/speciál-o-oborech-restauratorstvi>
23. Webové stránky kulturní akce Noc kostelů. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.nockostelu.cz/?d=praha>; <http://www.nockostelu.cz/index.php?RokNK=2010>; <http://www.nockostelu.cz/index.php?pg=hledej&hledejtext=2014>
24. Webové stránky města Strakonice. [online] [cit.2013-08-10] Dostupné z WWW: <http://www.strakonice.eu/content/poloha>; <http://www.strakonice.net/content/hrobka-dedicnych-postmistru>; <http://www.strakonice.net/content/brusakovic-kaple>; <http://www.strakonice.eu/category/pamatky/cirkevni/kaplicky>; <http://www.strakonice.eu/category/novinky/turista>; <http://www.strakonice.eu/category/pamatky/cirkevni/kostely>
25. Webové stránky Ministerstva kultury ČR. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/cirkve-a-nabozenske-spolocnosti/majetkove-narovnani/default.htm>; <http://www.mkcr.cz/kult.-dedictvi/pamatk.-fond/pam-fond/ustrceni-seznam-kult.-pam.-er-775>
26. Webové stránky národního památkové ústavu. [online] [cit.2013-09-21] Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/>; <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/movite-pamatky/>; <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/nemovite-pamatky/>; <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/movite-pamatky/>; <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/>.
27. Webové stránky projektu Magni – cesty s příběhem. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://www.magni.cz/blog/magni/jak-rozumime-pojmu-cirkevni-turistika.html>; http://www.magni.cz/dokumenty/Magni_prezentace_Kraje.pdf
28. Webové stránky Univerzity Pardubice. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: <http://upce.cz/ff/studium/pro-uchazece/info.html>
29. Wikipedia, internetová encyklopedie. [online] [cit.2013-09-13]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/C%C3%ADrkev%C3%AD_restituce_v_%C4%8Cesku; http://cs.wikipedia.org/wiki/Kulturn%C3%AD_pam%C3%A1tka_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky; http://sk.wikipedia.org/wiki/Okres_Strakonice
30. Zpravodaj města Strakonice. Strakonice: Město Strakonice, 1999-. Měsíčník. Roč.14, č. 2/2012. S.2 [online] [cit.2013-08-22] Dostupné z WWW: <http://www.strakonice.eu/sites/default/files/zpravodaj/ZPST1202.pdf>
31. Zpravodaj města Strakonice. Strakonice: Město Strakonice, 1999-. Měsíčník. Roč.14, č. 11/2012. S.3 [online] [cit.2013-08-20] Dostupné z WWW: <http://www.strakonice.eu/sites/default/files/zpravodaj/ZPST1211.pdf>

8. SEZNAM PŘÍLOH

Slovníček použitých architektonických a odborných pojmů

Příloha č.1: šifra

Příloha č.2: symbol křesťanství

Příloha č.3: fotografie vybraných druhů křesťanských památek

Příloha č.4: zadání domácího úkolu

Příloha č.5: texty o vybraných církevních památkách Strakonice

Příloha č.6: pracovní list („turistický průvodce“)

Příloha č.7: fotografie vybraných církevních památek Strakonice

Příloha č.8: mapky k zaznamenání polohy jednotlivých církevních památek ve Strakonících

Příloha č.9: myšlenková mapa

Příloha č.10: dotazník na téma „Církevní památky na Strakonicku“ (přístup veřejnosti
k těmto kulturním památkám)

Příloha č.11: základní informace o připravované exkurzi pro zákonné zástupce žáků

Příloha č.12: kartičky pro zaznamenání reflexí žáků

Příloha č.13: zadání didaktické testu (varianta A, varianta B)

Slovníček použitých architektonických a odborných pojmů (v abecedním pořadí)³⁴⁶

A m b i t (lat.), ambulatorium, kvadratura, arkádový ochoz, křížová chodba v klastuře,

lemující rajský dvůr; zastřešený komunikační prostor, otevírající se do rajského dvora arkádami nebo okny; též kryté ochozy na poutních místech

A p s i d a (lat.), apsis, kněžiště, závěr baziliky na půdorysu kruhové úseče, sklenutý

čtvrtkulovou klenbou, konchou; později u kostelů obecně východní závěr i s pravoúhlým, podkovovitým nebo polygonálním půdorysem

A t i k a (řec.), attika, nižší zděná nadstavba nad hlavní římsou

D o n j o n, obytná věž, hlavní a nejpevnější část středověkého hradu, poslední místo obrany

F a s á d a (ital.), průčelní stěna budovy s hlavním vchodem; přeneseně i každá vnější stěna budovy

F i l i á l n í (k o s t e l) (lat.), kostel, u něhož není fara; patří jako vedlejší ke kostelu farnímu

F r e s k a (ital.), druh nástěnné malby na vlhkou omítku; dokonalá technika f. až od italské renesance; vrchol obliby v baroku

H a r m o n i u m, hud. klávesový nástroj, jazýčkový, zvukem poněkud připomínající menší

varhany, rozezvučovaný vzduchem vhněným n. vysávaným pomocí měchů, opatřených dvěma šlapadly

C h ó r (řec.), prostor původně pro zpěváky, umístěný mezi hlavní loď a apsidu; také

označení pro celý závěr kostela

K a p i t u l n í s í ň (lat.), síň pro shromáždění řeholníků v klášteře nebo kanovníků v sídle

kapituly; významný obřadní prostor pro slavnostní účely; v kláštorech bývala umístována v sousedství sakristie nebo armaria

K l e n b a, nosný architektonický útvar, zvláštní typ vodorovné konstrukce, uzavírající

seshora vnitřní prostor; šikmé stěny klenby postupně převádějí tlak na stěny nebo podpory

- Typy kleneb:

1. zavřené:

- a. valená (podélná půlválcová)
- b. placka (kulová úseč místo polokoule)

2. otevřené:

- a. křížová (kolmý průnik valených kleneb o stejné výšce v pravém úhlu)
- b. křížová žebrová (hrany jsou zesíleny kamennými nebo cihlovými žebry s nosnou funkcí)
- c. hvězdová, hvězdicová (žebra v průnicích kleneb na líci vytvářejí hvězdové kresby)
- d. síťová (s pravidelným síťovým vzorem)
- e. hřebínková (tenké hrany v omítce v místech bývalých žeber)

³⁴⁶ cit. dle: CHODURA, Radko. *Malý slovník pojmů sakrální architektury*. 1.vyd. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 1999. 60s. ISBN 80-7040-312-8; KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 3.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 816s. ISBN 14-621-85; POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech IV. T-Ž*. 1.vyd. Praha: Academia, 1982. 636s. ISBN 403-22-858

K l e n e b n í p á s, úzký zpevňující pás z valené klenby; odděluje klenební pole

K l e n e b n í p o l e (franc.), část klenebního systému, oddělená od ostatních

K l e n e b n í ž e b r o, kamenný nebo keramický profilovaný prut nesený dole příporou nebo konzolou a nahoře vzepřený klenákem; vyjadřuje tektonickou (stavebně – nosnou) funkci klenby, rozvádí tlak na pilíře

K n ě ž i š t ě, apsida, presbytář

K o m e n d a (lat.), v architektuře konvent rytířských řádů (německých rytířů, johanitů, templářů) a křížovníků s červenou hvězdou

K o n c h a (řec.), klenební útvar tvaru čtvrtiny koule, uzavírající apsidu; přeneseně i výklenek

K o n v e n t (lat.), v arch. klášterní obytná budova, obecný název pro sídlo řeholní komunity

K o n z o l a (franc.), nosný kamenný, příp. dřevěný prvek, vystupující ze zdi; podpírá balkón, římsu, sochu, arkýř, žebro

K o s t n i c e, samostatná drobná stavba nebo vymezený prostor v chrámové architektuře pro uchování exhumovaných kosterních pozůstatků, někdy dekorativně sestavených

K r u c h t a (něm.), kůr, hudební tribuna, v kostelích obyčejně na západní straně; vyvýšená, s varhanami a prostorem pro zpěváky, případně orchestr; pro hudební doprovod liturgie

K ř t i t e l n i c e, větší kovová nebo kamenná nádoba, umístěná stabilně v křtící kapli, případně v dalších částech kostela

K ů r, kručta

M o b i l i á ř (lat.), mobilní vybavení vnitřních prostorů, zařízení objektu (lavice, liturgické předměty apod.)

N i k a (ital.), výklenek

O k n o

- a. hrotité – gotické, úzké, vysoké
- b. kasulové - tvar okna podobný kněžskému ornátu (kasuli); užívané zejména v baroku
- c. rozetové - kruhové okno s kamennou kružbou; v období gotiky umístěvané zejména do západního průčelí chrámu
- d. sdružené – rozdělené meziokenním sloupkem

O l t á ř (lat.), altare, obětní stůl v křesťanském kostele; v raném křesťanství nad hroby světců, již od 6. století situován před apsidu.

O r a t o ř (lat.), oratorium, modlitebna, název pro emporu, vyvýšené a částečně uzavřené místo pro modlitbu v kostele se samostatným přístupem; pojem užívaný i pro menší modlitební prostor s omezeným přístupem, pro soukromou kapli

P i l a s t r (ital.), pilíř částečně vystupující ze stěny; nemá nosnou, ale pouze dekorativní funkci; na rozdíl od lisény má vždy patku, dřík a hlavici s náběžníkem

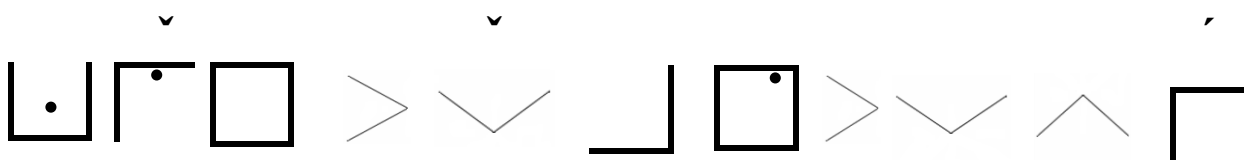
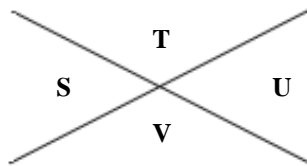
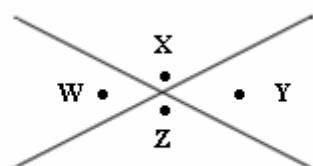
P i l í ř (franc.), svíslá podpora hranolového tvaru masivnější než sloup; volný nebo vystupující ze stěny

P o r t á l (lat.), architektonicky nebo plasticky zdůrazněný vchod do budovy

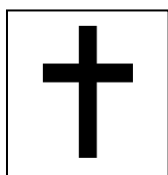
- P r e s b y t á ř** (lat.), presbyterium, kněžiště, východní závěr kostela
- P ř í p o r a**, svislý podpůrný architektonický článek gotických klenebních žeber, představený před pilíř nebo stěnu, přijímající část klenebního tlaku
- R a j s k ý d v ů r**, klášterní venkovní prostor vymezený ambitem; úprava vzácnými dřevinami měla vyvolat představu ráje
- R e l i é f** (franc.), v sochařství nad základní plochu plasticky vystupující tvar
- Ř í m s a**, vodorovný architektonický prvek, jednoduchý nebo členitý pás vystupující z líce zdíva pod střechou nebo v jiném vodorovném členění budovy; má funkci konstrukční, členicí nebo ochrannou (děšť, slunce)
- S a k r á l n í a r c h i t e k t u r a**, architektura sloužící náboženským účelům
- S a k r i s t i e** (lat.), místnost u jižní nebo severní strany chóru; slouží k přechovávání předmětů, bohoslužebných rouch a knih, souvisejících s bohoslužbou a její přípravou
- S a n k t u s n í k (s a n k t u s o v á v ě ž)** (lat.), malá věžička nad hřebenem kostelní střechy, většinou nad presbytářem nebo v křížení lodí, se zvonkem; sanktusníkem bývalo zvoněno při části mše zvané proměňování; dnes bez využití
- S l o u p**, volně stojící svislá podpora, nosná část architektury; je složený z hlavice, válcového dřívku a patky
- Š p a l e t a** (ital.), označení svislé stěny okenního nebo dveřního otvoru
- Š t u k** (ital.), velmi jemná směs sádry nebo mramorové drti, vápna a písku, rychle nebo pomaleji tuhnoucí; k provádění omítek, modelování reliéfní výzdoby i volné sochařské práci
- T e r a k o t a** (ital.), pálená hlína; v sakrální architektuře materiál pro ozdobné dlažby, žebra, konzoly, ostění, ale i pro plastiku
- T r i b u n a** (lat.), empóra, vestavěná architektura většinou do západní části chrámového interiéru, nesená podpěrami nebo klenbou; určená pro vlastníka kostela nebo členy konventu.
- T r i u m f á l n í o b l o u k**, 1. vítězný oblouk, dělící hlavní loď kostela od chóru či kněžiště
- V o l u t a** (lat.), spirálově stočený ornamentální stavební článek v mnoha použitích; v sakrální architektuře zejména u volutového štítu (používán u nás od prvních jezuitských staveb v exteriéru budovy, často i ozdobný prvek barokních oltářů)

Příloha č.1: šifra
Vyluštěte následující šifru.

A	B	C
D	E	F
G	H	I
J	K	L
•	•	•
•	•	•
M	N	O
•	•	•
P	Q	R

Příloha č.2: symbol křesťanství

Příloha č.3: fotografie vybraných druhů křesťanských památek

Příloha č.4: zadání domácího úkolu

jméno a příjmení **DŮ** (*Výchova k občanství*) **odevzdej do:**

Najdi 3 křesťanské památky na Strakonicku (přímo ve Strakonících, popř. v okolí tvého bydliště) a zjisti jejich název.

kostel:

kaple(kaplička):

boží muka:

pozn. při hledání můžeš využít mj. služeb Šmidingerovy knihovny ve Strakonících / internet...

Příloha č.5: texty o vybraných církevních památkách Strakonice

CÍRKEVNÍ PAMÁTKY VE STRAKONICÍCH

boží muka - Strakonice, letiště

Pěkná klasická piliřková boží muka z 19.století (kolem 1840) jsou postavena při silnici na Pracejovice, na konci Lipek. Dnes se nacházejí za plotem na pozemku letiště.

Je to zděný, čtyřboký objekt, omítaný a obílený. Nad střechu vystupuje kovaný křížek. Ve výklencích v horní části a v mělkých nikách v prostřední části bývaly umístěny obrázky. Boží muka v současnosti nejsou stavebně v dobrém stavu.

Text převzat z :
KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*.
In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*.
1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 185. ISBN 80-238-7889-1

Úkoly k textu:

1. Přečtěte si následující text.

2. Zpracujte prezentaci (ve formátu PowerPoint) o uvedené církevní památce (s využitím uvedeného textu a internetu; použité zdroje uveďte na konec powerpoint prezentace)

(powerpoint prezentace: 2-3 slidy, základní informace (heslovitě) – základní fakta z historie a současnosti dané památky, poloha na mapě a fotografie dané památky, popř. turistická/é zajímavost/i).

Pozn. Informace získané z internetu nutno konzultovat s vyučujícím!

3. Ústní prezentace informací (vlastními slovy) o dané církevní památce za podpory PowerPoint. (zapojí se každý člen skupiny, mluvit z patra a v souvislých větách!),

celkový časový limit určený pro prezentaci cca.5 min.

4. Vysvětlete následující pojem a též ho uveďte v ppt i ústní prezentaci.

(Využijte přitom tištěné, popř. elektronické (internetové) verze slovníku cizích slov.)

- **nika=**

CÍRKEVNÍ PAMÁTKY VE STRAKONICÍCH

kaplička sv. Petra - Strakonice, Podskalí

Drobná kaplička svatého Petra z 19.století (kolem 1880) stojí ve svahu na strakonickém Podskalí. Nechal ji postavit majitel Podskalí dr. Lérach pro nalezenou sošku svatého Petra. Podle pamětníků se zde konaly na konci 19. a počátkem 20.století poměrně velké pouti k uctění svátku svatého Petra. V roce 1939 koupilo Podskalí město Strakonice a péči o kapličku svěřilo okrášlovacímu spolku Renner. Ten nechal kapličku opravit a sošku svatého Petra znovu natřít a pozlatit [...].

Zchátralá kaplička byla v roce 2000 nákladem města kompletně opravena. Vandalové však na ní opět zanechávají své stopy [...].

Vlastní kaplička je drobná stavba s klenutým otvorem, který býval v minulosti opatřen laťovými dvířky, a sedlovou stříškou opatřenou keramickou krytinou. Dnes není v kapličce nic umístěno[...].

Text převzat z:

KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*.
In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*.
1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 184-185. ISBN 80-238-7889-1

Úkoly k textu:

1. Přečtěte si následující text.

2. Zpracujte prezentaci (ve formátu PowerPoint) o uvedené církevní památce (s využitím uvedeného textu a internetu; použité zdroje uveďte na konec powerpoint prezentace)

(powerpoint prezentace: 2-3 slidy, základní informace (heslovitě) – základní fakta z historie a současnosti dané památky, poloha na mapě a fotografie dané památky, popř. turistická/é zajímavost/i).

Pozn. Informace získané z internetu nutno konzultovat s vyučujícím!

3. Ústní prezentace informací (vlastními slovy) o dané církevní památce za podpory PowerPoint. (zapojí se každý člen skupiny, mluvit z patra a v souvislých větách!)

celkový časový limit určený pro prezentaci cca.5 min.

4. Vysvětlíte následující pojem a též ho uveďte v ppt i ústní prezentaci.

(Využijte přitom tištěné, popř. elektronické (internetové) verze slovníku cizích slov.)

- **krypta=**

CÍRKEVNÍ PAMÁTKY VE STRAKONICÍCH

kaple sv. Vojtěcha – Strakonice, areál svatováclavského hřbitova

Jižně od kostela sv. Václava je barokní kaple svatého Vojtěcha, tzv. hrobka maltézských rytířů. Byla postavena v 18.století. Vstupní fasáda je zdobena pěkným barokním volutovým štítem, uprostřed kterého je nika s mušlí. Pod kaplí je krypta maltézských kněží. Čelo kaple zdobí iluzivní malovaný oltář s obrazem Zmrtvýchvstání Páně a nad ním je pověšen plechový obrázek svatého Vojtěcha. [...]. Na podlaze je zasazeno několik kamenných náhrobních desek, nejstarší ze 16.století. Na stěnách kaple jsou umístěny plechové desky se jmény zde pohřbených řádových kněží.

Jedná se obdélnou stavbu s pravoúhlým závěrem.

Stav kaple byl do nedávné doby havarijní. Především strop a střecha volaly po nákladné rekonstrukci. [...]. Ta byla provedena v roce 2012.

Text převzat z:

KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*.
In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*.
1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 172. ISBN 80-238-7889-1
POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*.
1.vyd. Praha: Academia, 1980. s. 437. ISBN 403-22-858

Úkoly k textu:

5. Přečtěte si následující text.

6. Zpracujte prezentaci (ve formátu PowerPoint) o uvedené církevní památce (s využitím uvedeného textu a internetu; použité zdroje uveďte na konec powerpoint prezentace)

(powerpoint prezentace: 2-3 slidy, základní informace (heslovitě) – základní fakta z historie a současnosti dané památky, poloha na mapě a fotografie dané památky, popř. turistická/é zajímavost/i).

Pozn. Informace získané z internetu nutno konzultovat s vyučujícím!

7. Ústní prezentace informací (vlastními slovy) o dané církevní památce za podpory PowerPoint. (zapojí se každý člen skupiny, mluvit z patra a v souvislých větách!)

celkový časový limit určený pro prezentaci cca.5 min.

8. Vysvětlíte následující pojem a též ho uveďte v ppt i ústní prezentaci.

(Využijte přitom tištěné, popř. elektronické (internetové) verze slovníku cizích slov.)

- **krypta=**

CÍRKEVNÍ PAMÁTKY VE STRAKONICÍCH

kostel sv. Panny Marie Bolestné – Strakonice, Podsrp

[...] Barokní poutní kostel na Podsrpu, postavený pod vrchem Srpská nad údolím města Strakonice. Kostel je zasvěcen Panně Marii Bolestné (též Sedmibolestné). Úcta k bolestem Panny Marie, které vytrpěla ve spojení se svým Synem, se začala šířit od 15.století. Od roku 1423 se slavil tento svátek v pátek před Květnou nedělí (tzv. Bolestný pátek) [...]. Hlavní pouť na Podsrpu je držena v tomto tradičním termínu [...].

O založení kostela se vypráví několik legend. Jisté je, že se v roce 1718 rozvodnila řeka Otava tak, že obyvatelé bydlicí blízko břehu museli utéci ze svých domů. Na starém mostě vedoucím přes řeku stávalo dřevěné sousoší Kalvárie, které voda strhla a odnesla. Jeho součástí, dřevěná socha Panny Marie Bolestné [...], byla později nalezena na břehu řeky bezděkovským občanem [...], který si ji vyžádal od strakonických měšťanů a postavil na svém poli jihovýchodně od města, pod vrchem Srpská. Sám zde pravděpodobně během polních prací konával pobožnosti, což přimělo i mnohé kolemjdoucí, aby se připojili. Od té doby sem začali putovat lidé hledající přímluvu Panny Marie, z nichž mnozí byli zázračně uzdraveni [...]. Zanedlouho bylo sbito jednoduché dřevěné přístřeší. Množství lidu putujícího sem ze širokého okolí bylo stále větší. Mnozí skládali k nohám Panny Marie peníze [...]. Z těchto peněz [...] byla vystavěna velká kamenná kaple, dokončená roku 1749 [...]. Roku 1776 byla [...] kaple rozšířena [...]. Dnešní kostel byl zbudován v letech 1770-1774 velkopřevorem Michaellem Ferdinandem hrabětem Althanem [...]. Dne 9.září 1774 byla socha Matky boží přenesena slavnostně do nového chrámu a kostel byl slavnostně vysvěcen [...]. Císařským nařízením za vlády Josefa II. byly poutě zakázány [...]. Hned po císařově smrti byly poutě obnoveny. Z mnohých příspěvků věřících byl kostel [...] opraven [...]. Roku 1786 byla při kostele zřízena samostatná farnost. Od roku 1941 se jednalo o zavedení elektrického osvětlení, které bylo realizováno až po válce. V 90.letech 20.století byla znovu obnovena fasáda kostela. Dnes je farnost spravována ze Strakonice.

Vlastní kostel je podélná stavba s téměř čtvercovou lodí [...]. S trojboce zakončeným presbytářem s patrovou sakristií a kaplí [...]. Kostel je přístupný [...] třemi vchody. Nad hlavním vchodem je plastický znak [...] zakladatele kostela. Kostel nemá věž, pouze malou [...] věžičku se zvonem nad presbytářem. Zařízení kostela pochází [...] z 18.století. Na hlavním oltáři stojí [...] socha Panny Marie Podsrpské. [...] V současnosti je socha bez rouch a stříbrná koruna je jí položená k nohám. [...] V kostele je umístěno několik [...] obrazů a menších plastik, kostelní stěny obklopuje 14 obrazů křížové cesty. [...] Na kůru jsou umístěny varhany. [...]

Přestože se dnes poutě v takovém rozsahu již neslaví, slouží dál kostel jako farní chrám, kde se konají pravidelné nedělní bohoslužby a hlavní pouť na Bolestný pátek [...].

Text převzat z:

KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*.
In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*.
1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 158-162. ISBN 80-238-7889-1
POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*.
1.vyd. Praha: Academia, 1980. s. 437. ISBN 403-22-858

Úkoly k textu:

1. Přečtete si následující text.

2. Zpracujte prezentaci (ve formátu PowerPoint) o uvedené církevní památce (s využitím uvedeného textu a internetu; použité zdroje uveďte na konec powerpoint prezentace)

(powerpoint prezentace: 2-3 slidy, základní informace (heslovitě) – základní fakta z historie a současnosti dané památky, poloha na mapě a fotografie dané památky, popř. turistická/é zajímavost/i).

Pozn. Informace získané z internetu nutno konzultovat s vyučujícím!

- 3. Ústní prezentace informací (vlastními slovy) o dané církevní památce za podpory PowerPoint.** *(zapojí se každý člen skupiny, mluvit z patra a v souvislých větách!),*
celkový časový limit určený pro prezentaci cca.5 min.
- 4. Vysvětlíte následující pojem a též ho uveďte v ppt i ústní prezentaci.**
(Vyúžijte přitom tištěné, popř. elektronické (internetové) verze slovníku cizích slov.)
- **presbytář=**

CÍRKEVNÍ PAMÁTKY VE STRAKONICÍCH

děkanský kostel sv. Prokopa - Strakonice, hradní areál

Děkanský kostel sv. Prokopa, opata patří k nejvýznamnějším památkám Strakonice. Jedná se o národní kulturní památku. Stojí v areálu strakonického hradu [...]. Kostel je přístupný dvouramenným schodištěm z terasy na severní straně. Před kostelem je umístěn velký kamenný kříž se zlatou postavou Krista datovaný rokem 1860. Na kříži je umístěna cedulka s téměř nečitelným nápisem JEŽÍŠ=NADĚJE.

Kostel byl založen šlechtickým rodem Bavorů ze Strakonice pravděpodobně začátkem 13.století[...]. Původně šlo o kostel panský, [...] později klášterní. [...] Kostel [...] prodělal ještě v průběhu 13.století složitý stavební vývoj, a to v několika etapách (2 pozdně románské a poslední gotická). [...] Významné úpravy kostela byly provedeny počátkem 16.století. Byla zaklenuta hlavní loď kostela pozdně gotickou křížovou klenbou [...]. Kolem roku 1700 bylo zesíleno [...] zdivo pod věží a presbytář i loď byly doplněny [...] pilastry. Na počátku 18.století současně se stavbou nové velkopřevorské rezidence vybudováno přemostění mezi jejím patrem a chórem kostela [...].Toto barokní přemostění bylo bohužel odstraněno po změně majitelů hradu ve 30.letech 20.století. [...]Vnitřní úprava kostela byla dokončena snad až na sklonku 18.století [...]. Na začátku 20.století byly renovovány fasády a nově upraven interiér kostela. [...]

Vlastní kostel je jednoduší, mírně lichoběžníková stavba podélné dispozice, dnes s čtyřboce zakončeným presbytářem s masivní věžovitou sakristií na jižní straně[...]. V kostele se nachází kromě hlavního oltáře sv. Prokopa ještě 3 další [...]. V hlavní lodi kostela se nachází také několik zajímavých obrazů. Především obraz Stětí Jana Křtitele, [...] obrazy apoštolských knížat sv. Petra a sv.Pavla a obraz Tobiáše s andělem [...].Dnešní varhany na kruchtě byly postaveny roku 1892. [...] Na severní straně hlavní lodi je umístěna gotická plastika Strakonické madony. [...]

Kostel sv. Prokopa patří k nejcenějším architektonickým a uměleckým památkám Strakonice. Není ovšem pouze mrtvou památkou, ale i v současné době jako již po staletí nadále slouží svému účelu jako farní kostel, místo modlitby a chvály Boží.

Ke kostelu se samozřejmě váží mnohé legendy a pověsti. Jedna z nich například říká, že za oltářem hradního kostela prý dudák Švanda pověsil své dudy, jež se v den pekelného posvícení vždy samy rozezvučely.

Text převzat z:

KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*.
In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*.
1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 149-156. ISBN 80-238-7889-1
POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*.
1.vyd. Praha: Academia, 1980. s. 433. ISBN 403-22-858

Úkoly k textu:

1. Přečtěte si následující text.

2. Zpracujte prezentaci (ve formátu PowerPoint) o uvedené církevní památce (s využitím uvedeného textu a internetu; použité zdroje uveďte na konec powerpoint prezentace)

(powerpoint prezentace: 2-3 slidy, základní informace (heslovitě) – základní fakta z historie a současnosti dané památky, poloha na mapě a fotografie dané památky, popř. turistická/é zajímavost/i).

Pozn. Informace získané z internetu nutno konzultovat s vyučujícím!

3. Ústní prezentace informací (vlastními slovy) o dané církevní památce za podpory PowerPoint. (zapojí se každý člen skupiny, mluvit z patra a v souvislých větách!),

celkový časový limit určený pro prezentaci cca.5 min.

- 4. Vysvětlete následující pojem a též ho uveďte v ppt i ústní prezentaci.**
(Využijte přitom tištěné, popř. elektronické (internetové) verze slovníku cizích slov.)
- **kruchta=**

CÍRKEVNÍ PAMÁTKY VE STRAKONICÍCH

hřbitovní filiální kostel sv. Václava – Strakonice, areál hřbitova

Nedaleko strakonického vlakového nádraží, [...] se nachází areál strakonického hřbitova. V jeho spodní části stojí starobylý kostel svatého Václava, mučedníka, a v jeho blízkosti několik hřbitovních kaplí [...]. Jedná se o významnou historickou památku, po hradě nejstarší stavbu ve Strakonici. Kostel byl přestavěn v renesanci a v baroku a dnes představuje příjemný a harmonický architektonický celek.

Hřbitovní kostel svatého Václava byl založen již panem Bavorem III. ze Strakonice [...], na přelomu 13. a 14. století ve vsi Lom, nedaleko Strakonice. Založení farního kostela v takto odlehle končině lze vysvětlit možná v souvislosti s tvarem krajiny, často zaplavované řekou Otavou. [...] Kostel sv. Václava měl status kostela farního až do roku 1787, kdy byla [...] farnost přenesena ke konventnímu kostelu sv. Prokopa na hradě a povýšena na děkanství. [...] Kostel sv. Václava plnil více funkci hřbitovního než farního kostela [...]. Tímto rozhodnutím se kostel sv. Václava stal filiálním kostelem ke kostelu sv. Prokopa. Dodnes je však ve Strakonici držena hlavní pouť na svátek svatého Václava (28. září) [...].

Z nejstarší etapy výstavby se zachovalo raně gotické zdivo ve zdivu presbytáře. [...] Za velkopřevora Kryštofa z Vartenberka byl kostel rozšířen (renesanční etapa) a získal právo všech pohřbů. V letech 1720-1730 byl barokně přestavěn [...] . Koncem století prožily Strakonice morovou epidemii. Z toho důvodu musel být hřbitov rozšířen a také kostel byl více využíván. [...]

Vlastní kostel je jednodílná stavba s pětibocí zakončeným presbytářem, [...] s hranolovou věží v severozápadním nároží lodi [...]. Na severní straně se presbytář otevírá do sakristie a na protější straně je vstup do márníce. [...] V západním průčelí kostela se štítem je vchod s přistavěnou malou předsíňkou, nad níž se nachází plastický znak maltézského řádu. Další vchod do kostela (dnes používaný) je na severní straně. Stěny kostela jsou zdobeny pilastry. V roce 1945 byl objekt poškozen náletem a úplně vyřazen z provozu. Téhož roku byl opraven. [...] V 70. letech 20. století prošel kostel částečnou rekonstrukcí.

V kostele se nachází hlavní oltář sv. Václava, [...] je zdoben velkým obrazem Zavraždění sv. Václava. Při presbytáři jsou dva raně barokní boční oltáře [...]. Jsou starší a cennější než hlavní oltář. Vlevo oltář sv. Máří Magdaleny [...], vpravo je oltář s obrazem Ukřižování [...]. Naproti bočnímu vstupu je oltář Čtrnácti svatých pomocníků z roku 1710 [...]. V podlaze kostela [...] je zasazeno několik kamenných náhrobníků [...], nejstarší jsou z konce 15. století. [...] Varhany na kůru byly pořízeny v roce 1892. [...]

Dnes je kostel využíván jako hřbitovní, z kterého jsou vypravovány pohřby. Je zde slavena tradiční pouť v neděli nejbližší svátku svatého Václava (28.9.).

Stav kostela není uspokojivý a v budoucnu bude vyžadovat rekonstrukci, především krovu a krytiny.

V blízkosti kostela jsou postaveny další dvě větší barokní kaple svatého Vojtěcha a Nejsvětější Trojice.

Text převzat z:

KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonici*.
In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*.
1. vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 165-170. ISBN 80-238-7889-1
POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*.
1. vyd. Praha: Academia, 1980. s. 436. ISBN 403-22-858

Úkoly k textu:

- 1. Přečtete si následující text.**
- 2. Zpracujte prezentaci (ve formátu PowerPoint) o uvedené církevní památce (s využitím uvedeného textu a internetu; použité zdroje uveďte na konec powerpoint prezentace)**

(powerpoint prezentace: 2-3 slidy, základní informace (heslovitě) – základní fakta z historie a současnosti dané památky, poloha na mapě a fotografie dané památky, popř. turistická/é zajímavost/i).

Pozn. Informace získané z internetu nutno konzultovat s vyučujícím!

- 5. Ústní prezentace informací (vlastními slovy) o dané církevní památce za podpory PowerPoint.** *(zapojí se každý člen skupiny, mluvit z patra a v souvislých větách!)*
celkový časový limit určený pro prezentaci cca.5 min.

- 6. Vysvětlíte následující pojem a též ho uveďte v ppt i ústní prezentaci.**
(Využijte přitom tištěné, popř. elektronické (internetové) verze slovníku cizích slov.)
 - **sakristie=**

CÍRKEVNÍ PAMÁTKY VE STRAKONICÍCH

filiální kostel sv. Markéty – Strakonice, levý břeh řeky Otavy

Naproti hradnímu masivu se na druhé straně řeky vypíná městský kostel svatě Markéty, panny a mučednice. [...] Kostel byl postaven na ostrově mezi hlavním a vedlejším ramenem řeky Otavy. Tato bezprostřední blízkost řeky způsobovala, že trpěl častými povodněmi. [...] Byl vybudován jako kostel městský [...], v roce 1768 se vážně jednalo o povýšení kostela na kostel farní, ale nepodařilo se najít důkazy, že kostel dříve farním býval. [...] Nevíme přesně, kdy kostel svatě Markéty ve Strakonici vznikl. Je doložen špitál sv. Markéty na listině z roku 1318 [...]. U špitálu nepochybně stávala špitální kaple, zasvěcená snad od počátku svatě Markétě. Na jejím místě později vznikl kostel. Zakladatelem špitálu byl zřejmě pan Bavor III. ze Strakonice [...] nebo jeho bratr Vilém Bavor [...]. Manželky obou nesly shodné jméno Markéta. [...] Některé architektonické detaily a objev gotických nástěnných maleb [...] datují stavbu (přestavbu) na začátek 15. století, kdy byl špitál pravděpodobně přestavěn na velkou nemocniční halu s kostelem. O kostele je zmínka na listině z roku 1464. Již ve 14. století byl u kostela zřízen hřbitov, užívaný až do 16. století. [...] Na konci 16. století byl kostel přestaven do dnešní velikosti. [...] Kostel byl postaven ve slohu pozdní gotiky s četnými renesančními prvky s stal se hlavním městským kostelem. V roce 1585 byl ulit pro kostel [...] zvon zvaný svatá Markéta se znakem města. Po dokončení stavby byl u kostela zrušen hřbitov. [...] Podrobnější záznamy o podobě kostela pochází až z 18. století. Na kostelní věži bývala cibulová střecha s ochozem a světničkou pro ponocného. [...] Již z této doby jsou záznamy o různých trhlinách a stavebních problémech [...]. Na konci 18. století bylo barokně upraveno východní průčelí kostela do dnešní podoby. [...] V roce 1854 postihl Strakonice velký požár, jenž se dotkl i kostela, který potom zůstal několik desetiletí v chatrném stavu.

Vysvěcením nového oltáře v roce 1865 začíná postupná regotizace kostela. V roce 1873/74 došlo k přestavbě věže na štíhlý jehlan [...], pro nepříznivé finanční poměry obce byla věž snížena a byl vynechán byt hlásného a ochoz. [...] Potopa v roce 1890 zničila starší postranní oltáře, jež byly v menším počtu nahrazeny oltáři novými, pseudogotickými, v roce 1895. V tomto roce byl kostel opraven a pořízeny nové varhany. Tyto oltáře se již v kostele nenacházejí. Počátkem 20. století se opět objevily závažné statické poruchy. [...] Hlavní opravné práce byly vykonány v letech 1929-1930 nákladem asi 150 000 Kč. Stav sakristie byl natolik špatný, že byla v roce 1929 stržena. Počátkem 30. let byly v kostele objeveny nástěnné malby [...], byly pouze zdokumentovány a opět zakryty.

Vlastní kostel je jednoduší sálová stavba [...] s pravoúhle zakončeným presbytářem, s předsíňkou po severní straně [...]. Přístupný je vchodem v západní stěně [...] a dvěma protilehlými bočními vchody. Při západním průčelí je přistavěna hranolovitá věž a při ní kryté schodiště na kůr. [...]

Z původního inventáře se nedochovalo téměř nic. Podle záznamů bývalo v kostele několik oltářů, [...] množství různých soch a obrazů [...]. Dnešní [...] interiér je proveden v pseudogotickém slohu a pochází většinou z druhé poloviny 19. století. Z původního hlavního oltáře sv. Markéty se dodnes také nic nedochovalo. Dnešní oltář [...] byl vysvěcen v roce 1865 [...], hlavní oltářní obraz nahradil obraz z 18. století, po stranách jsou sochy svatých Norberta a Vojtěcha. Při presbytáři stojí sousoší Kalvárie [...]. Varhany jsou [...] z 18. století. Na stěnách hlavní lodi je pověšeno 14 obrazů křížové cesty.

Text převzat z:

KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonici*.

In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*.

1. vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. s. 172-176. ISBN 80-238-7889-1

POCHE, Emanuel a kol. *Umělecké památky Čech III. P-Š*.

1. vyd. Praha: Academia, 1980. s. 436. ISBN 403-22-858

Úkoly k textu:

1. Přečtete si následující text.

2. **Zpracujte prezentaci (ve formátu PowerPoint) o uvedené církevní památce** (s využitím uvedeného textu a internetu; použité zdroje uveďte na konec powerpoint prezentace)
(powerpoint prezentace: 2-3 slidy, základní informace (heslovitě) – základní fakta z historie a současnosti dané památky, poloha na mapě a fotografie dané památky, popř. turistická/é zajímavost/i).
Pozn. Informace získané z internetu nutno konzultovat s vyučujícím!
3. **Ústní prezentace informací (vlastními slovy) o dané církevní památce za podpory PowerPoint.** *(zapojí se každý člen skupiny, mluvit z patra a v souvislých větách!)*
celkový časový limit určený pro prezentaci cca.5 min.
4. **Vysvětlete následující pojem a též ho uveďte v ppt i ústní prezentaci.**
(Využijte přitom tištěné, popř. elektronické (internetové) verze slovníku cizích slov.)
 - **kůr=**

Příloha č.6: pracovní list („turistický průvodce“)

jméno žáka

TURISTICKÝ PRŮVODCE

po vybraných církevních památkách Strakonice

O B S A H:

A. kostely ve městě

1. kostel sv. Prokopas.
2. kostel sv. Markétys.
3. kostel sv. Václavas.
4. kostel Panny Marie Bolestnés.

B. kaple ve městě

1. kaple sv. Vojtěchas.
2. kaplička sv. Petras.

C. boží muka ve městě

1. boží mukas.

Město Strakonice - původ názvu: *spojení s hejny strak; odvození od Strakoniceů, tj. příslušníků lidu praotce Straky; označení osady lidí Strakoňových*³⁴⁷

³⁴⁷ srov. PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách S-Z (4. díl)*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1957. s. 182

kostel sv. Prokopa

fotografie
objektu

poloha na
mapě
Strakonice

základní informace:

▪ **popis objektu:**

-
-
-
-
-

▪ **střípky z historie:**

-
-
-
-
-

▪ **současný stav:**

- a. uspokojivý
- b. neuspokojivý

-

▪ **zajímavost(i):**

-
-

▪ **celkový dojem z církevní památky:** ☆☆☆☆☆

kostel sv. Markéty

fotografie
objektu

poloha na
mapě
Strakonice

základní informace:

▪ **popis objektu:**

-
-
-
-
-

▪ **střípky z historie:**

-
-
-
-
-

▪ **současný stav:**

- a. uspokojivý
- b. neuspokojivý
-

▪ **zajímavost(i):**

-
-

▪ **celkový dojem z církevní památky:**

kostel sv. Václava

fotografie
objektu

poloha na
mapě
Strakonice

základní informace:

▪ **popis objektu:**

-
-
-
-
-

▪ **střípky z historie:**

-
-
-
-
-

▪ **současný stav:**

- a. uspokojivý
- b. neuspokojivý

▪

▪ **zajímavost(i):**

▪

▪

▪ **celkový dojem z církevní památky:** ☆☆☆☆☆

kostel Panny Marie Bolestné

fotografie
objektu

poloha na
mapě
Strakonice

základní informace:

- popis objektu:

-
-
-
-
-

- střípky z historie:

-
-
-
-
-

- současný stav:

- a. uspokojivý
- b. neuspokojivý

-

- zajímavost(i):

-
-

- celkový dojem z církevní památky: ☆☆☆☆☆

kaple sv.Vojtěcha

fotografie
objektu

poloha na
mapě
Strakonice

základní informace:

▪ popis objektu:

-
-
-
-
-

▪ střípky z historie:

-
-
-
-
-

▪ současný stav:

- a. uspokojivý
- b. neuspokojivý

-

▪ zajímavost(i):

-
-

▪ celkový dojem z církevní památky: ☆☆☆☆☆

kaplička sv. Petra

fotografie
objektu

poloha na
mapě
Strakonice

základní informace:

▪ popis objektu:

-
-
-
-
-

▪ střípky z historie:

-
-
-
-
-

▪ současný stav:

- a. uspokojivý
- b. neuspokojivý

-

▪ zajímavost(i):

-
-

▪ celkový dojem z církevní památky: ☆☆☆☆☆

boží muka

fotografie
objektu

poloha na
mapě
Strakonice

základní informace:

▪ **popis objektu:**

-
-
-
-
-

▪ **střípky z historie:**

-
-
-
-
-

▪ **současný stav:**

- a. uspokojivý
- b. neuspokojivý

-

▪ **zajímavost(i):**

-
-

▪ **celkový dojem z církevní památky:** ☆☆☆☆☆

slovníček pojmů:

- sakrální (architektura) –církevní, určená pro náboženské účely
- kalvárie
- kůr
- krypta
- nika
- presbytář
- sakristie

použité topografické značky:

✚ kostel

✚ kaple (kaplička)

● boží muka

použité zdroje:

tištěné zdroje:

KUPKA, Jiří. *Sakrální architektura ve Strakonících*. s.149-196. In. KOLEKTIV AUTORŮ. *Strakonice-vlastivědný sborník 1 (Kapitoly z historie)*. 1.vyd. Strakonice: Město Strakonice, 2002. 276s. ISBN 80-238-7889-1

...

internetové zdroje:

<http://www.strakonice.eu/category/pamatky/cirkevni/>

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

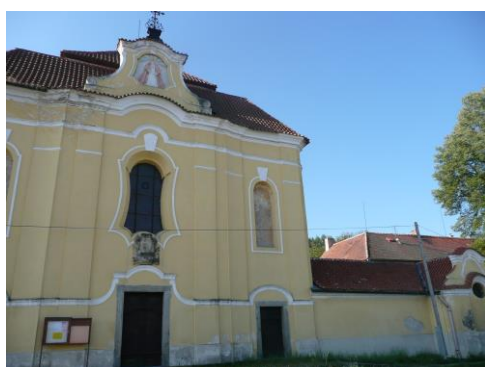
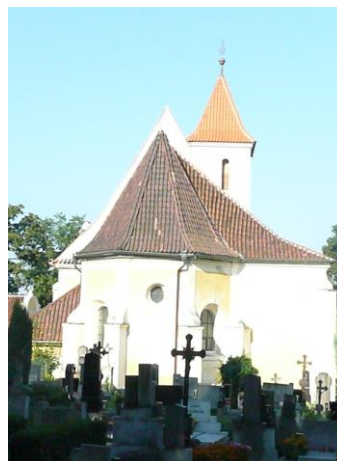
<http://www.mapy.cz/>

...

vydáno ve spolupráci s (*název školy*) v roce 20?? 1.vydání.

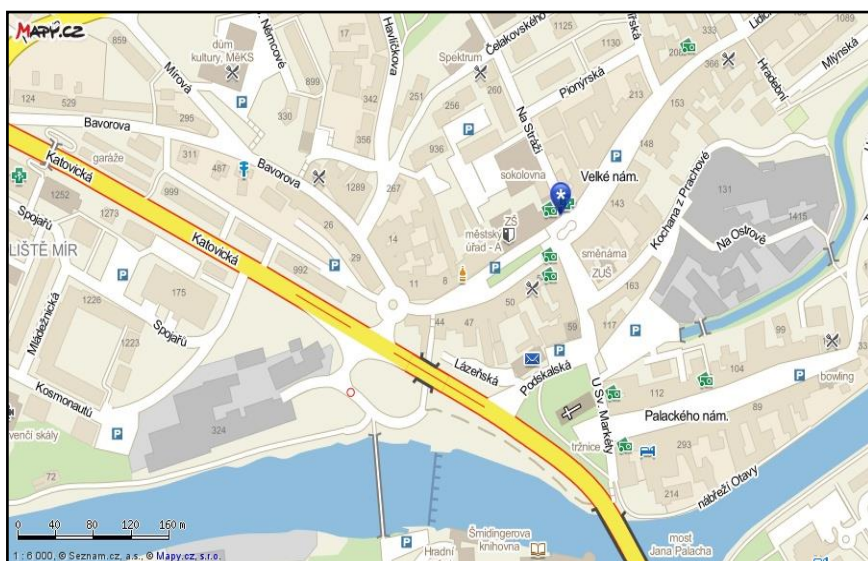
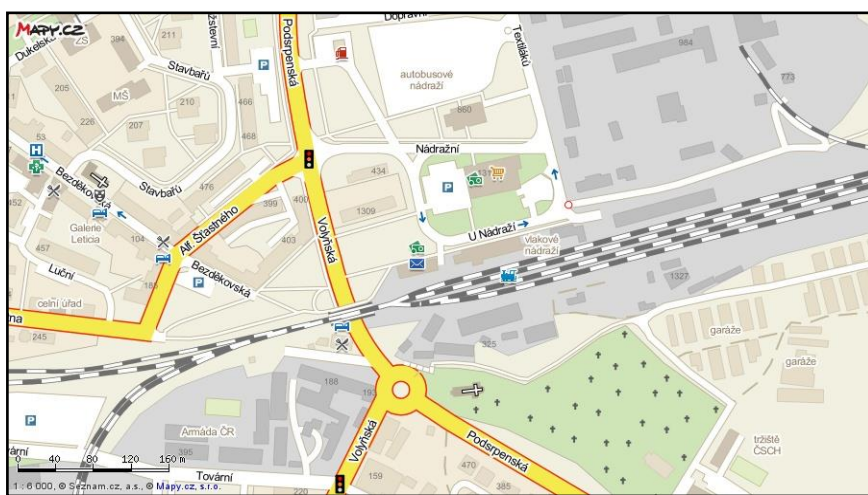
Příloha č.7: fotografie vybraných církevních památek Strakonice

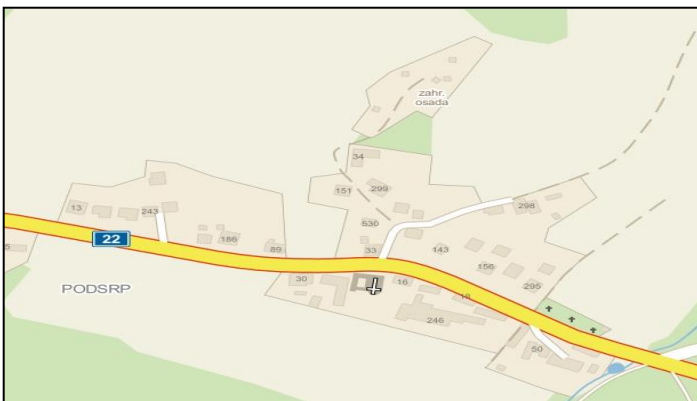
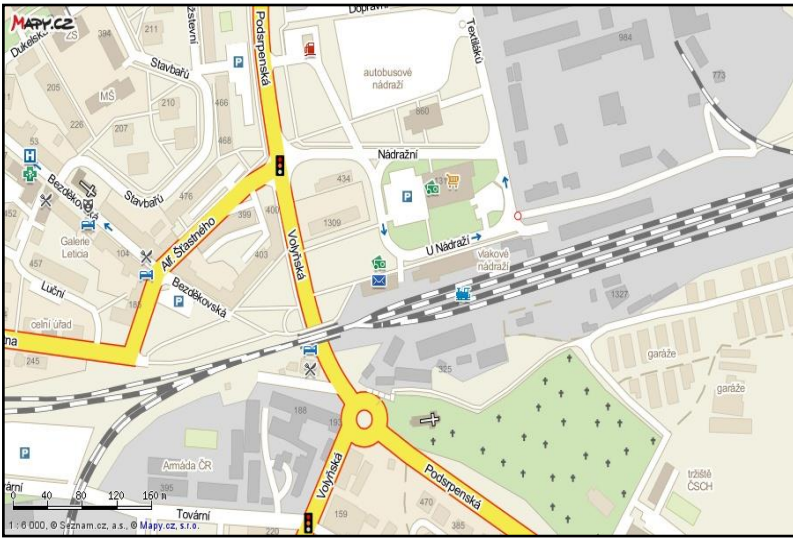
Následující fotografie „vybraných církevních památek na Strakonicku“ **rozstříhejte a na základě získaných informací vlepíte do příslušného políčka ve svém pracovním listě (resp. „turistickém průvodci“).**

Příloha č.8: mapy k zaznamenání polohy jednotlivých církevních památek ve Strakonících (převzato z: <http://www.mapy.cz/>)

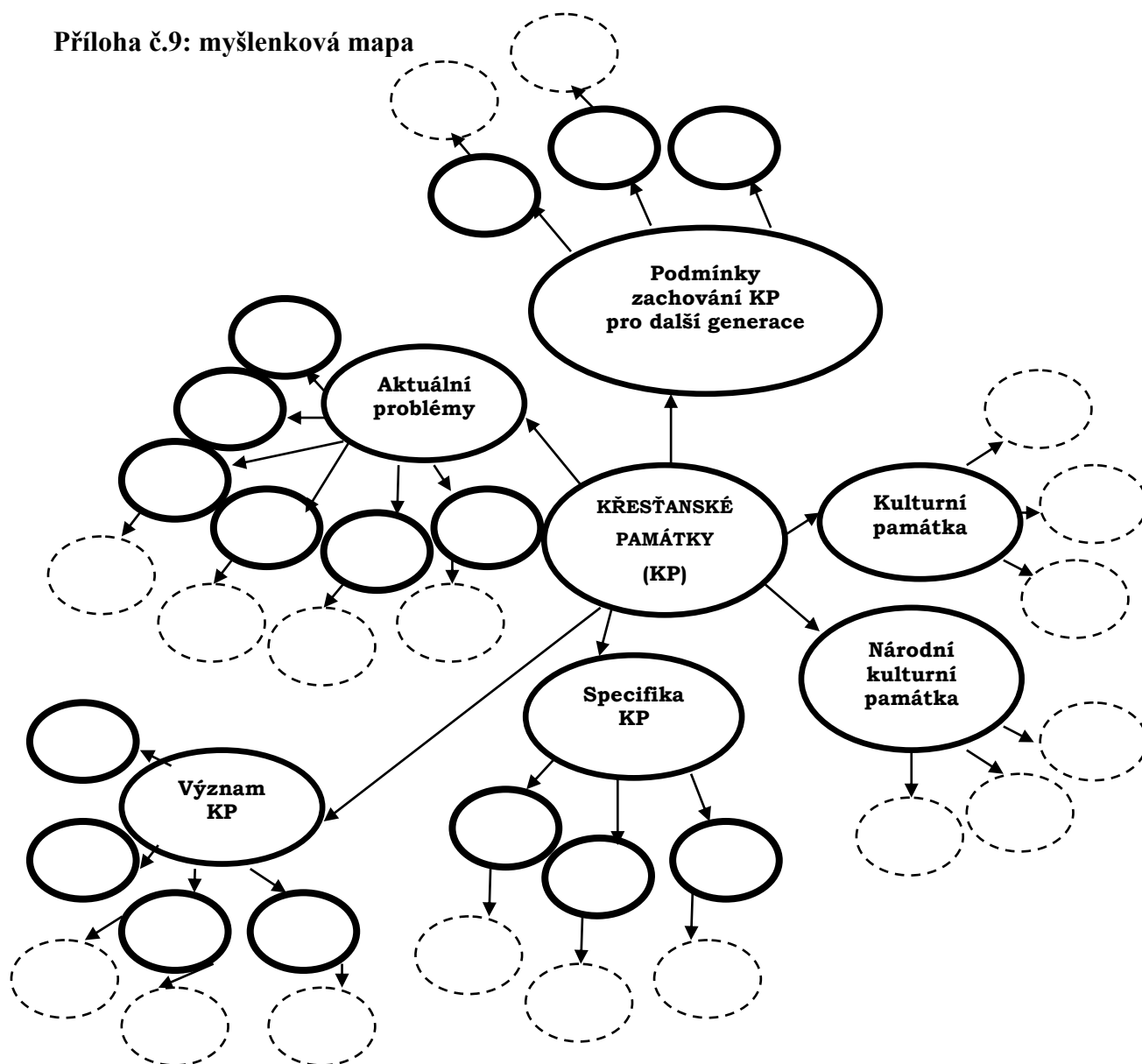
Následující mapy **rozstříhejte** a na základě získaných informací do nich (pomocí příslušné typografické značky) **vyznačte polohu konkrétní křesťanské památky**, následně tuto mapku **vlepte do příslušného políčka** ve svém pracovním listě (resp. "turistickém průvodci").

KŘEŠŤANSKÉ PAMÁTKY

Příloha č.9: myšlenková mapa

Každou z následujících informací vhodně umístěte (podle významu) do příslušného políčka, resp. k příslušné šipce „myšlenkové mapy“.

hmotná pravidelná údržba vandalismus duchovní hodnota movitá či nemovitá věc, významný doklad historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, projev tvůrčích schopností člověka movitá kulturní památka, která tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa šetrný přístup znehodnocování nekvalitními restaurátorskými pracemi jedinečnost nemovitá má přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem malá propagace historická hodnota omezená přístupnost a kulturní využití prohlašuje ji vláda ČR propagace význačný krajinný prvek přísné podmínky ochrany umělecká hodnota estetická hodnota vyhlašuje ji Ministerstvo kultury ČR (slušné chování v objektech, používání vhodných restauračních metod) (pramen poznání minulosti) (materiální, hmatatelná, smyslově vnímatelná) (náboženství, zvyky, tradice) (vícejazyčné publikace a turistické průvodce o církevních památkách, uskutečňování doprovodných kulturních akcí v církevních objektech, církevní turistika,...) (zamčené objekty) (tzn. přemístitelná, vnitřní vybavení objektů – př. obrazy, sochy, atd.) (architektura, malířství, sochařství) (krádeže, sprejerství) (postoj, vztah hodnotícího jedince k hodnocenému předmětu – vědomí krásy, úcty) (tzn. nepřemístitelná, spojená se zemí – př. stavby, objekty – kostely, kaple, atd.) (nedostatek propagačních materiálů, odsouvání estetické výchovy na školách)

Křesťanské památky (myšlenková mapa) – řešení^{348,349}

Specifika křesťanské památky (KP)

- hmotná (materiální, hmatatelná, smyslově vnímatelná)
- nemovitá (tzn. nepřemístitelná, spojená se zemí – př. stavby, objekty – kostely, kaple, atd.)
- movitá (tzn. přemístitelná, vnitřní vybavení objektů – př. obrazy, sochy, atd.)

Kulturní památka

kulturní památka (dle zákona)³⁵⁰

- o „=movitá či nemovitá věc, významný doklad historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, projev tvůrčích schopností člověka
- o má přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem
- o vyhláší ji Ministerstvo kultury ČR“

Národní kulturní památka

národní kulturní památka (dle zákona)³⁵¹

- o „=kulturní památka, která tvoří nejužší součást kulturního bohatství národa
- o prohlašuje ji vláda ČR
- o přísné podmínky ochrany“

Podmínky zachování KP pro další generace:

- šetrný přístup (slušné chování v objektech, používání vhodných restauračních metod)
- pravidelná údržba
- propagace (vícejazyčné publikace a turistické průvodce o církevních památkách, uskutečňování doprovodných kulturních akcí v církevních objektech, církevní turistika,...)

Význam:

- jedinečnost
- význačný krajinný prvek
- historická hodnota (pramen poznání minulosti)
- estetická hodnota (postoj, vztah hodnotícího jedince k hodnocenému předmětu – vědomí krásy, úcty)
- duchovní hodnota (náboženství, zvyky, tradice)
- umělecká hodnota (architektura, malířství, sochařství)

Aktuální problémy

- vandalismus (krádeže, sprejerství)
- omezená přístupnost a kulturní využití (zamčené objekty)
- malá propagace (nedostatek propagačních materiálů, odsouvání estetické výchovy na školách)
- znehodnocování nekvalitními restaurátorskými pracemi

³⁴⁸ zpracováno dle: Slovník spisovného jazyka českého. [online] [cit.2013-10-01]. Dostupné z WWW: <http://sjsj.ujc.cas.cz/>

³⁴⁹ srov. Encyklopedie CoJeCo. [online] [cit.2013-10-01]. Dostupné z WWW: http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=24882&title=estetick%E1%20hodnota

³⁵⁰ cit. Wikipedia, internetová encyklopedie. [online] [cit.2013-10-01]. Dostupné z WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kulturn%C3%AD_pam%C3%A1tka_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky

³⁵¹ cit. Tamtéž

Příloha č.10: dotazník na téma „Církevní památky na Strakonicku“ (přístup veřejnosti k těmto kulturním památkám)

**CÍRKEVNÍ PAMÁTKY NA STRAKONICKU
(PŘÍSTUP VEŘEJNOSTI K TĚMTO KULTURNÍM PAMÁTKÁM)**

1. Co si představuješ pod pojmem „památka“?

.....
.....
.....

2. V obtížných životních situacích se uchyluješ?

- a. do samoty
- b. k přátelům/známým
- c. k bohu
- d. ke sklence alkoholu
- e. jinam (uveďte kam)

.....

3. Jsi věřící?

- a. ano
- b. ne

4. Navštěvuješ církevní památky (kostely/kaple/kapličky/boží muka)?

- a. ano, pravidelně
- b. ano, příležitostně
- c. ne, o takový typ památek nemám zájem

V případě odpovědi a. či b. pokračujte následujícími otázkami. V případě odpovědi c. pokračujte otázkou č.9

5. Církevní památky navštěvuješ nejraději?

- a. sám/sama
- b. společně s příbuznými
- c. společně s přáteli

6. Z jakého důvodu navštěvuješ církevní památky?

- a. zájem o historii
- b. za duchovním účelem
- c. jiný důvod (uveď jaký)

7. Jak často navštěvuješ kostel?

- a. denně
- b. 1 x týdně
- c. 1 x měsíčně
- d. příležitostně (několikrát do roka)
- e. nikdy

8. Jak často navštěvuješ zástupce drobné sakrální architektury?

- a. denně
- b. 1 x týdně
- c. 1 x měsíčně
- d. příležitostně (několikrát do roka)
- e. nikdy

9. Víš kolik kostelů se nachází přímo ve Strakonících?

- a. 2
- b. 3

- c. 4
- d. nevím, neodvážuji se ani tipovat

10. Co se podle Tebe v budoucnu stane s drobnými církevními stavbami?³⁵²

.....

.....

.....

11. Uveď důvod(y), jaký Tě motivuje/by Tě motivoval k návštěvě církevní pamětihodnosti.

.....

.....

.....

12. Proč si myslíš, že nejsou tyto stavby tolik navštěvovány, jako jiné kulturní památky (hrady, zámky,...)?³⁵³

- a. nevěřící, nevyhledávání
- b. nízká propagace
- c. nízká atraktivita
- d. jiný důvod (uveďte jaký)

.....

13. Myslíš si, že má církevní turistika v ČR budoucnost?³⁵⁴

- a. ano
- b. ne
- c. nevím, nedokáži určit

14. Myslíš si, že jsou církevní památky na Strakonicku dostatečně propagovány?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím, nedokáži posoudit

15. Co by podle Tebe přispělo k větší propagaci církevních památek na Strakonicku? (možno zakroužkovat více odpovědí)

- a. vícejazyčné brožury o regionálních církevních památkách (k dispozici přímo v konkrétních sakrálních objektech a v oblastním informačním centru)
- b. zřízení webových stránek obcí a měst poskytujících informace o konkrétních oblastních církevních památkách
- c. vydání (vícejazyčného) turistického průvodce po sakrálních objektech ČR s plánem výletů za poznáním regionálních památek
- d. širší nabídka turistických výletů po regionálních sakrálních památkách (spojená např. s prohlídkou města, návštěvou kulturní akce, apod.) od cestovních kanceláří
- e. příprava, mediální propagace a uskutečnění doprovodných duchovních a kulturních programů v jednotlivých církevních objektech
- f. jiné (uveďte co)

.....

16. Jakou křesťanskou památku bys doporučil/a k návštěvě ve Strakonících (a blízkém okolí) a proč?

³⁵² převzato z: VOKÁLOVÁ, Monika. *Drobné sakrální památky, jejich obnova a funkce v současné české krajině*. Brno, 2008. Masarykova univerzita, katedra environmentálních studií. [bakalářská práce] 76s. [online] [cit. 2013-09-21]. Dostupné z WWW: z http://is.muni.cz/th/144493/fss_b/vokalova_monika.txt?lang=en

³⁵³ převzato z webové stránky: <http://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/cirkevni-turistika-jihomorav>. [online] [cit.2013-09-21]

³⁵⁴ převzato z webové stránky: <http://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/cirkevni-turistika-jihomorav>. [online] [cit.2013-09-21]

.....
.....
.....

17. Zúčastnil/a jsi se již v minulosti některého z ročníků akce s názvem „Noc kostelů“³⁵⁵?

- a. ano
- b. ne, o konání této akce jsem nevěděl/a
- c. ne, nemám o takové akce zájem

18. Zúčastnil/a by ses akce s názvem „Noc kostelů“ v budoucnu?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

19. Zajímá Tě stav sakrálních objektů v lokalitě, kde žiješ?

- a. ano
- b. ne

20. Jak by měl stát pečovat o památky?³⁵⁶

- a. chránit všechny památky
- b. chránit nejvýznamnější památky
- c. nevím

³⁵⁵ „Noc kostelů nabízí možnost nezávazného přiblížení se křesťanství prostřednictvím rozhovoru, hudby, umění, zážitku a snaží se vzbudit zájem o společenskou a kulturní hodnotu kostelů.“ (cit. webové stránky http://www.pamatky-cz.eu/rubrika/17-Akce/index_s3.htm [online] [cit. 2013-09-21])

³⁵⁶ převzato z: KAIGL, Jan, ed. *Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005*. 1.vyd. Praha: Jalna, 1998. s. 72

Příloha č.11: základní informace o připravované exkurzi pro zákonné zástupce žáků

(Výchova k občanství)
pokyny k připravované exkurzi

Dne..... se uskuteční plánovaná **2denní exkurze** po vybraných církevních památkách Strakonice.
Po oba dny sraz v **8 hod. ráno** před školou (ZŠ F.L.Čelakovského, Jezerní, 1280)

s sebou: občerstvení na celý den, pracovní list (turistický průvodce), barevný fix

1.den – vyberte (zakroužkujte) způsob ukončení exkurze

1. osobní vyzvednutí žáka zákonným zástupcem v 16 hod. před kostelem Panny Marie Bolestné
2. pěší přesun ke škole a uvolnění žáka domů

2. den - vyberte (zakroužkujte) způsob ukončení exkurze

1. osobní vyzvednutí žáka zákonným zástupcem v 20 hod. před kostelem sv. Prokopa
2. osobní vyzvednutí žáka zákonným zástupcem následující den v 9 hodin ráno před kostelem sv. Prokopa (zajištěno přenocování ve Šmidingerově knihovně)

jméno a příjmení žáka *(ZÁVAZNÝ) podpis zákonného zástupce*

Příloha č.12: kartičky pro zaznamenání reflexí žáků

DŮ *(Výchova k občanství)*

jméno a příjmení: _____ **odevzdej do:** _____

Jaké pocity v tobě návštěva církevních památek ve Strakonících zanechala?

1

DÚ (*Výchova k občanství*)

jméno a příjmení:

odevzdej do:

Jaké pocity/dojmy/zážitky v tobě doprovodná kulturní akce s názvem „Noc kostelů“ zanechala?

Příloha č.13: zadání didaktického testu (varianta A, varianta B)
TEST – KŘESŤANSKÉ PAMÁTKY STRAKONICKA
varianta A

Jméno a příjmení:

Datum:

Ročník:

Upozornění: Pečlivě čtěte zadání. Hodně štěstí! 😊

1. Uveď minimálně 3 znaky křesťanství a vysvětli pojem monoteismus.

2. Vysvětli následující pojmy:

a. (věc) movitá

b. kulturní památka

c. sakrální architektura

3. Na základě textu poznej o jakou církevní památku se jedná.

název památky:

„ Podélná neorientovaná stavba s trojbokým kněžištěm, doplněná o trojkřídlý ambit, stojí v místě původní poutní kaple. Podnět k nové stavbě vzešel v roce 1770 od velkopřevora řádu sv. Jana Jeruzalémského Ferdinanda z Althanu a kostel byl vysvěcen v říjnu o čtyři roky později. Do dnešní podoby byl [...] upraven v letech 1778 a 1786, kdy dostavěli ambit a farní budovu. K založení poutního místa se váže pověst o dřevěné plastice Panny Marie, která stála na strakonickém mostě přes Otavu. Povodeň sochu odplavila a šťastný nálezce, občan Bezděkova, ji postavil na svém poli pod vrchem Srpská.“

(cit. Strakonicko. Barokní památky okresu Strakonice. Město Strakonice: město Strakonice, 2008. 1 list)

4. Následující obrázky památek spoj s jejich názvy.

kostel sv. Markéty

kostel sv. Václava

boží muka (letiště)

5. Doplň název památky na obrázku a podrobně ji popiš. (tj. popis objektu, střípky z historie, současný stav, zajímavosti, Tvůj celkový dojem).

název památky:

základní informace:

▪ **popis objektu:**

-
-
-
-

▪ **střípky z historie:**

-
-
-
-

▪ **současný stav:**

- a. uspokojivý
- b. neuspokojivý

-

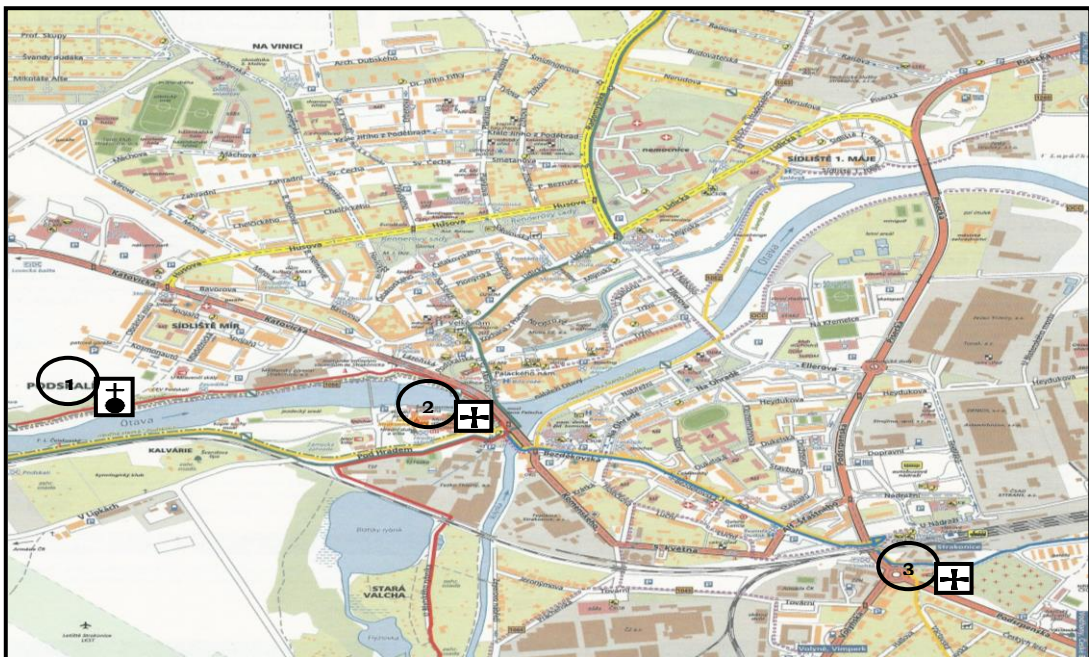
▪ **zajímavost(i):**

-
-

▪ **celkový dojem z církevní památky:**

6. K vyznačeným číslům na plánu města doplň název památky.

1.....

2.....

3.....

7. Kostel Panny Marie Bolestné patří ke stavebnímu slohu:

- a. gotika
- b. renesance
- c. baroko

8. Jmenuj a podrobněji rozepiš 3 důvody, proč bychom si měli církevních památek vážit.

TEST – KŘESŤANSKÉ PAMÁTKY STRAKONICKA
varianta B

Jméno a příjmení:

Datum:

Ročník:

Upozornění: Pečlivě čtěte zadání. Hodně štěstí! 😊

1. Uveď minimálně 3 znaky křesťanství a vysvětli pojem polyteismus.

2. Vysvětli následující pojmy:

a. (věc) nemovitá

b. národní kulturní památka

c. od čeho je odvozen název města Strakonice (uveď alespoň 2 možnosti):

3. Na základě textu poznej o jakou církevní památku se jedná.

název památky:

„Milovníci církevní architektury mohou ještě přímo v hradním areálu zhlédnout původně románský kostel [...] s barokní přestavbou a rokokovými prvky. Jeho barokní interiér je převážně z let 1720-1730. Kostel byl původně zasvěcen sv. Vojtěchovi. Při stavebních úpravách byly odhaleny nástěnné malby z roku 1340. Každou neděli zde pravidelně probíhají bohoslužby římskokatolické církve. Do kostela je možno nahlédnout při prohlídce kapitulní síně a ambitu [...]“

(cit. dle Město Strakonice - procházka městem. Strakonice: město Strakonice, 2009. 1 list)

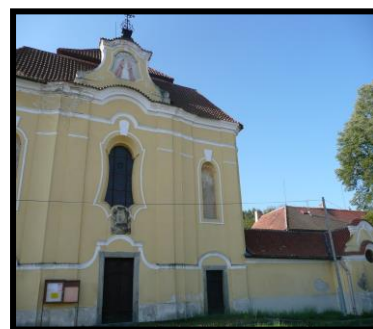
4. Následující obrázky památek spoj s jejich názvy.

kostel Panny Marie Bolesné

kostel sv. Prokopa

kaplička sv. Petra

5. **Doplň název památky na obrázku a podrobně ji popiš. (tj. poloha ve městě, popis objektu, střípky z historie, současný stav, zajímavosti, Tvůj celkový dojem).**

název památky:

základní informace:

▪ **popis objektu:**

-
-
-
-

▪ **střípky z historie:**

-
-
-
-

▪ **současný stav:**

- c. uspokojivý
- d. neuspokojivý

-

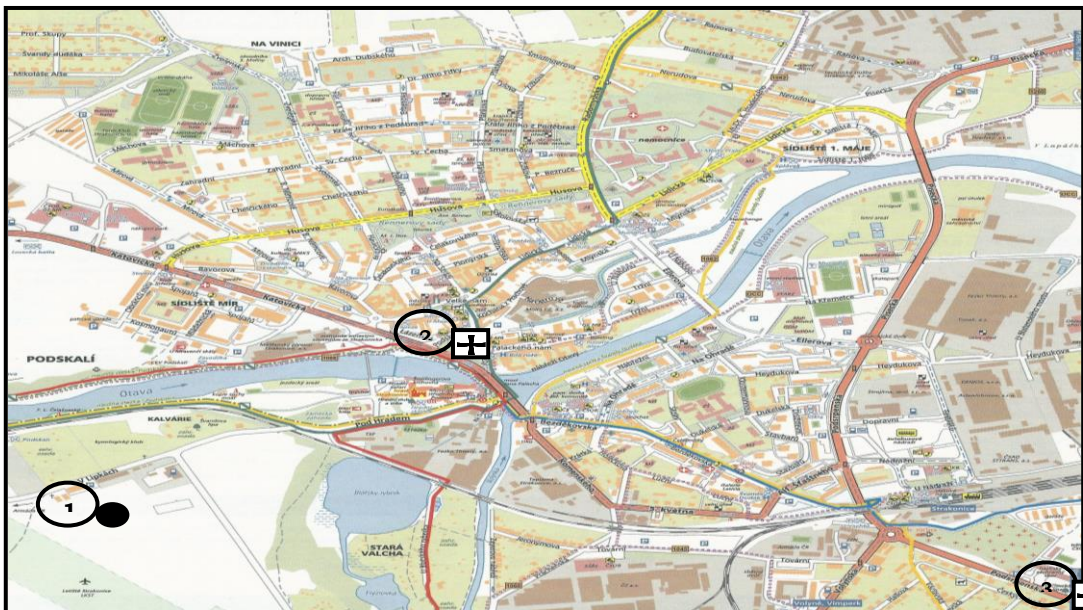
▪ **zajímavost(i):**

-
-

▪ **celkový dojem z církevní památky:**

6. **K vyznačeným číslům na pláncu města doplň název památky.**

1.....

2.....

3.....

7. Kostel sv. Markéty patří ke stavebnímu slohu:

- a. gotika
- b. renesance
- c. baroko

8. Jmenuj 3 problémy, kterým musí církevní památky v současnosti čelit. Navrhni možná řešení těchto problémů.